

ВЛАДИМИР ДИМИТРИЈЕВИЋ
ВАТИКАН, УСТАШЕ И ЕКУМЕНИЗАМ

Издање аутора

Аутор

Владимир Димиријевић

Наслов

ВАТИКАН, УСТАШЕ И ЕКУМЕНИЗАМ

Књигу препоручују

Зоран Чворовић

Бошко Обрадовић

Штампа

Добротољубље, Београд

Тираж

100

ISBN-978-86-904566-5-9

**ВЛАДИМИР
ДИМИТРИЈЕВИЋ**

**ВАТИКАН,
УСТАШЕ И
ЕКУМЕНИЗАМ**

Чачак, 2024.

САДРЖАЈ

ПАПА, ВЕЧИТИ НЕПРИЈАТЕЉ ПРАВОСЛАВНИХ: УМЕСТО ПРЕДГОВОРА

ДОКЛЕ ЈЕ ДОШАО ПАПА	9
ПАПА ФРАЊО КАО МИРОТВОРАЦ.....	12
ДУХ УКРАЈИНСКОГ МЕНГЕЛЕА	13
КУНЦЕВИЧ, ОСКВРНИТЕЉ ГРОБОВА	14
УВЕК НА СТРАНИ РУСОФОБИЈЕ.....	16
„МИРОЉУБИВИ“ ПАПА	18
ПАПА ИВАН ПАВАО ДРУГИ И ДУХ ШЕПТИЦКОГ	19
И ОВАЈ ЋЕ ИМ БИТИ СВЕТАЦ	20
РАШЧЕРУПАНИ ГОЛУБОВИ	22

ВАТИКАН НА ПУТУ КА АНТИХРИСТУ: НАД КЊИГОМ ОЛГЕ ЧЕТВЕРИКОВЕ „ИЗОПАЧЕНИЦИ“

КАКВА ЈЕ КЊИГА ПРЕД НАМА?	25
ЗАШТО ЈЕ ПАПА СУШТИНА РИМОКАТОЛИЦИЗМА?.....	33
ДРУГИ ВАТИКАНСКИ КОНЦИЛ И ЛИТУРГИЈСКА РЕФОРМА.....	36
КАКО ЈЕ ПАПИЗАМ ИЗДАО ХРИШЋАНСКЕ ДОГМАТЕ?	66
ЛАЖ ЕКУМЕНИЗМА И СВЕТОСАВЉЕ ДАНАС	79
ВАТИКАН ПРОТИВ СРБА У ДОБА РАСПАДА СФРЈ.....	92

АЛОЈЗИЈЕ СТЕПИНАЦ: ДРЖАВОТВОРНИ СВЕТАЦ ХРВАТА

СТЕПИНАЦ У ЕВРОПСКОМ ПАРЛАМЕНТУ.....	107
ХРВАТСКИ СВЕТАЦ	108
УСТАШЕ И РИМОКАТОЛИЦИЗАМ	109
„БОГОУГОДНИ“ ЦЕЛАТИ	110
ШТА КАЖЕ НЕПРИСТРАСНА ИСТОРИЈА	112
НЕ ПАМТЕ СРПСКЕ ЖРТВЕ.....	113
СТЕПИНАЦ И УСТАШЕ.....	114

АНДРИЋ И СТЕПИНАЦ	116
ДНЕВНИЦИ ДЕЈАНА МЕДАКОВИЋА	117
КУХАРИЋ У ВАТИКАНУ	119
ОДГОВОР ЖИКЕ СТОЈКОВИЋА	120
УЛОГА СТЕПИНЦА У РЕХАБИЛИТАЦИЈИ ХРВАТСКОГ КАТОЛИЦИЗМА	122
ИВО ГОЛДШТАЈН О СТЕПИНЦУ	123
ДОСТУПНИ ДОКУМЕНТИ И СТЕПИНЧЕВА ОДГОВОРНОСТ	124
СТЕПИНЧЕВА СЕЛЕКТИВНА ХРАБРОСТ	126
НЕОДГОВОРНИ ПОЈЕДИНЦИ И „ДОБРА“ НДХ ВЛАСТ	127
НДХ КАО CIVITAS DEI	129
СРБИ СУ НЕПОПРАВЉИВИ ЗЛОЧИНЦИ!	130
ШТА КАЖУ ХРВАТСКИ ПОВИЈЕСНИЧАРИ	131
МИТРОПОЛИТ СКОПСКИ ЈОСИФ И СТЕПИНАЦ	133

**БИСКУПИ, УСТАШЕ И СРПСКА ДЕЦА:
ПОДСЕЋАЊА ИЗ КЊИГЕ ДРАГОЈА ЛУКИЋА
„РАТ И ДЕЦА КОЗАРЕ“**

ПИСМО ХРВАТСКИХ БИСКУПА	137
У СЕЛИМА ПОТКОЗАРЈА	138
СЛУЧАЈ ПОРОДИЦЕ ЈАНДРИЋА	139
ФРА СОТОНА	140
НЕМЦИ СУ СТАЈАЛИ ИЗА СВЕГА	141
СВЕДОЧЕЊЕ ВЛАДИМИРА МИЈАТОВИЋА	143
СВЕДОЧЕЊЕ МАРЕ ВЕЈНОВИЋ - СМИЉАНИЋ	143
ЈЕЛКА ЦИХАБЕР ГОВОРИ	144
ДРАГИЦА КЛИКИЋ - ФИЛИПОВИЋ	145
НАЈТЕЖИ ДАНИ У СТАРОЈ ГРАДИШКИ	146
ОДУЗИМАЊЕ ДЕЦЕ	147
ПРИЧА МАРИЈЕ ЧИЗМАК	147
ЈАСЕНОВАЦ	148
ЈАСТРЕБАРСКО	149
ОСЛОБОЂЕЊЕ ДЕЦЕ ИЗ ЈАСТРЕБАРСКОГ	151
СВЕДОЧЕЊЕ ВИДОСАВЕ СУБОТИЋ	152
СВЕДОЧЕЊЕ МИЛИНКА ТОРОМАНА	153

СВЕДОЧЕЊЕ ДУШАНА ШМИТРАНА	158
СВЕДОЧЕЊЕ ДРАГАНА ЖИГИЋА.....	159
ПОРОДИЦА ЧЕКИЋ	161
УМЕСТО ЕПИЛОГА	162

СЛОБОДАН ЈАНКОВИЋ:	
ЕКУМЕНИЗАМ, ГЛОБАЛИЗАМ И АМЕРИЧКИ БАРОНИ	
РАЗГОВОР ВОЂЕН МАРТА 2015.	165

ПАПА, ВЕЧИТИ НЕПРИЈАТЕЉ ПРАВОСЛАВНИХ: УМЕСТО ПРЕДГОВОРА

ДОКЛЕ ЈЕ ДОШАО ПАПА

Римски папа Фрањо, кога екуменисти са православног Истока сматрају својим узором, потпуно је погазио хришћанске традиције. Ево вести са РТ Балкан од 13.12. 2023. године: “Папа Франциско дозволио је римокатоличким свештеницима да благосиљају истополне парове, под условом да благослови нису део редовних црквених ритуала или литургија. У документу се наводи да такви благослови не би давали легитимитет „нерегуларним ситуацијама“, већ би били знак да Бог прихвата све. Наглашава се и да благослов не треба мешати са сакраментом хетеросексуалног брака, преноси Ројтерс. Документ који је потписао папа наводи и да свештеници треба да одлучују од случаја до случаја и да „не би требало да спречавају или забрањују близину Цркве људима у свакој ситуацији у којој би могли да траже Божију помоћ путем једноставног благослова“. Папа је још у октобру наговестио ову промену, одговарајући на питања на почетку бискупског синода у Ватикану. Док су одговори у октобру били нијансиранији, у данашњем документу на осам страница, чији је поднаслов „О пасторалном значењу благослова“, наведене су конкретне ситуације. Црква учи да привлачност према истом полу није грешна, али да хомосексуални чиновници јесу. Од свог избора 2013. године, Франциско је покушао да Цркву од 1,3

милијарде чланова учини приступачнијом ЛГБТ особама без промене моралне доктрине о истополним активностима, наводи Ројтерс.

Слом папизма је на помолу: угледни римокатолички бискупи одлучно сеprotиве папином понашању: “Огласио се надбискуп Карло Марија Вигано, а сада и надбискупија Дјеве Марије у Астани (Казахстан), односно конзервативни бискуп Атанасије Шнајдер, један од највећих светских антиглобалиста. Надбискуп Томаш Пета и помоћни бискуп Атанасије Шнајдер (који је у мају текуће године изјавио да је папа јеретик, али нема ко да га смени забранили су свештеницима своје надбискупије да врше било који облик благосиљања истополних парова. Нову декларацију су назвали „великом обманом и злом“, а благослов истополних парова је у супротности са Божанским Откровењем, учењем и праксом Цркве. Бискупи су рекли да Фрања не живи у складу са истином Јеванђеља (Гал. 2:14) и позвали су га да опозове дозволу за благосиљање истополних парова. Аутор изјаве казахстанских бискупа, написане, иначе, на руском језику, највероватније је руски Немац Атанасије Шнајдер, један од признатих вођа конзервативних римокатолика, заступник традиционалне мисе и доследан критичар либералних реформи папе Фрање.

Постоје, кажу римокатолици, јасна знамења да је папа под проклетством: “Кипу апостола Петра у цркви Богородице у бискупији Буенос Ајрес рука са кључем и ореол изнад главе откинути су ударом грома.

У недељу, 17. децембра 2023. године, гром је ударио у статуу апостола Петра у храму Пресвете Богородице, који се налази у надбискупији Буенос Ајреса, некадашњој би-

скупији садашњег папе Фрање, преноси catholicvote.org. Муња је разбила ореол на глави апостола Петра и откинула му десну руку у којој је држао кључ, који католици доживљавају као симбол папске моћи.

Неколико дана су информације о овом инциденту, које су се појавиле на интернету од једног италијанског блогера, сматране сумњивим. Али овај инцидент је касније потврдио католички свештеник Хусто Лофеудо, који је објавио фотографију статуе.

Публикација напомиње да се инцидент догодио на рођендан папе Фрање и дан пре објављивања декларације *Fiducia Supplicans*, која дозвољава благослов за истополне парове.

Католички блогер Тејлор Маршал је овој информацији додао и чињеницу да је гром ударио у статуу апостола Петра не само на папин рођендан и дан пре него што је био дозвољен благослов геј парова, већ и у његовој бискупији, будући да је Фрањо био надбискуп дуго времена и кардинал Буенос Ајреса. И друге католичке публикације бележе чињеницу да је гром ударио у статуу упркос томе што се налази само неколико метара изнад земље, а громобрани се налазе високо изнад ње, на крову храма. Статуа Светог апостола Петра се не налази на главном улазу, већ на левој страни храма, на десној страни улаза. Лево од ње је статуа апостола Павла са гвозденим мачем у руци, који није оштећен.“

Такав „морал“ пропагира папа Фрања.

А за какав морал се залаже?

ПАПА ФРАЊО КАО МИРОТВОРАЦ

Ево вести:“Папа Фрања поново је позвао данас да се прекине „масакр“ у Украјини истичући да напад на цивиле нема оправдање. Украјински град Мариупољ, стратешка лука на југу Украјине, „постао је град мученик у грозном рату који разара Украјину“, рекао је римокатолички поглавар у недељној молитви. „Неприхватљива оружана агресија мора једноставно престати, пре него што претвори градове у гробља“, поручио је папа Фрања. Позивајући на преговоре и ефикасно успостављање хуманитарних коридора, папа је поручио: „У име Бога, молим вас да зауставите овај масакр!“ Папа Фрања је јуче и на Твитеру апеловао да се прекине рат у Украјини, наглашавајући да треба прво мислити на децу.“(1)

И још:“У име Бога, молим вас, зауставите овај масакр. Бог је Бог само мира, а не рата, а они који подржавају насиље скрнавe његово име“, рекао је папа. Говорио је да је против „барбарског убијања дјеце“ у Украјини.“(2)

Папа Фрањо, наравно, од 2014. до 2022, није рекао ни реч о страдању цивила на Донбасу, када су укронацисти убијали невинe грађане (преко 14 хиљада њих!) и бацали, из авиона, поруку рускојезичком становништву ове области:“Нама не требају људи, треба нам земља“. То је значило – све ћемо вас побити и протерати, а ви гледајте шта ћете. У томе су се угледали на хрватске неоушасте, који су се, као и укронацисти, ослањали на Америку и Ватикан кад су, за време „Бљеска“ и „Олује“, протеривали „србочетнике“, међу којима је било толико жена и деце.

Ни реч папа Фрањо није рекао о украонацистичким злочинцима против Донбаса – ни онда, ни данас. Као што ни његов претеча, Иван Павао Други, није осудио „Бљесак“ и „Олују“.

Случајно? Наравно да није!

ДУХ УКРАЈИНСКОГ МЕНГЕЛЕА

Какав ум може да стоји иза украонацизма „Десног сектора“ и „Азова“? Зоран Чворовић о томе каже: „Како пише познати руски војни репортер Олег Блохин, украјински „доктор Менгеле“, Генадиј Друзенко, који је својим лекари-ма наредио да кастрирају заробљене Русе, јер „нису људи, већ дубшваде“, завршио је Теолошки факултет при неканонској УПЦ Кијевског патријархата, а радио је и у секретаријату бившег „патријарха“ Владимира Ромањука, кога је наследио Филарет Денисенко.

Овом податку Блохин додаје како је недавно поглавар неканонске ПЦУ коју је основала Цариградска патријаршија, Епифаниј Думенко, изјавио да „убијање Руса није грех“, док је „митрополит“ ПЦУ Михаил Зинкевич објаснио како за убијање Руса „не треба ићи на исповест“.

Чворовић додаје: „Порука Зинкевича неодољиво подсећа на речи ливањског фратра Срећка Перића који је 1941. године окупљеним усташама поручио: „Кољите све Србе, а прво моју сестру, опростићу вам грехове.“ Тако се још једном потврђује не само да су украонацисти исто што и усташе, већ да је клир неканонске ПЦУ, формиране од стране

религиозних глобалиста из Фанара, по духу ватикански. Једном речју, човекобоштво сваког папизма, Западног или Источног, у својој отпадији од Богочовека Христа рађа демонске плодове.“(3)

Тако је било од 2014. године.

Капелан укронацистичког „Десног сектора“, унијатски свештеник Николај Зализњак, средином септембра 2014. „благословио“ је убијања, богухулно изврнувши притом Спаситељеве речи: „За сваког нашег треба убити десет њихових. Они су овде дошли, јер им је потребна наша земља и желе да им је дамо. Ми ћемо то учинити, али на други начин: нећемо њима дати нашу земљу, већ ћемо њих дати нашој земљи!(...)Љубите непријатеље своје. Да! Али посебну љубав према нашим непријатељима показивала је, показује и показиваће наша света украјинска земља! Она с љубављу прима све хорде, сваког агресора и непријатеља, који је ступивши на нашу земљу у њу дошао с намером да је оскрнави“.

Како је, историјски гледано, постао могућ овакав усташки говор на Украјини?

КУНЦЕВИЧ, ОСКВРНИТЕЉ ГРОБОВА

Када се види укронацизам, који се крваво бори против Русије, овако бесан и бесраман, не сме се заборавити шта су његови корени. А они су засновани на папистичкој мржњи према православнима. Зато је опет час да се подсетимо историје.

Крајем 16. века, шест владика – одступника од православне вере, вођених Михаилом Рагозом, почели су да воде клерикални покрет за прелазак на унију. Чим је унија проглашена 1596. године, у Брест - Литовску, почели су прогони правоверних. У то доба, власти Пољске, које су држале значајне области садашње Украине и Белорусије, православно хришћанство су ставиле ван закона.

Унијати су били безумници спремни на све. Њихов бискуп Јозафат Кунцевич типичан је пример: рецимо, наређивао је да се ископају лешеве по православном обреду сахрањених људи, и да се баце псима. У Могиљеву и Орши вршио је насиље над „несједињенима“, спаљујући им и затварајући храмове. Толико је ревновао у свом целатском „хришћанству“ да га је представник пољског краља, Лав Сапјега, опомињао и подсећао да би обичан народ пре желео да буде у турском ропству него да трпи прогоне какви су Кунцевичеви: „Уместо радости, Ваш притворни унијатизам донео је само жалост, немир и сукоб. Радије ћемо бити без њега“.

А 12. новембра 1623. Јозафат је, са наоружаном пратњом, стигао у Витебск да разори места где су се православни тајно молили Богу. Његов ђакон насрнуо је на свештеника који је служио службу. Народ је устао у одбрану светиње, каменовао издајника Кунцевича и бацио његов леш у реку.

Папа Пије Девети га је канонизовао 29. јуна 1867, папа Пије Једанаести га је, у окружници „Ecclesiam Dei“, објављеној 1923, назвао „праведником и свештеночучеником“, чији пример треба да следе сви хришћани. За време „екуменског“ папе Павла Шестог, Кунцевичеве антимошти пре-

нете су у Рим, и смештене поред моштију Светих Јована Златоуста и Григорија Богослова. Иван Павао Други је рекао да је „ова племенита личност пролила крв да би заувек учврстила велико дело уније“.

Свети Јустин Ћелијски је о Кунцевичу писао у часопису „Хришћански живот“, четири године после Првог светског рата: „Ми у њему видимо залог немира и жиг нејединства, јер је он био најсилнији и најнасилнији прогонитељ православља, јер је он у свом фанатичком језуитизму чак из гробова вадио мртва тела православних и предавао их порузи. Живе је терао у гробове, а мртве вадио из гробова.“

Дакле, укронацистички усташлук је, као и хрватски усташлук, из Ватикана.

УВЕК НА СТРАНИ РУСОФОБИЈЕ

Када је половином 19. века избио Кримски рат Запада и Турске против Русије, папа је био на страни Турака. Надбискуп париски, кардинал Сибор, говорио је да је борба против православних „богоугодна“ јер је реч о „Фотијевој јереси“. Ватикан је с радошћу говорио о успесима Турске и прорицао пропаст Русије. Папа Пије Десети рекао је да је Русија „највећи непријатељ Цркве“; радосно је поздравио пад царске власти и долазак на власт бољшевика.

Да би проверили Русе, паписти су смислили тзв. „источни обред“: њихови свећеници и фратри пуштали су браде и носили православне мантије и одежде, с циљем да обрлате наивне. Руске избеглице су добијале и помоћ, с ци-

љем да се одвоје од своје Цркве. Белгијски самостан Шеветоњ постао је средиште папиног „источног обреда“.

Ватикански изасланик, бискуп Мишел д` Ербињи, три пута је путовао у Совјетски Савез, с папиним благословом, да би преговарао с бољшевицима који су гонили Руску Цркву. Циљ је био да се римокатолицима Русија преда као мисионарска територија, а да заузврат Ватикан подржи Лењинове наследнике. Егзарх руских римокатолика, Леонид Фјодоров, године 1923. говорио је: „Од времена у коме сам се предао Римокатоличкој цркви, сан ми је био да своју отаџбину видим у њој“. Он је изражавао пуну лојалност бољшевицима, и нудио им своју сарадњу. У архивима француског Министарства спољних послова налазе се тајни телеграми број 266 и 284 из 1925. из којих се види да је совјетски амбасадор Крестински кардиналу Пачелију (будућем папи Пију Дванаестом) рекао да власт у СССР-у нема ништа против постављања бискупа и отварања римокатоличких сјеменишта. Било је то доба најгорег прогона Православне Цркве! Тек кад је Стаљин одбио да шурује с Ватиканом, бољшевици су проглашени за непријатеље, и почео је ослонац на Хитлера, као вођу крижарског рата против Совјетског Савеза.

Зар је неке чудно да је Ватикан увек био на страни украјинске русофобије?

„МИРОЉУБИВИ“ ПАПА

Године 2014, крајем јануара, папа Фрањо је пустио, са једном девојчицом и једним дечаком, два голуба мира за Украјину, која је била у „евромајдановској“ фази своје данашње трагедије. Голубове нападоше једна врана и један галеб, и рашчерупаше их – те фотографије пренео је читав свет. Било је то знамење.

А порука је, како нам се чини, јасна, и и сасвим у складу с отачком поуком да је благослов јеретика проклетство. Како папа Фрањо може да се моли за мир на Украјини кад су његови претходници главни кривци и за дашње стање у Малој Русији? Унијатски идеолози у Западној Украјини су оно што су усташе биле код нас – јер, као што и врапци на грани знају, најокорелије усташе су потомци покатоличених Срба, који су убијали своју браћу по крви да би себи доказали како њихови стари нису издајници и конвертити, него борци за праву веру, коју оличава „намесник Кристов“ у Риму.

Тако су и украјински унијати стално ратовали против јединства Мале, Беле и Велике Русије, а за време Другог светског рата директно помагали Адолфу Хитлеру и његовим злочинцима, нарочито њихов кардинал Андреј Шептички. Идеје Шептичког живе не само међу укронацистима, него и међу белоруским аутошовинистима, који свим срцем мрзе Русију и који су у Минску покушали још једну „обојену револуцију“.(4)

ПАПА ИВАН ПАВАО ДРУГИ И ДУХ ШЕПТИЦКОГ

Папа „миротворац“, Иван Павао Други, својевремено је посетио Украјину да покаже право лице Ватикана, о чему је митрополит Украјинске Цркве Московске Патријаршије, Иполит јасно писао: „Посета Ивана Павла Другог Украјини била је замишљена као ДЕМОНСТРАЦИЈА ИСТОРИЈСКОГ ТРИЈУМФА КАТОЛИЦИЗМА И ИСТОРИЈСКОГ ПОРАЗА ПРАВОСЛАВЉА, јер је управо Југозападна Русија одувек била штит православља против борбеног римокатолицизма. Тај положај ушао је у темељ њене самоидентификације, постао осовина њене културе. Папина посета имала је за циљ да се сломи традиционална православна свест Југозападне Русије - Малорусије. Он је планиран као победа галицијско-украјинске идеје, месијанске идеје западнохришћанског прозелитизма. Њен идеолог, унијатски митрополит Андреј Шептички, тако је ову идеју формулисао још почетком XX века: „Украјинци су само оруђе Промисла Божјег које је призвано да Хришћански Исток отме из чељусту јереси (то јест Православља, еп. Иполит), и да га уведе у крило Апостолског престола (то јест, Ватикана, еп. Иполит) и европске цивилизације“. Веома тачну карактеристику Шептичког дао је цар - мученик Николај II, који је, кад се упознао с његовом делатношћу, назвао истога - „змијом“.“(5)

И још о Шептичком: „Ето, на пример, текст поздравног писма Андреја Шептичког Адолфу Хитлеру 23. септембра 1941. године након што су Немци заузели Кијев: „Ваша Екселенцијо! Као поглавар Украјинске гркокатоличке цркве шаљем Вашој екселенцији моје срдачне честитке поводом освајања престонице Украјине, златоглавог града на Дње-

пру - Кијева. Видим у вама непобедивог војсковођу неупоредиве и славне немачке армије. Посао уништавања и искорењавања болшевизма коју сте ви себи као фирер величанственог немачког рајха поставили за циљ у овом походу, гарантује вашој екселенцији захвалност целог хришћанског света. Украјинска гркокатоличка црква зна о истинском значају снажног покрета немачког народа под вашим руководством. Молићу Бога о благослову победе која је кључ дугорочног мира за вашу екселенцију, немачку армију и немачку нацију. Са посебним поштовањем, Андреј, гроф Шептички, митрополит”. Јануара 1942. Андреј Шептички је предлагао Адолфу Хитлеру сарадњу и писао: “Уверавамо Вас, Ваша екселенцијо, да руководећи кругови у Украјини теже ка најтешњој сарадњи са Немачком, да уједињеним снагама немачког и украјинског народа... остваримо нови поредак у Украјини и целој Источној Европи”.(6)

И тако даље, и томе слично.

У духу Ватикана, који је родио и Степинца, Хрватима блаженога.

И ОВАЈ ЋЕ ИМ БИТИ СВЕТАЦ

Познати наш црквени делатник, протођакон Радомир Ракић, превео је, својевремено, једну, да тако кажемо „екуменску“, вест, које се ваља сетити: “Ватикан, 17.7.2015. – Аустријска католичка новинска агенција Катпрес извештава да се приближава дан кад ће се обавити чин проглашења блаженим некадашњег грко-католичког (унијатског) митроплита лавовског, „Великог епископа“ Андреја

Александра Шептицког (1865-1944), који је спасавао Јевреје од холокауста и истровремено поздравио ангажовање украјинске СС-дивизије!!! Како јавља ватиканска Конгрегација за канонизацију, у делу Шептицког запажа се високи степен врлине херојства. Штавише, папа је ауторизовао, потписао указ о канонизацији блаженим, а што је корак ка проглашењу светим. С обзиром на продужену украјинску кризу, посматрачи оцењују овај корак као знак заинтересованости Ватикана за украјински народ.

Шептички је од 1901. до 1944. г. био Архиепископ Лавова и Митрополит Грко-католичке Цркве у Украјини. Према подацима јудејског „Shoah Resource Center“, залагао се безуспешно код Хајнриха Химлера, надлежног за СС-групе, да се украјинска полиција не ангажује при прогону Јевреја. Уз то је сместио на безбедно неколико десетина Јевреја у својој резиденцији и у манастирима. *Истиовремено је овај Митрополић као вајрени националиста одобравао анијажовање украјинске СС-дивизије за борбу њрошв Совјетској Савеза!!!* -наводи католичка новинска агенција Катпрес (наше подвлачење).

Да би се обавио и сам чин проглашења блаженим, неопходно је наћи неку личност која ће потврдити да се молила овом покојнику и да се њене молитве услишене. Признањем врлине херојства Ватикан констатује да је личност у питању неговала хришћанске врлине веру, наду и љубав у својем времену на узорити начин.

Наш коментар: Ватиканска конгрегација ће лако пронаћи неког ко ће пред ТВ камерама исповедити да је излечен молитвама Шептицког, јер такве је нашла и кад је прогласила Степинца блаженим (углавном су то баке!!!), али

како објаснити његово залагање, њега као Митрополита (!!!), за ангажовање СС-дивизије у служби Хитлерове фашистичке армије за борбу против Совјетског Савеза!!!“(7)

Зар је чудно што су унијатски бискупи и жупници, духовни потомци Шептичког, били главни вођи „Евромајдана“, због кога се и данас лије крв на Украјини? Ко не верује, нека чита текст из доба „мајданске револуције“. (8)

Чак и многи Украјинци, и некад и данас, који формално нису припадали унијатима, формирали су се под њиховим упливом у мржњи према „Москаљима“; дакако, сличног су става као србофобни монтенегрини у Црној Гори.

РАШЧЕРУПАНИ ГОЛУБОВИ

Да није било папе и његовог „продора на Исток“, украиначки мржње не би било, наравно. И, после свега, какве голубове мира је пуштао папа Фрањо, који у календарима крволочног Јозафата Кунцевича као свеца и који сматра Шептичког херојем нечега?

Фотографије рашчерупаних голубова су јасна порука православнима – не верујете папиним молитвама за мир. Он је јересијарх који у срцу носи, по службеној дужности, демона раздора и неслоге, и сваки његов „благослов“ јесте проклетство! То се види и данас, кад украиначки, уобличени духом унијатским, као у доба Хитлера, опет с нескривеном мржњом ратују против свега руског у себи и око себе.

Они, пак, православци, са мантијом или без мантије, са панагијом или без панагије, који верују папи Фрањи, слепом од вековних ватиканских заблуда и непочинстава, јесу духовни слепци. А, како рече Господ наш Исус Христос, ако слепац слепца води, оба ће у јаму пасти.

Ова књига се састоји из три дела: у првом је подробно излагање савременог стања Ватикана, које је начинила руска научница Олга Четверикова у својој књизи „Изопаченици“; у другом је прича о хрватском Шептичком, Алојзију Степинцу; трећи део доноси два интервјуа – са др Слободаном Јанковићем, који 2015. говори о изворима и смислу екуменистичке лажи.

Надамо се да ће књига имати одјека међу српским православним читалаштвом, коме је и намењена.

*Аутор, на Свете Јефрема и
Исака Сирина 2024. године*

УПУТНИЦЕ:

<https://www.danas.rs/svet/papa-franja-prekinuti-masakr-u-ukrajini/>

<https://www.slobodnaevropa.org/a/papa-franjo-ukrajina-apel/31750801.html>

<https://pokretzaodbranukosovaimetohije.rs/%D0%B7%D0%BE%D1%80%D0%B0%D0%BD-%D1%87%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%9B-%D0%BF%D1%86%D1%83-%D1%98%D0%B5-%D0%BF%D0%BE-%D0%B4%D1%83%D1%85%D1%83-%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D0%BD%D1%81/>

<https://princip.info/2020/08/21/simboli-beloruske-opozicije-i-veza-sa-beloruskim-kolaboracionizmom-iz-drugog-svetskog-rata/>

http://www.pravoslavni-odgovor.com/Crkva_Hristova/Nema_Krsta_bez_tri_prsta/iskusenja_Ukrajinskog_Pravoslavlja.htm

http://www.spc.rs/sr/chudan_poduhvat_vatikana_namera_da_proglasi_blazhenim_unijatskog_mitropolita

[https://stanjestvari.com/2014/05/27/%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%80%D0%B5%D1%98-%D0%B1%D0%BE%D1%99%D1%88%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%B2-%D1%83%D0%BD%D0%B8%D1%98%D0%B0%D1%82%D1%81%D0%BA%D0%B8-](https://stanjestvari.com/2014/05/27/%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%80%D0%B5%D1%98-%D0%B1%D0%BE%D1%99%D1%88%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%B2-%D1%83%D0%BD%D0%B8%D1%98%D0%B0%D1%82%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D0%BC%D0%B0%D1%98%D0%B4%D0%B0%D0%BD/)

[%D0%BC%D0%B0%D1%98%D0%B4%D0%B0%D0%BD/](https://stanjestvari.com/2014/05/27/%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%80%D0%B5%D1%98-%D0%B1%D0%BE%D1%99%D1%88%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%B2-%D1%83%D0%BD%D0%B8%D1%98%D0%B0%D1%82%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D0%BC%D0%B0%D1%98%D0%B4%D0%B0%D0%BD/)

ВАТИКАН НА ПУТУ КА АНТИХРИСТУ: НАД КЊИГОМ ОЛГЕ ЧЕТВЕРИКОВЕ „ИЗОПАЧЕНИЦИ“

КАКВА ЈЕ КЊИГА ПРЕД НАМА?

Олга Четверикова, руски стручњак за међународне односе, жена вишеструко оддарена и сјајних увида у стварност глобализма, написала је књигу „Изопаченици“ (код нас је објавила издавачка књига „Романов“ из Бањалуке), о савременом Ватикану и утицају који он има у свету. Ова обимна и озбиљна књига мора бити у рукама сваког оног ко жели да се сретне са папизмом који је увек више био политика него мистика. После ове књиге, нико не може да каже да му стање у међународним религиозно – политичким односима није јасно.

Четверикова пише о свим битним питањима: и о језуитима као „специјалним јединицама“ Ватикана кроз векове; о њиховом увлачењу у Русију; о криптокатолицизму и источном обреду Рима као Тројанском коњу намењеном да сруши тврђаву Цркве од Истока; о сарадњи папе Пија Дванаестог са Хитлером и Мусолинијем, али и о преласку на истога папе на атлантизам и непосредну сарадњу са Вашингтоном у послератном прекрајању Европе. Папе су биле ту и кад је требало учврстити „верски плурализам“ на европском подручју, али с циљем да очувају своју водећу улогу и представе се као „апостоли толеранције“.

Као центар западне конзервативне моћи на заласку, Ватикан је, после Другог светског рата, ипак био растакан идејама левог либерализма. И то - изнутра. Да би у свет дошао антихрист, последњи лажни месија у злу уједињеног човечанства, требало је срушити све што је у Европи и свету остало од хришћанског морала.

Четверикова у својој књизи подрбно описује припрему за долазак папа – модерниста, какви ће бити прелазни Иван XXIII и масонски стављеник Павао VI (први је почео, а потоњи завршио Други ватикански концил). Под снажним утицајем сила разарања, Други ватикански концил постао је невиђена револуција, преврат против свега што је, бар мало, остало од изворног хришћанства у римокатолицизму. Секуларизовани Ватикан, који, по Четвериковој, јесте значајан савез прелата, мафије и масонства, нашао је новог себе у причи о екуменизму, хитајући ка циљу кроз преговоре са јудаизмом и одрицање од основних хришћанских догмата, али и постављајући замке Цркви од Истока, увлачећи је у свој лепљиви „братски“ загрљај – са једним јединим циљем: да се и православни потчине папи, чувајући, попут унијата, свој спољашњи обред.

Битна фаза у политичком животу Ватикана наступила је кад је на престо у Риму дошао папа родом из Пољске, Карол Војтила, који је постао Иван Павао II. Он је био непосредни избор мага америчке геополитике, Збигњева Бжежинског, и у савезу са Роналдом Реганом је, преко своје домовине, срушио Источни блок, дајући шлагворт за доба тријумфа америчке хегемоније. Овај папа имао је значајну улогу и у разбијању бивше Југославије, о чему је писао наш геноцидолог Милан Булајић. У својој књизи „Разбијање ју-

гословенске државе 1989/1992 – злочин против мира“, он каже: „Одлуку о коначном разбијању југословенске државе покренуо је Ватикан – света Столица, Меморандумом државама КЕБС-а 26. новембра 1991; договорено је на састанку папе Јована Павла II са немачким министром Х. Д. Геншером 29. новембра у Ватикану – да се оствари прије католичког Божића 25. децембра 1991“. Одлуку Ватикана здружено су подржале САД и Велика Британија...

Све се десило управо онако како је пророковао Свети Николај Жички пред смрт, у запису “Опомена Србима родољубима”:”Према извештајима из Југославије, Српски народ може се поново наћи пред страшном трагедијом. Сви говоре: нека падне Тито, па ћемо онда лако! А нико нема плана шта ће бити после пада комуниста. *Хрвати имају план, инспириран од њих и подржан од Италије.* Код њих нема странака; они не знају за демократију. Они знају и хоће једно: окупирати Босну и Срем и – Србе о врбе, или поклати или истерати из тих земаља. У моменту пада комунизма (ако Русија не интервенише) Хрватима ће се одмах доставити оружје и сви ће бити наоружани, док ће Срби бити голоруки као и при првом покољу. И усташе и оружје – све чека готово на граници Југославије, у Шпанији и у Аргентини. За 24 сата сва ће Хрватска бити под оружјем и сви гаулајтери на свом месту. Папа ће опет благословити покољ Срба и ућуткати њему наклоњене Англосаксонце. А шта Срби партијашки мисле? Они мисле да, као и 1918. г. прво *расписати изборе* па нека народ (јадни, тужни, голоруки српски народ) исказе своју жељу и вољу! И ништа више. У тој једној мисли садржан је план свих српских

демократских и полудемократских и левичарских и полу-левичарских партија, па чак и националних, четничких и патриотских. Каква фантазија и какво лудило! Питање је, дакле, не како оборити Тита него шта ће бити после Титовог пада. Ко ће српски народ наоружавати да се брани од *вечној и мноћо стѝрашњијеј нейријатшеља*. И каква ће се власт одмах установити у српским земљама.”

Папа Војтила имао је велики утицај и на издајника Русије, Михаила Горбачова, који се сасвим препустио његовом „духовном руковођењу“, при чему је, у „братском загрљају“ са Римом, и Руска Православна Црква изгубила значајне позиције, нарочито на Украјини, где су унијати добили нови замах, вођени савезом Рима и Вашингтона.

Римски екуменизам је, наравно, био дволичан: иако је папа Војтила причао о римокатолицизму и Цркви од Истока као „два плућна крила Европе“, у декларацији „*Dominus Iesus*“, коју је саставио кардинал Рацингер, Војтилин наследник на папском трону, јасно стоји да је римокатолицизам „Црква Мајка“, и да свака хришћанска заједница која папу не признаје као своју главу нема пуноту црквености.

Када је тај исти Рацингер дошао на престо, сведочи Четверикова, он је наставио курс ка стварању светске владе, што се нарочито видело из његове енциклике *Caritas in veritate*, у којој је упућен позив човечанству да се стави под власт светске управе, која ће, тобож, боље прерасподелити светска братаства.

Ватикан је постепено кренуо да апсорбује протестанте, од англиканаца до лутерана, нудећи им папску установу као заштиту од растачућих сила секуларизације. Протестанти су углавном пали на колена, нарочито кад је папа Фрањо био спреман да разуме и самог Мартина Лутера. У дијалогу са исламом, вели Четверикова, Ватикан се показао као „челична песница у свиленој рукавици“, а у дијалогу са јудаизмом био је спреман да омекша као восак, да би очувао своју лидерску позицију у светским пословима. Као основа глобалне светске етике прихваћене су, сматра руска ауторка, поставке јудаистичке идеологије ноахизма, као религије за све људе света.

Наравно, књига „Изопаченици“ не би била потпуна без анализе финансијских шпекулација Ватикана, који је покушао да се маскира у „финансијску етику“, али на чије банкарство су светски зеленашки могули ударили зато што није било довољно отворено за њихов надзор. То је, поред многобројних афера са педофилијом међу кардиналима и дискупима (такође подробно обрађенима у књизи Четверикове) довело до чувене афере „Ватикликс“ и до повлачења папе Бенедикта, чији је положај заузео језуита Фрањо (Хорхе Бергољо, Аргентинац италијанског порекла). Истовремено, искоришћена је прилика и за почетак „Ватиканског пролећа“, која је, по Четвериковој, довела до „перестројке курије“, али и разарања последњих основа традиционалног хришћанског морала међу папистима, који су се суочили са настојањима папе Фрање да легализује содомизам и да аболицију свим облицима „нестандардне сексуалности“. Бергољова диктатура у Ватикану имала је тешке последице међу верницима, што се види и из изјава оних

прелата који нису тек тако могли да се одрекну хришћанске етике.

Тако је римокатолички кардинал из САД, Рејмонд Лео Бурк, оптужио (26. децембра 2019. године) папу Фрању за јерес и заједницу духа са нехришћанском масонеријом. У свом интервјуу за сајт «The Wanderer Press», он је, коментаришући догађај проповедања у име паганске богиње Пачамаме у Ватикану, подсетио римокатолике да „наша мајка није Земља нити неки пагански идол попут Пачамаме, већ Дјева Марија“. О чему је реч? Наиме, 14. децембра 2019. Конгрегација за питања римокатоличког образовања спонзорисала је божићни концерт у дворани Павла VI. Папа Фрања је том приликом одржао кратак говор. Међу присутнима било је око пет хиљада људи, док је два милиона гледалаца то пратило преко ТВ екрана.

Током догађаја, једна жена из Латинске Америке обавила је такозвану „катихезу богиње плодности и земље Пачамаме“ (паганска богиња Инка). Она је замолила присутне да скрсте руке на грудима, како би осетили моћну енергију, појаснивши да ми не осећамо само „своје срце“, већ и „срце мајке – земље“.

Док су сви ћутали, објаснила је да је „дух“ тај који нам „омогућава да чујемо поруку Мајке Земље“. Додала је да је „за домородачке људе на овом свету све што постоји Мајка - Земља или Nícha Guaia.“ Име Гуаја користи се као синоним за Пачамаму. Жена је изјавила да она „даје храну, свету воду и лековите биљке“, због чега захтева жртвоприношење „плаценте и прве власи сваког човека“. Кардинали и бискупи који су били на концерту покорно су скрстили руке на грудима, вероватно у страху од папе – паганина и

његове моћи, коју Четверикова у књизи „Изопаченици“ подробно описује. По мишљењу кардинала Бурка, позив поглавара римокатолика да се „промени еколошка ситуација“, „део је плана за стварање светске владе“, која ће, по Светом Предању Цркве од Истока, на челу имати антихриста. Бурк је рекао да су то масонске идеје, и да немају везе са хришћанством.

Иначе, Ватикан је још 2014. године сменио овог конзервативног америчког кардинала, бившег надбискупа Сент Луиса, са места председника ватиканског Врховног суда, након Буркових критика на рачун либералног папе Фрање. Бурку су сметали папини ставови о разводу, поновном венчању римокатолика и о хомосексуалности. У једном интервјуу кардинал Бурк је рекао како многи римокатолици осећају како је „црква као брод без кормила“.

Још у новембру 2019. године сто римокатоличких прелата, свештеника и научника оптужило је папу Фрању за – паганство. Објаснили су и због чега: због исказивања поштовања симболима јужноамеричке паганске богиње. И то не било где, него у Ватикану, у срцу римокатолицизма, чиме је садашњи папа прекорачио све границе допустивог. „Побуњеници“ су у својој петицији затражили од поглавара римокатолика да се „јавно покаје за своје грехове“.

Велику пажњу у својој књизи Олга Четверикова посветила је настојању Ватикана да са екуменистима из Цркве од Истока створи унију, под изговором верског плурализма и толеранције. Четверикова се бавила издајом цариградског патријарха Вартоломеја, који се скоро јавно поунијатио, али и сусретом папе Фрање са патријархом Кирилом

у Хавани 2016. Нарочиту пажњу је посветила подлој игри Ватикана на Украјини, где су унијати подржали локалне фашисте у борби против свега што је руско и православно. Мед екуменизма је суштински – отров папизма, скривен под језиком пуним речи лажне љубави.

Закључак Олге Четверикове је јасан: “Служба римског папе има за циљ збуњивање човечанства, да људи не би могли разликовати сатану, да би, када дође „светски владар”, антихрист, људи прихватили варалицу за спаситеља. И на примеру папе Фрање видимо како ће изгледати када људи буду прихватили истину за лаж, а рушиоца за миротворца. (...) У условима масовног религијског индиферентизма народ се претвара у лако манипулисану гомилу. Као што је написао један од истраживача, „у колективном несвесном, у систему вредности код људи постоје најјача стремљења ка преупрошћавању. Јер реалност је сувише сложена, зато на крају људи почињу да цене крајње форме упрошћавања, које имају невероватну магијску снагу”. Они не само што не реагују на богохулства и скандалозне поступке епископата, него дозвољавају да се увуку у такве окултне радње, чији су им је смисао и значај мало јасни.“

Зато је књига Олге Четверикове „Изопаченици“ више него лековита.

У наставку, доносимо низ сведочења која поткрепљују аргументацију овог значајног дела савремене православне апологетике.

ЗАШТО ЈЕ ПАПА СУШТИНА РИМОКАТОЛИЦИЗМА?

Кључни догмат римокатолицизма, коначно утврђен на Првом ватиканском концилу у 19. веку, јесте да је папа незаблудив по питањима вере. Да не бисмо били оптужени да тај „догмат“ (по Св. Јустину Ћелијском, најтежи пад човека после Адамовог и Јудиног пада, јер папа је пао у самообоготворење) не излажемо тачно, доносимо га онаквим какав је у званичном римокатоличком „Катекизму“, објављеном на свим светским језицима, па и у Хрватској, у „Кршћанској садашњости“, 1994. године (без фуснота):

„880. Успостављајући Дванаесторицу, Крист „их је установио као колегиј или сталан збор, којему је на чело ставио Петра, изабраног између њих“. Као што по Господиновој одлуци св. Петар и други апостоли творе само један апостолски збор, исто тако су међу собом повезани Римски бискуп, Петров наслѣдник, и бискупи, наслѣдници апостолски“.

881. Господин је само Шимуна, којему је дао име Петар, учинио стијеном своје Цркве. Њему је предао кључеве, њега је поставио пастиром свега стада. „Служба везивања и разрјешивања, која је дана Петру, очито је дана и збору апостола здруженом са својом главом“. Та пастирска служба Петра и других апостола спада у темеље Цркве. Настављају је бискупи под папиним првенством.

882. *Папа*, римски бискуп и наслѣдник светога Петра, „трајно је и видљиво почело и темељ јединства како бискупа тако и мноштва вјерника“. „Римски првосвећеник

по својој служби као намјесник Кристов и пастир цијеле Цркве има над Црквом потпуну, врховну и опћу власт, коју може увијек слободно вршити“.

883. „*Колеџиј или збор дискуџија* нема власти осим ако се не схваћа заједно с Римским бискупом као својом главом.“ Као такав, бискупски је збор „такођер субјект врховне и потпуне власти над цијелом Црквом (...); та се пак власт може вршити само уз сугласност римскога бискупа“.

884. „Власт опћом Црквом на свечан начин бискупски збор врши на опћем сабору“. „Не може бити опћег сабора који као такав није потврдио или барем прихватио Петров наслџедник“. (...)

889. Да би сачувао Цркву у чистоћи вјере предане јој од апостола, Крист, који је истина, хтио је Цркви дати удјела у својој незаблудивости. Народ Божји, под водством живога црквеног Учитељства, непоколебљиво пристаје уз вјеру по наднаравном осјећају вјере.(...)

891. „Римски бискуп, глава бискупског збора, има незаблудивост снагом своје службе када, као врховни пастир и учитељ свих вјерника, који своју браћу утврђује у вјери, дефинитивно проглашује науку вјере и морала (...) Цркви обећана незаблудивост налази се такођер у бискупском збору кад врши врховну учитељску службу заједно с Петровим наслџедником“, особито на опћем сабору. Кад Црква, својим врховним Учитељством, нешто одређује „да треба вјеровати као од Бога објављено“ и као Кристов наука, „те дефиниције треба примати с вјерском послушношћу“. Та се незаблудивост протеже на сав поклад Божје објаве.“

У то, дакле, верују паписти: да је папа НЕЗАБЛУДИВ по питањима вере, и да је он „намесник Христов“ на земљи; бискупи ни о чему битном не могу да одлуче без папине коначне пресуде.

Православно учење по том питању изложено је у Посланици Источних патријараха из 1848. године, где јасно стоји да у Цркви од Истока ниједан епископ сам за себе, па чак и сабор епископа самих за себе, нема папску незаблудивост, него Истину која је предата Цркву чува САВ НАРОД БОЖИИ. Како рече Владика Николај, православни „папа“ је Дух Свети, а не било који смртан и заблудама склон човек. Зато православље никад није имало инвизицију која би била оправдана учењем Цркве.

Паписти, ако остану доследни догмату о папиној незаблудивости, лако ће прихватити антихриста, чији ће папа бити својеврсни пророк и наговеститељ. Зато је Достојевски, славни земљак Четверикове, говорио да је папизам гори од атеизма, јер проповеда, земним властољубљем и вољом за моћи унакажен, лик Христов.

ДРУГИ ВАТИКАНСКИ КОНЦИЛ И ЛИТУРГИЈСКА РЕФОРМА

Олга Четверикова је у својој књизи велику пажњу посветила Другом ватиканском концилу, који је из корена изменио римокатолицизам, нарочито у области богослужења, то јест мисе, латинске литургије.

Овај концил, који је одржан средином шездесетих година 20. века, залагао се за „ађорнаменто” – осавремењавање и прилагођавање данашњем добу. На њему је донета и одлука о приближавању мисе потребама верника. Покојни јеромонах Амвросије (бивши свештеник Алексеј) Јанг, који је после прешао у православље из римокатолицизма и био духовни син оца Серафима Роуза, о променама које су се у то време десиле пише следеће: „Читава жижга мисе је померена на један суптилан (а понекад и не тако суптилан) начин. Папа Павао VI који је свечано увео ове реформе, тачно је назвао своју мису „Novus ordo” или „Нови поредак”. У поређењу са старом мисом, ова нова миса се опсесивно концентрише на „народ Божји”, више него на Бога Самог. Уместо окренутости од сабрања ка Богу (како се то радило у латинском обреду, а још увек се ради у Православној Цркви), свештеник окреће леђа Богу и поставља се наспрам верних, да би водио „дијалог”.

Реформатори су ово правдали тиме да враћају древну праксу ране Цркве. Једини проблем је тај што рана Црква, Источна и Западна, никад није имала такав обичај!

Идеја окретања према народу потиче од Мартина Лутера и протестантске реформације. Реформатори су желели да миса поприми изглед једноставне евхаристијске трпезе којој председава свештеник, који се сада назива „председавајући сабрања”; они су свесно желели да сруше вековима старо литургијско учење о Евхаристији као *Жрџиви* принетој Богу од стране свештеника. (По дефиницији, једино свештеник приноси жртву; „председници” само „председавају”) (...) Пре неколико година, британски католици су присуствовали призору онога што се зове „Карневалска

миса” од стране кардинала Бејзила Хјума. „Циркуске” или „кловновске” мисле такође су честа појава у САД. Гитаре, бубњеви и остали инструменти световне музике су нашли сигурно уточиште у новој миси!...

Узмимо за пример пост пред причешће: пре не тако пуно година, од верних се тражило да се уздрже од сваке хране и пића од поноћи надаље, као што православни још увек раде. Ово је касније промењено на три сата, и, коначно, следећи стопе Други ватиканског концила, на један сат”.

Руски религиозни филозоф Татјана Горичева, која већ деценијама живи на Западу, такође нам говори у свом тексту о екуменизму и политичкој писмености верника, о стању савременог римокатолицизма. Говори, као права хришћанка, с болом и љубављу, али врло отворено: “Овде је неопходно рећи неколико речи и о римокатолицима, јер се може стећи лажни утисак да је римокатолицизам – невина овчица, жртва лукаве екуменистичке завере. То није тако, јер је он данас један од најактивнијих учесника покрета за уједињење, и сваке године постаје све активнији, јер се стреловито либерализује унутар себе. У ствари, оног старог римокатолицизма који знамо из уџбеника упоредног богословља и антиримокатоличких катихизиса већ одавно нема. Тачније, остали су некакви појединачни показатељи уз помоћ којих можемо да изједначимо савремене римокатолике с римокатоличком традицијом – поштовање јерархијске потчињености Риму, вера у Мајку Божју и сл., али истовремено су јаке новине уведене у Римокатоличку цркву последњих тридесетак година. Време после другог ватиканског концила (1962-1965), на чије одлуке толико воле да се позивају наши либерални екуменисти – није уопште

време његовог процвата и победа, већ време стихијског продора у црквени живот световног, секуларног духа, рушења целovitости учења и губитка пређашњег светског утицаја.

Данас је у либералним црквеним круговима Русије постало веома модерно позивати се на одлуке Другог ватиканског концила ради доказивања неизбежности оних промена које наводно мора да претрпи црквена пракса под утицајем савременог доба (треба, наводно, најзад признати неопходност црквених реформи, пошто је цео преостали хришћански свет то већ одавно схватио). При чему се одлуке концила разматрају независно, без везе с њиховим последицама. Шта је у питању – префињено лукавство или неопростиво непознавање савремене ситуације у Римокатоличкој цркви од стране господе либерала? Па у стварности је Други ватикански концил послужио као одскачна даска, почетак веома сложених унутарцрквених процеса у чијем резултату је пред крај 20. века римокатолицизам доста изгубио од својих позиција.

Да, Концил је постављао пред собом веома добре циљеве, и овом догађају се у западном свету придавао веома велики значај. Према замисли својих твораца, он је требало да има нарочито епохално значење, да одигра улогу преломног момента у историји хришћанства, да сведочи о отворености, љубави, способности да се одговори на потребе савременог доба и друштва. Али догодило се обрнуто, непоправљиво – веома дубока напрстина у црквеном организму после чега су догађаји почели да се одвијају практично неконтролисано. У суштини, отклоњене су све кочнице на путу ка широкој либерализацији цркве. Ово није само моје

лично мишљење, о овоме сам разговарала са кардиналом Рацингером, „десном руком” папе за питања вероучења, који је припремао основне документе за концил. Из снисхођења је дозвољено да у парохијама према свом нахођењу одређују састав богослужења – и дужина мисе се почела постепено да скраћује, данас она понегде износи 15-20 минута. Укинули су и обавезну исповест пре Причешћа, надајући се да ће на тај начин придати овим Тајнама самостални смисао и појачати значај Тајне Покајања, – и исповест је практично нестала из парохијске праксе. Дозволили су да се на богослужењима користи не само латински, већ и савремени језици – апсолутно разумљиве службе које се читају на италијанском или немачком парохијани су скоро сасвим престали да посећују. Религија скоро никога не интересује. У источним областима Немачке (на територији бивше Демократске Републике Немачке), на пример, враћене цркве зграде великом брзином се реновирају и продају за кафиће и слична места са забавном сврхом, јер немају коме да се служе мисе у њима.

Ишчезла је мистика, тајанствена страна богослужења. Свештеници су почели да служе лицем окренути према народу, а леђима према олтару по угледу на протестантске скупове, а не на хришћанска богослужења. Пост је скраћен на један или два дана у години – Велики Петак и Суботу, у манастирима је дозвољено јести месо. Пред Причешће дозвољено је не јести сат времена. Изгубљене су читаве земље и региони с традиционално римокатоличким вероисповедањем – Шпанија, Француска, Латинска Америка. Црквена грађевина, као кућа с пробушеним кровом, почела је тако стреловито да се распада и урушава да су саме основе вере

угрожене – многи бискупи се данас не слажу с основним догматима Римокатоличке цркве, конкретно, отворено се изјашњавајући против поштовања Богородице. Суштински се изменила догматика. Последњих пет година, на пример, ни у једној римокатоличкој цркви нисам уопште чула Символ вере са „Филиокве”. Полазећи од овога може се лако направити грешка и закључити да су све препреке за екуменистичко општење између Православља и римокатолицима отклоњене. Уосталом, ове логике се и држе руски борци за либералну црквену идеју: Други ватикански концил је скинуо све преграде за уједињење цркава, и сада се можемо загрлити, заплакати и рећи: „То је то, сад смо браћа!” Као да је до тада цео проблем био у томе што римокатолици нису хтели да прихвате нас, православне, у свој братски загрљај, а сада, пошто су нам у Ватикану опростили грехе и признали неке своје грешке, нема никаквих основа да и даље остајемо туђи, то већ постаје нетактично.

На Западу је, такође, постало веома популарно приказивати ствари на овај начин. Римокатолички бискуп с трибине изјављује да сви чују: „Православље ме је обогатило”, – и слободи његових погледа и мишљења тапше сав римокатолички и половина православног света. Ето како ствари изгледају савременом либералу-прогресисти. Јесте, био сам богат, али ето, појавила се могућност и – постао сам још богатији. Некаква идила, меланхолична бајка у духу нашег прогресивног века. Савремени човек ужасно жели да унесе макар трунку прогреса и у црквени живот. Али, није могуће поверовати у ову бајку, јер срце нам говори: за последње деценије се уопште нисмо приближили узајамно,

већ, напротив, стреловито смо се разишли на два супротна пола у разумевању духовних питања. Многи римокатолици би радо зауставили у својим редовима тај победни марш „религиозне демократије”, али касно је, целовитост је изгубљена, и никаквим новим одлукама неких нових сабора се ситуација не може поправити. Свакоме ко је својим очима могао да види трагичне последице римокатоличких реформи – осиромашење вере, рушење црквеног реда, распад целовитог погледа на свет, сасвим је јасно да укидање спорних догмата – није уопште закаснило покајање, а камоли великодушна жртва у име хришћанског јединства, како то често тумаче проповедници екуменизма и обновљенства у Русији и на Западу. То је само једна од пројава отпадије, знак све већег срозавања према хуманистичкој маски „поштовања погледа других људи”, које се, наравно, храни не смирењем и љубављу Христовом, већ настаје из религиозне равнодушности и духовног примитивизма.

Противречности између православних и римокатолика уопште није мање. Како се одвија либерализација римокатолицизма, настаје мноштво нових околности које продубљују јаз, а које нису заведене у протоколима, нити записане у званичној догматици. И ове противречности које поново настају су далеко опасније од оних званично заведених, јер су скривене. Оне нису тако приметне на богословским конференцијама и саветовањима, али у потпуности одређују све устројство и дух црквеног живота на реалном, свакодневном, практичном нивоу. Тако да је братимљење с римокатолицима после другог ватиканског концила, ма како то парадоксално да звучи, постало далеко теже него у она времена када су они принципијелно неги-

рали Православље и сматрали нас јеретичима”, закључује Татјана Горичева.

Подела у постконцилском римокатолицизму тема је огледа „Криза евхаристијске вере” америчког свештеника Брајана Харсона. Он каже да су ствари одавно превазишле причу о „традиционалистима” и „модернистима”. У питању је сама „онтологија” црквености: „Сада имамо феминисткиње које се осећају увређено и бесно јер су, због свог пола, лишене могућности да председавају евхаристијском сабрању; такође, имамо нефеминисткиње – и мноштво мушкараца! – који су гневни јер је Ватикан одобрио увођење жена прислужитељки у олтар.

Неким католицима се као сува, хладна и механичка чини свака литургија у којој свештеник до бескраја не прича вицeve у току службе, настојавајући на узајамном упознавању верника у клупама пре почетка мисе, на држању за руке у току Оченаша, и на бар пет минута грљења и љубљења у току „целива мира”. Али, многи други католици мисле да је ова извештачена блискост својеврсно досадно и немесно застрањење које посету миси чини неиздрживом – или, у најмању руку, претвара мису у сурову недељну казну уместо часа духовне радости и освежења”.

Поделе се настављају и у канонском смислу: низ група које не признају реформу прогласили су своје анти-папе; сурове оптужбе за јерес и расколе дижу се и у Риму (против традиционалиста) и међу традиционалистима (против Рима).

Када је папа Иван Павао II 1984. покренуо питање могућности ограничене употребе латинског мисала из

1962, то је изазвало гнев међу „прогресивцима”. Неки литургичари новог правца то су назвали „најгором издајом још од Јудиног доба”. Брајан Харсон каже да су, изгледа, и традиционалисти и модернисти заборавили на речи Томе Аквинског да је „Евхаристија Света тајна јединства Цркве”. Ако је, по Римском катихизису, Евхаристија ту да би „обновила, оснажила и продубила” јединство Цркве, шта онда рећи за реформу која је изазвала више подела међу римокатолицима него било шта друго у њиховој историји?

Шта је остало од увода у концилску Конституцију о Литургији, у коме се изјављује да се жели дати подстицај дубљем хришћанском животу верних; да треба прилагодити духу времена оне установе које су подложне промени; да треба унапредити хришћанско јединство; да треба оснажити све што човечанство може привести стаду Христовом?

Због тога је требало реформисати и унапредити Литургију, а не због раскољавања верних. Харсон каже да је протестантима сад сигурно ближа католичка миса, али су се зато сами католици разделили. Концилски оци су се надали да ће „литургијске промене помоћи протестантима да постану католичкији у свом мишљењу; али се десило да су католици очито постали протестантскији у свом мишљењу!”

Уместо да све више људи прилази римокатоличкој заједници, конверзије у римокатолицизам мањег су обима но икад, свештеници и монаштво одбацују своје завете у десетинама хиљада, многи католици напуштају веру... А што се тиче учешћа у миси и примања хостије, према истраживању спроведеном међу римокатолицима САД (између 18 и

44 године, дакле рођенима после концила), преко 70% њих не верује у реалност Евхаристије – као ни протестанти! – и за њих је све то само „подсећање”. Чак ни секундарни циљ – веће учешће лаика у Литургији – није постигнут. Посете недељним мисама мање су него икад. Уместо духовног учешћа у миси, дошло је до „клерикализације” лаиката. Сад лаици држе у рукама свештене сасуде; узимају хостију у руку – причешћују себе; стоје, а не клече, кад примају хостију; читају Свето Писмо, шетају се по олтару, деле хостије као „помоћници свештеника”. Наглашавање „братског” сабрања и трпезе као нечег уобичајеног допринело је губитку вере у Причешће као светињу. „Демистификација” свештеничке службе довела је до страховитог опадања занимања младих за овај узвишени позив.

Други ватикански концил био је шок за већину предањских свештеника и верника. Изгледало је као да ништа није ваљало у дотадашњој литургијској пракси, као да је вековима све било лоше, ружно, неисправно, испразно... „Обновљено” је проглашено за оно право, оно што води ка путевима истине и просветљења. Људи су били потпуно збуњени...

Познати римокатолички дисидент, изванредан писац Малахи Мартин, бивши језуита, кога Олга Четверикова радо цитира, описао је оно што се десило. По њему је то био ураган нечег новог и страшног, непојамног. Ево шта он каже: „Елем, замислите себе како скрећете иза ћошка и изненада вас отпозади удари јак ураган који се појавио ниоткуда и дрма зграде, неке и сравни са земљом, баца људе околу, прави ђубре по улицама, чупа дрвеће и семафоре, и само небо постаје тамно и све око вас нејасно, док и ви за-

једно са људима и стварима летите на све стране. То је тако потпуна, тако нагла и тако неодољива промена, да више не знате где се налазите, куда идете, нити шта се догађа.

Пре него што имате времена да се снађете, још један јак ветар, мешајући се са оним првим, прозвижди вам поред ушију и, на ваш ужас, људе око вас обузме нека поамна радост и они почну да се бацају у ове две јаке струје ветра које сада односе све, па и вас, далеко од познатих предела. Овај други ефекат је тако језив да чак и свој тој силини и хаосу – вас највише погађа чудна еуфорија ишчекивања и радосног поверења која је обузела већину људи ношених напред на непознато путовање. Чудан елемент те узнемиравајуће еуфорије представља начин на који људи почињу да говоре – између себе или Богу. Као да су у тренутку научили неки нови језик и о свему почели да размишљају на неки новосковани начин. „Немојте се молити вертикално! Молите се хоризонтално!” „Важно је оно што помаже креативни раст ка интеграцији!” „Потребни су олакшивачи!” „Како делујете интерперсонално?” И, као да то није довољно алармантно, скоро лудачки тон управо са ове стране хистерије повремено се укључује у овај општи хаос, док мушкарци и жене, тврдећи да је на њих сишао Свети Дух и *дао им дар да њоворе дружим језицима, њочинју да њоворе бесмислице*. Чује се како римокатолички кардинал са заносом изговара „Ик бедам дам була” – или нешто слично – и тако обезбеђује хаос *на највишем месту*. Величанствени хаос. Еуфорични хаос.

За тренутак, долазите у искушење да заједно са свима утонете у тај магични, измишљени свет. Обузимају вас силна питања, а не налазите утешне одговоре. Зашто нема

упозорења? Где су ови ветрови били пре него што су се подигли? Да ли су све време били скривени? Можда су били изнад облака или су лебдели негде над улицама и зградама? Или су, можда, дошли са неких потпуно туђих и далеких подручја? Зашто су сви тако еуфорично пуни поверења у будућност, иако ношени овим ветровима? Да ли је њихов радостан скок напред у таму просветљен жељама и нагомом за божанским? *Ойкуд њихове нове идеје и нови језик?...* Овакав сценарио, иако наизглед дивљи и иреалан, не може ни издалека да објасни колико је била потпуна, изненадна и еуфорична та промена која је обузела римокатолике – а, за дивно чудо, и језуите са њима – током шездесетих година овога века (XX, нап. В. Д.). Јер, *чиїав їрадиционални начин релиїозної живоїа и їраксе је унишїен* тако изненада, без упозорења. *Вековима сїар менїалиїетї је збрисан ураїаном їромене. У извесном смислу, чиїав светї идеја, осећања, сїавова – їресїао је да їосїоїи: стари католички свет сконцентрисан око ауторитета римског првосвештеника; чврстїа одлучностї катїоличке доїме и морала; учестїалостї мисе, исїовесїи, Светїе їричесїи; розаријум, разни їијетїетїи и облици їодожної живоїа у їарохији; борбеност римокатоличког лаиката у одбрани традиционалних католичких вредности. Читав тај свет је збрисан, тако рећи, преко ноћи.*

Када је налет ветрова прошао и свануо нови дан, људи су се загледали и открили да је нестао универзални латински језик мисе. А што је још горе, *несїала је и сама римокатїоличка миса. На њеном месту нашао се нови рїиїуал* који је на стару бесмртну мису личио колико земља на небо. Нови ритуал је извођен на метежу од језика, од којих

је сваки говорио нешто друго. А све је то звучало некаколички. На пример, да је само Бог Отац – Бог; да нови ритуал представља „заједничку вечеру”, а не ириказивање Христове смрти на Крсту; да свештеници више нису преносиоци жртве, већ послужитељи за столом који служе госте на заједничком оброку братства.

Истина, Павао VI, папа који је председавао њом ојромном доктринарном изојачењу, покушао је да се врати на јединствену римокатоличку мису. Али, било је прекасно. Некаколички карактер њој новој риуала био је неуништив.

Ту није било краја разарањима урагана. Из цркви и капела, братства и манастира – уклоњене су ствари. Жртвени олтари су склоњени или бар напуштени, а уместо њих су пред људе стављени столови са четири ноге, као за гозбу. Хосије су одбачене заједно са увреженим веровањем о Хрисловој жриви као суштини мисе. Свештеничко рухо је потпуно измењено. Укинута су и ограничења за причест. Верницима је речено да више не клече док иримају светиу иричест, већ да стоје као слободни мушкарци и жене, и да хлеб причести и путир са грождем братства узимају у своје демократске руке. У многим црквама чланови конгрегација су одмах избацивани због „јавног нарушавања службе” ако би се усудили да клекну при примању свете причести у новом ритуалу. Звали су чак и полицију да избаци оне који су одбијали да сарађују.

Ван цркви и капела, римокатоличке књиге и карте за мису, молитвеници, распећа, статуе и клупе за клечање, као и Крсне станице (пута на Голготу) – све је то или спаљено и бачено, или продато на јавним аукцијама, где су их декоратери станова куповали у бесцење и лансирали као

„црквени стил” при уређењу скупих станова и елегантних кућа у предграђу. Часна трпеза изрезбарена од храстовине постала је тако необичан тоалетни сто.

Реакција на све ово уследила је одмах, бурна и упорна. Али немојте ни за тренутак да помислите како је то била ужасност, немир, инсистирање да се стане на пут *варвар-сџиву*, да се свете ствари врате. Напротив.

Присутних на миси је било све мање и за десет година њихов број је опао за 30 посто у Сједињеним Државама, 60 посто у Француској и Холандији, 50 посто у Италији, 20 посто у Енглеској и Велсу. У наредних десет година, 85 одсто *свих католика* у Француској, Шпанији, Италији и Холандији никада *није ишло на мису*. Полазника семинарија било је све мање. У Холандији је *2000 свештеника* и *5000 калуђера* и *калуђерица* *напустило своје службе*. Данас, 1986. године, Холанђани просечно имају једног новозаређеног свештеника годишње, а некада их је било десет у просеку. Слична смањења забележена су и у другим земљама. За дванаест година, од 1965. до 1977, између *дванаест и четрнаест хиљада свештеника* широм света затражило је да се *ослободи дужности*, или су једноставно отишли. *Шездесет хиљада часних сестара* напустило је своја сестринства између 1966. и 1983. године. *Римокатоличка црква* никада *није претрпела такве разорне губиће* за *тако кратко време*.

Велики број калуђерица-учителица једноставно су одбациле своје религиозне одоре, брзо навукле световњачку одећу, шминку и накит, опростиле се са локалним бискупима који су им дотле били претпостављени, прогласиле се за обичне, пристојне, отворене америчке учителице и

наставиле да уче децу. Број *исповесџи*, *иричестџи* и *кризми* опада широм света сваке године – од просечних 60 одсто католика који извршавају своје обавезе 1965. године, на двадесетак до тридесетак одсто 1983. *Преобраћање на ка-џиолицизам смањено је за две трећине.*

Они који су остали (и лаици и свештеници) нису били задовољни због покушаја да се укине традиционална римо-католичка миса, због мењања католичког ритуала и службе, као и *новостворене слободе да се доведу у сумњу све дојме.* Али, ни то није било довољно. *Подигла се џалама у користи ујојреде конџтрацейџивних средџава, леџализације хомосексуалних веза, абортџуса, џредбрачних сексуалних односа* под извесним условима, *развода и џоновој брака* у оквиру Цркве, *брака свешџенсџива, жена свешџеника, дрзој сједињавања са џројсџтанџским црквама, комунистџичке револуџије* као средства – не само за решавање проблема сиромаштва, већ и за *дефинисање саме вере.*

У моди је био *нови облик дојохуљења и свешџојрђа.* За католике хомосексуалце – „ученик кога Исус љубљаше” добио је ново значење. Зар није тај љубљени ученик био „наслоњен на прса Исусова” на Тајној вечери? Тако је посвећена љубав између мушкараца, зар не? Хомосексуални свештеници у љубичастим одеждама обављали су мису у новом ритуалу за своју изопачену паству.

А ако је тако за мушкарце, шта ћемо са женама које се воле? Католкиње из генерације шездесетих година биле су довољно „паметне” да себе виде као жртве црквене предрасуде према другом полу; за њих је коначно свануо дан када ће моћи да се обрачунају са старом шовинистичком Црквом. *Сада се џојавила „женска црвка”* једна од оних је-

живих, новокомпонованих речи која се односила на састанке жена у приватним становима, где су се клањали Њој (Богини Мајци) и захваљивали јој што је послала своје Дете (Исуса) плодном моћи Светог Духа (док је она праисконска Жена).

Да подржи ове шаролике промене, појавила се читава *фаланга енергичних „сѝручњака”*. Теолози, филозофи, стручњаци за обреде, „олакшивачи”, „друштвено-религиозни координатори”, лаички свештеници (оба пола), „саветодавци праксе” – без обзира на измишљене титуле, сви су тражили две ствари: преобраћенике на нову теологију и борбу са пораженим традиционалистима у повлачењу. *Поѝлава ѝубликација* књига, чланака по часописима, нових часописа, билтена, новина, планова, програма и скица – преплавила је популарно католичко тржиште. „*Сѝручњаѝи*” су доводили у сумњу и „*ѝоново ѝумачили*” сваку доѝму и *ѝтрадиционално и универзално веровање кайѝолика*. У ствари, све, а нарочито све *чврѝио у римокаѝоличком веровању – ѝокајање, чистѝоѝа, ѝосѝи, ѝослушносѝи, ѝокоравање – све је ѝодврѝнуѝио насилној ѝромени ѝреко ноѝи*.

У међувремену, на другом нивоу, по семинаријама и католичким колеѝима и универзитетима, вршено је финансије, али ипак очигледно *искорењивање римокаѝолиѝизма*. Старији, традиционални људи су терани са посла или су и сами, згађени, одлазили у прерану пензију. На њихова места су постављани искључиво следбеници „Препорода” (та реч је у то време увек писана великим словом). *Боѝслови су оѝѝуѝѝани ако су смаѝрали да је новина одврѝйна*.

Да би тама била још гора, дошло је до још једне олује, навале еуфорије. Међу онима који су остали, појавила се

храбра, иако не баш увек убедљива идеја – да је будућност *католицизма*, тако нагло *преоловљеној*, *сада светилији него икада*. Оно што је личило из рушевине, у ствари је била припрема за огромни духовни препород, када ће се појавити права Христова црква у свој својој лепоти и истини.

Ове наде – *све наде* – *сада су се усредсредиле на заједницу*. „Народ Божји” се сада могао разликовати од старе, непомичне хијерархије папе, бискупа, свештеника и часних сестара у чврстом згрушњавању римокатоличке дисциплине. И више од тога, за овај Народ Божји – све заједно, као и за сваку појединачну малу групу верника – *сада се говорило да представљају праву Цркву, прави извор Откривења, јединој законодавца морала*, једини извор праве вере. По питањима вере *Рим у Цорџији је имао исти ауторитет као и њайски Рим*. Централна власт је нестајала као питање практичне католичке вере.

Ако би се човек окренуо у тим почетним данима олује не би ли се снашао, ниједна одређена личност или група није изгледала одговорна за стварање овог еуфоричног убеђења. Оно се ширило као пожар по црквама, слабећи везе између свештенства и народа, између часних сестара и црквених старешина, између свештеника и бискупа, између бискупа и папе.

Непосредна последица био је упоран захтев да *демократизација* заузме место *централне власти* и донесе нови и потребни поредак читавој Цркви. Свештеници су се организовали у лиге, удружења, сенате и уније на националној и религиозној основи. Калуђерице су чиниле исто. Световњаци, мушкарци и жене одвојено, кренули су њиховим стопама. *Сви су избацивали сликовите пароле о својим*

йравима и захїевима. Сви су захтевали да се демократске методе користе не само у управљању Римокатоличком црквом, већ и у „одлучивању” у *шїа да се верује.* Читава једна нова активистичка бирократија никла је преко ноћи, накрцана каријеристима који су непрекидно лансирали све новије и несмотреније активности.

Током читаве ове *страшне трансформације,* оно радосно убеђење о великом успеху који нас чека одмах ту, иза ћошка историје, никада није нестало. И управо је то грозничаво убеђење довело до еуфорије. Повремено је стварало оно што сада, гледано уназад, *личи на циркус пун несувислих клонова* који гротескно исмејавају достојанство, статус, моћ и љупкост на коју су се још увек ослањали, макар само због театарског ефекта. Читав дијапазон потпуно нових каријера отворио се за свештенике који нису били заинтересовани да слушају исповести, крштавају бебе, траже грешнике и обављају мису.“

Тако је писао Малахи Мартин.

Због тога су многи римокатолици отишли од Рима, придружујући се кардиналу Марселу Лефевру, традиционалисти и антиекуменисти, који је у *Novus Ordo* видео само једну од пројава апостасијског духа наших дана. Лефевр је устврдио да модернисти, под видом послушања папи, траже од верника да се одрекну предањске вере. Они сами, непослушни Предању, заклањају се иза послушности кад им је потребно да спроведу оно што су наумили.

Када се у Русији појавила необновљенска, модернистичка струја, окупљена око свештеника Георгија Кочеткова и Александра Борисова, један руски римокатолик,

Димитрије Пучкин, послао је писмо часопису „Православна беседа”, упозоравајући на могуће последице реформи које би биле усвојене у Православној Цркви. Испричавши укратко о томе шта се десило на Другом ватиканском концилу, и како је надбискуп Марсел Лефевр ступио у опозицију, Пучкин подсећа читаоце на последице богослужбених измена, као и екуменистичког релативизма: „Неки ће рећи: „О чему то, заправо, читамо? Чег а има занимљивог у свим тим унутарримокатоличким несугласицама за православног верника?” Одговорићемо да има тиме што сличне реформе могу бити временом спроведене и у Православној Цркви. Чаадајев је једном изврсно приметио: „Само је болест заразна, а здравље није; исто то је и са заблудом и истином. Ето зашто се заблуде шире брзо, а истина споро”. Ово се у потпуности односи и на кугу екуменизма и модернизма. Други ватикански концил је одобрио екуменизам, то јест, такво схватање тежње према хришћанском јединству, која догматски различите вероисповести посматра као равноправне партнере у дијалогу, уводећи на тај начин равноправност истине и заблуде. Декрет о екуменизму тврди како, наводно, инославне цркве „нису лишене значаја и вредности у тајни спасења”, а њихови обреди су „у стању да отворе приступ општењу ради спасења”. Учешће у екуменистичком покрету покушавају да наметну свим римокатолицима као канонску обавезу. О нехришћанским религијама Декларација о односу према њима богохулно тврди како црква „не одбацује ништа од онога што је истинито (?!) и свето (!!!) у тим религијама” (Nostra Aetate, 2.). Како су на међурелигиозном скупу који се молио за мир у свету, скупу који је организовао Ватикан у Асизију 27. октобра 1986. године, присуствовали заједно са анимистима,

муслиманима и будистима хришћани свих вероисповести. Римокатолички храм је био дат на привремено коришћење будистима и ови су на свети престо ставили статуу Буде.

Вероватно је најпогубније дело концила била богослужбена реформа 1969. године. Служба није била само скраћена, већ наиме преправљена тако да што више личи на протестантску. То се нарочито односи на ређе помињање небеских сила и светих, готово да нема ни помена жртвеног карактера Евхаристије, смањен је број крсних знамења, поклона и клечања, на Велики петак свештеник не облачи црну литургијску одежду, већ црвену – исто онако као што је то уобичајено код англиканаца.

Свештеник за време нове мисе стоји иза престола окренут лицем према народу: свештеник и лаици (мирјани) као да образују круг равноправних саслужитеља божанствене литургије. У традиционалној миси светог Пија Петог пак свештеник стоји испред престола окренут леђима према народу, стоји „пред Господом” као посредник између Бога и народа који дејствује у име Христово, исто онако као што стоји и православни свештеник. Како саопштава англиканска књижица из 19. века, идеја да се служи лицем окренутим према народу потиче од калвиниста-пуританаца. Нова миса се најчешће служи на народном језику уместо на латинском (треба истаћи да је пракса православних Цркава, једнако као и пракса традиционално настројених унијата који користе древне језике – црквенословенски, старогрчки – ближа пракси римокатоличких традиционалиста који служе на латинском, него пракси римокатолика-обновљенаша и протестаната који користе савремене језике).

Треба истаћи да многи свештеници модернисти грубо нарушавају чак и обновљенашке литургијске нормe: на њиховим се мисама певају псеудорелигиозне песме уз гитару, у поп и рок ритмовима, из многих храмова су избачене старинске статуе и слике и томе сл. Пољски новинар, католик-обновљенаш, Чеслав Ришка, пише да би, доспевши у римокатоличку цркву у Холандији, Пољак посумњао да ли је ушао у цркву, толико служба у њој ни на шта не личи: „... поздрављање чланова парохије, питање двеју песама о Хирошими и Нагасакију, заједничка песма о сужњима и робовима свођење резултата недељног рада парохије, размишљање на тему ‘Шта можемо да учинимо?’, песма о миру и пауза за које време мирјани скупљају добротворне прилоге, присутни међусобно разговарају а понекад запале и цигарету”. Једном је један француски свештеник служио на плажи мису за екологе који су дошли на острво Муруру-оа да протестују против нуклеарних проба. Био је одевен (реч „обучен” ту је потпуно неумесна) у шортс и кратки прислужнички стихар. Једна америчка монахиња, одушевљена екологијом и феминизмом, дрско је ставила у храму уместо крста глобус и позивала да се упоредо са „Оче наш” почне молитва Господња речима „мати наша” (по мишљењу феминисткиња, обраћање богу само у мушком роду је-сте дискриминација жена).

А све те гадости су се припремале педесетих и шездесетих година XX века **наизглед безазленим позивима да се незнатно скрати служба и да се она приближи народу.** Мислим да, ако православне црквене власти не донесу строге мере против оних који се залажу за било какве литургијске новотарије, с православним богослужењем ће

бити исто што и с римокатоличким – нека нова варијанта „1969. године” (у почетку вероватно лукавија, са дугим умерено-прелазним периодом).

Овакву реформу би одмах преузели од православних обновљенаша „прогресивно настројени” римокатолици источног обреда. Малоруски унијати већ сада служе већином на украјинском, а не на црквенословенском језику, покушавајући бар да у нечему достигну латинску литургијску реформу.

Модернисти су се потрудили да се у свему прилагоде духу времена. Чак и покојницима нису дали мира, дозволивши 1963. године кремацију, насупротив прастарој пракси римокатоличке цркве која је увек забрињавала спаљивање лешева. Када сукрајем 19. века масони саградили у Европи прве крематоријуме, папа Лав Тринаести је лица која завештавају да им се тела кремирају лишио црквеног погребца (они чија се тела кремирају против њихове воље могу се опојати у цркви или код куће али се у крематоријуму богослужење не сме држати). Сви традиционалистички свештеници, а и неки обновљенашки, најстроже забрањују својим верницима кремацију. (Сетимо се толеранције савременог руског друштва према кремацији која је продрла у нашу земљу тек под комунистима).

Други ватикански концил говори о „односима између цркве и света и бази за њихов узајамни дијалог” (*Lumen gentium*, 40). У односу према савремености то је крајње актуелно!!! Папа Пије Шести је у посланици из 1791. године анатемисао Декларацију права човека и грађанина коју је усвојила француска Национална скупштина. У *Силабусу* (1864) папа Пије Девети је осудио као лажно тврђење

како „римски првосвештеник може и мора да се помири с прогресом, либерализмом и савременом цивилизацијом” (DS 1980). Свети папа Пије Десети је, сумирајући учење енциклике *Pascendi* (1907), и Декрета *Lamentabili* (1907), прописао римокатоличким клирицима да се заклинају и исповедају у антимодернистичкој заклетви (1910) следеће: „... одлучно одбацујем јеретичку измишљотину о еволуцији догмата који из једног значења прелазе у друго значење, различито од онога којег се Црква придржава одраније”. Нажалост, по уверењу традиционалиста, ову заклетву су нарушили многи оци Другог ватиканског концила, гласавши за документе који ревидирају римокатоличко вероучење.

Није на одмет напоменути да се „ађорнаменто”, то јест, прилагођавање цркве данашњем времену, припремало постепено, те се говорило како се све оне исте традиционалне хришћанске идеје могу и морају изложити „новим језиком”, разумљивим „савременом човеку”, а пошто се појам „језик” тумачио врло широко, помоћу овог тројанског коња су се убацивале и нове идеје. Затим се приступило „слободним научним истраживањима”. У помоћним богословским дисциплинама (историја Цркве, библистика) постало је помодно да се истичу хипотезе спорног карактера (та и та приповест из житија светих је легенда, то и то место из Писма је уметак), чиме се психолошки припремала ревизија догматике. Даље следи „дијалог са савременом философијом”. Тврди се да се, као што су оци Цркве користили Платона а схоластичари Аристотела, исто тако могу „крстити” Кант, Хегел, Маркс, Хајдегер, и тако даље. Али код античких философа

хришћанска мисао цени њихово учење о објективности, непротивречности и апсолутности истине, чега нема у новој философији (антиномизам Канта, дијалектика Хегела и Маркса, презир према разуму код егзистенцијалиста и сл.) Тежња те философије да сам појам истине учини субјективним поткопава целу хришћанску догматику...

На Западу отпор „духу времена”, како већ рекосмо, предводи „Братство светог Пија Десетог” чији су чланови четири бискупа, више од триста свештеника, око двеста богослова који студирају на пет богословских факултета. Морални утицај Братства прихвата много клирика који формално не улазе у њега, рачунајући ту и скупине доминиканаца, францисканаца и бенедиктинаца који су се разишли с модернистичким руководством редова и сачували претконцилски типик.

Дозволићу да у закључку кажем православним читаоцима: **„Чувајте се екуменизма и модернизма у свим облицима и видовима!”** наравно, као римокатолик, заузимам принципијелну позицију у свим питањима у којима се Православна Црква не слаже с Римокатоличком (Filioque, непорочно зачеће и тако даље.) Али модернизам је најгоре зло, синтеза свих јереси. Ја разумем да нас Православна Црква осуђује по свим тачкама поменутих несугласица али то не смета конзервативним православнима да се с поштовањем изражавају о Лефевру. Ево, на пример, шта пише о њему један познати православни пастир: „Наравно. Лефевр је био ултраримокатолик. Многи правци његове борбе имају римокатоличку специфичност. Али главни фронт рата који је објавио јесу модернизам и екуменизам, и ту се он веома често слаже с православним светом који

такође, преко својих најдостојнијих представника, иступа против ових двају непријатеља истине Христове”.

Какве су последице свештениковог служења мисе лицем окренутим народу?

Још 1949. у свом делу „Упутства за изградњу Дома Божијег у складу са Римском Литургијом” Т. Клаузер је записао да би било пожељно да свештеник све време служи мису окренут народу јер би то било „јасније изражавање идеје евхаристијског сабрања око Трпезе”. Гамбер каже да је, за веома кратко време, свега двадесет година, то постала општа пракса.

Први који је тражио увођење таквог служења био је Мартин Лутер. У свом делу „Германска миса и поредак богослужења” (1526), у поглављу под насловом „Служба за народ”, он пише: „Нека све одежде, олтар, свеће остану, док се користе, или док не одлучимо да их мењамо. А ако неко жели да другачије чини, нека чини. Али да би се служила истинска миса међу првим Хришћанима, олтар не треба да остане у својој садашњој форми, и свештеник увек треба да се окреће народу – као што је Христ, по нашој претпоставци која је не сумњиво тачна, чинио за време Последње Вечере. Да, све ће то доћи у своје време”.

Међутим, сам Лутер није служио окренут народу, као што данас не служе ни многи конзервативни протестанти. Литурголог Класу Гамбер, учитељ папе Бенедикта, истиче верност Светом Предању коју је сачувала Црква од Истока: „У Источној Цркви, служења *versus populum* (према народу) никад није упражњавано; у ствари, тамо не постоји ни појам који би тако нешто описао. Најдубље поштовање се

указује простору испред олтара: само свештеник и ђакон поред свештеника, смеју да стоје испред олтара. У Светињи, иза иконостаса, само служитељ сме да пролази испред Часне Трпезе. Такође ћемо уочити да у току саслуживања, које, као што знамо, има дуго предање у Источној Цркви, први међу служашчима стоји, као и увек, леђима окренут народу, док саслужитељи стоје с леве и десне стране. Нико никад не стоји на Истоку, иза Часне Трпезе”.

Гамбер истиче да је пракса служења мисе лицем према народу плод модернистичког римокатоличког омладинског покрета „Jugend-bewegung”, током 20-их година прошлог века, када је миса служена мањим групама. И покрет за обнову Литургије, који је водио Пијус Парш, такође се залагао за овакву праксу. Зато што су видели олтар окренут ка народу у неким старим римским базиликама, веровали су да је оваква пракса обнова старе традиције.

Међутим, олтарски простор и часна трпеза увек су били окренути Истоку, тврди Гамбер. Сети Августин (*De Sermone-Domini in monte* II, 18, PL 34, 1277) каже: „Када стајемо на молитву, окрећемо се Истоку, где небеса почињу. И то не чинимо зато што је Бог тамо, и као да не обитава на другим странама земље, него нам то помаже да уздигнемо умове своје ка вишњем поретку, то јест – ка Богу”. Августин своје проповеди увек завршава формулом: „*Conversi ad Dominem*” („Господу се окренимо”), која значи да је проповед завршена и да се треба окренути Истоку ради наставка литургијске молитве.

Познати римокатолички литургичар Делгер у својој књизи „*Sol salutis*”, показује да је возглас „Горе имајмо срца!”, који изговара свештеник, био позив народу да се

окрене ка Истоку, после чега је народ певао „Habemus ad Dominem” („Имамо их пред Господом!”) Делгер је доказ за ову тврдњу нашао у коптским Литургијама, Василијевој и Марковој, на почетку њихове Анафоре. У првој, свештеник позива: „Приђите ближе, људи, стојте са страхопоштовањем и гледајте на Исток”; у другој свештеник вели „Гледајмо на Исток!” и народ се окреће тамо.

И у кратком опису Литургије који се налази у другој књизи „Апостолских установа” (IV век) среће се пракса устајања и окретања ка Истоку. Осам књига цитира ђаконa возглас: „Стојте право, окренути Господу!” Рана Црква је поистовећивала окретање Богу и окретање Истоку.

Делгер је показао да је окретање Истоку древна пракса и Јевреја и пагана. И Хришћани су тако наставили – Тертулијан у својој „Апологетици” помиње тај обичај (197 година после Христа) као „молитву у правцу излазећег сунца”. Сунце је било символ Господа вазнесеног на небо и Његовог другог доласка с небеса. У делу Е. Петерсена „Рана Црква, јудаизам и гноза” (Рим, 1959.) каже да је крст на источној страни означавао правац молитве. Такав крст је нађен на источном зиду једне куће у Херкулануму.

У римским црквама четвртог и петог века врата улаза била су на Истоку, камо су се верни окретали док их је сунце обасјавало. Свештеници су, као и народ, били окренути Истоку, и свештеници се нису окретали вернима. Жене и мушкарци су стајали одвојено једни од других. Олтарски простор у тренуцима евхаристијске молитве верници нису могли да виде, јер је био одвојен завесом. Завеса је подигнута, тако, када ђакон почне да произноси јектенију. По Гамберу, римска базилика раног периода је изгледала ова-

ко: улазна врата на Истоку, олтарски простор у средишту храма, с десне стране олтарског простора мушкарци, с лева жене. Нити је свештеник служио лицем окренут присутнима, нити су верници било када окретали леђа олтару. Познати литургичар Л. Бојер у књизи „Човек и обред” (1964.) вели: „Идеја да је базилика идеалан облик за хришћанску храмовну зграду због тога што су за време богослужења свештеник и народ стајали једно наспрам другог је чиста бесмислица. У суштини, то је последња ствар која је раним Хришћанима падала на памет”.

Свештеник и ђакон водили су верни народ ка Рају, који је био на Истоку (Пост. 2, 8); народ је чекао Онога Који се вазнео на Истоку (Пс. 67, 34) и који ће се вратити Знаком Крста што блиста са Истока (Дела 1, 11). Полукруг у коме су верни стајали око олтара, окренути светлости са Истока, означавао је припрему за долазак Најрадоснијег Госта, Који треба да се јави међу онима што чекају. Свети Јован Дамаскин у „Тачном изложењу православне вере” (3, 85): „Будући, дакле, да је „Бог светлост” (1. Јн. 1, 5) умствена и „Сунце правде” (Мал. 4, 2), а Христос је у Писму назван „Исток” (Зах. 6, 12), достојно је посветити Му Исток за поклонење; јер све што је добро ваља Богу да посвећујемо, од Кога свако добро бива добро (...) Богу се, дакле, клањамо тражећи древну отаџбину и обазирући се ка њој. И шатор Мојсијев имао је завесу и очистилиште на источној страни”.

Римокатолички литурголог Нусбаум је уочио да Исток и сунце више немају ону симболичку вредност коју су имали у древна времена. То је многим послужило као додатно оправдање за окретање свештеника ка народу.

Социолог Зибел у свом огледу „Литургија као предложење” сматра да та промена свештениковог положаја најбоље одражава дух нове мисе. Он вели: „Пракса (...) која је раније била у употреби давала је утисак да је свештеник предводник и представник верних, гласноговорник верних као Мојсије на гори Синају. Верни су слали поруку (молишту, поклонење, жртву); свештеник је делао као предводник који поруку предаје; Бог као прималац поруке (...) (У новој улози, *най. В. Д.*) свештеник тешко да наставља да игра улогу представника верних; он је сада глумац који има „улогу Бога”, макар у току средишњег дела мисе, слично ономе што се збива у религиозним драмама (...) Преокрет догађаја у новом правцу претворио је свештеника у глумца од кога се очекује да глуми Христа на сцени, да би дочарао Тајну Вечеру, што доводи до тога да се личности Христа и свештеника мешају на начин који је донедавно био недопустив”. Међутим, Зибел уочава да је већина свештеника све ово здружено прихватила. Постоје и психолошки разлози: „Известан ниво несигурности и усамљености који свештеник осећа природно доводи до потраге за новим емоционалним структурама подршке. Део ове подршке је подршка верних. Међутим, та подршка води новом виду зависности: зависности глумца од публице”.

К. Г. Реј у огледу „*Знаци њубершејта у Католичкој цркви*” запажа нешто слично: „Док је у прошлости свештеник био анонимни пролаз, први међу вернима, окренут Богу, а не народу, представник свију, који је с њима заједно приносио Жртву, читајући молитве намењене њему самом – сада је он виђена личност, са наглашеним индивидуалним особинама, својим животним стилем, с лицем окренутим

народу. За многе свештенике ово је искушење с којим се не могу изборити, својеврсно проституисање њихове личности. Неки свештеници су се поприлично навикли – други, пак, мање – да користе предност ситуације. Њихови гестови, изрази лица, покрети, њихово свеукупно понашање све служи да привуче пажњу на њихову личност. Неки пажњу скрећу понављајући своје опсервације, дајући упутства, и, на крају, шаљући личне поруке добродошлице и растанка... За њих, ниво успеха представе коју изводе да се мерити личном моћи и то је показатељ њиховог осећања личне сигурности и самоуверености”.

Зибел сматра да тобожње јединство око Трпезе није ничим постигнуто – само свештеник стоји крај исте, а остали верници и даље гледају. Ситуација Тајне Вечере не може се реконструисати – управо због дистанце која је несавладива. Али, ефекти извештачености увек остају: „Окренут народу, свештеник тешко може да избегне стварање утиска да хоће нешто да нам прода”. Још гора грешка настаје смештањем Трпезе међу народ: „... То значи да је размак између свештеног средишта и верника изгубљен. Свештени трепет који нас је обузимао кад смо улазили у храм где је Бог био заиста присутан, бива замењен убогим сентиментализмом, одговором на нешто што је једва више од уобичајеног”.

Глумац и трговац – то су, по Гамберу, утисци о свештенику за време нове мисе. Сасвим је друга ствар литургијско читање Еванђеља – оно захтева окретање народу, јер се народу и објављује Реч Божја. Такође, верник се са свештеником среће лицем у лице кад прима Тело и Крв Христову. И ником среће лицем у лице кад прима Тело и Крв Христову. И додаје: „Промена свештениковог положаја за Трпезом

док се служи миса има битно симболичко и социолошко значење. Током молитве и жртвоприношења, свештеник се, скупа с народом, окреће Богу, као што се окреће народу кад благовести Реч Божју и причешћује. Све до сада, та идеја била је увек прихваћена, и на Истоку и на Западу, и у раној Цркви и у доба барока. Све до недавно, кад је Римска црква ово изменила, а та промена је заснована на погрешном погледу на историју, али је углавном утемељена на богословским претпоставкама. Будућност ће нам рећи какве последице свега тога наступају.”

Четверикова је, у својој књизи „Изопаченици“, показала наказно лице онога што је, после Другог ватиканског концила, римокатолицима изгледало као светла будућност.

КАКО ЈЕ ПАПИЗАМ ИЗДАО ХРИШЋАНСКЕ ДОГМАТЕ?

Олга Четверикова је у свом делу јасно нагласила да је саврмени римокатолицизам издао основне хришћанске догмате, пре свега онај о Христу, Богу Који је постао Човек. У свом огледу о литургијском и догматском релативизму, који је, авај, почео да захвата и Православну Цркву, угледни руски теолог и духовник, прота Александар Шаргунов, указао је на кобне последице рефомистичког духа међу римокатолицима. Он истиче: “На богословском конгресу 1966. године који је одржан убрзо после Другог ватиканског концила, проглашена је теза о законитости догматске разноликости унутар једног истог Откривења. Природно је да се само по себи постави питање: зар тај званично при-

знат и прихваћен плурализам неће довести до догматског релативизма, који је Римокатоличка црква осудила у време модернизма?

Не, одговарају римокатолички богослови, тај плурализам нам омогућује да постанемо свесни разлике између смисла догме која свагда изражава истину откривене вере и елемената израза, који су ограничени и временски условљени. То ће значити признавање различитих перспектива које надахњују и усмеравају Цркве у њиховом исповедању вере. И даље се изводе озбиљни практични закључци: неке догматске формуле могу да одговарају више него остале, могу бити прилагођеније за изражавање опита вере и **„у новом контексту неке од њих морају бити поново размотрене, будући да више не представљају довољно средство за очување аутентичног разумевања”** (подвукао А. Ш.) То је тешко, али „по превасходству и јесте област где дијалог може и треба да буде плоносан.”

У општем виђењу, предлажу римокатолички богослови, јединог преоткривеног богословског језгра, из којег су потекле све догматске одлуке, отвара се могућност да се „упоредо тражи и оно што за наше време најбоље изражава – узимајући у обзир различите културне сфере – тајну коју исповедају обе Цркве.” Да би се то остварило, требало би избегавати наметање свог сопственог богословља као једино прихватљивог.”

Прота Шаргунов истиче да је пред нама кривотворење учења Цркве о догматима као Богом, а не човеком, откритих истина вере. Реч је о опасној и страшној релативизацији, која води у духовну пустош.

Он додаје: „Како то дефинишу сами западни богослови, кључ за „нову реформацију” је у већој мери „милосрдни ближњи” него „милосрдни Бог”. Премештање нагласака у области догмата неминовно се одражава на духовни живот – наимае, догмат је уистину нераскидиво повезан са заповестима Божјим: друга заповест – о љубави према ближњем, почиње да заузима место прве заповести – о љубави према Богу... Иако су обе заповести сједињене и нераскидиве, иако без љубави према ближњем не може бити ни љубави према Богу, према православном схватању потребно је правилно постављање акцената, јер „сваки свети подвижник”, као што о томе пише преп. Јефрем Сиријски, „превасходно се стара да у свом срцу има свету љубав према Богу и тада ће лако моћи да напредује и у љубави према ближњем.” „Постави”, каже преподобни, „прво на прво место, па ће се тада и друго извршити по реду... Ако неко од браће намерава да се највише побрине за другу заповест, онда ће отуда проистећи само спољашње служење браћи и он никада неће бити у стању да чисто и здраво испуни своје служење.” „Ако буде преовладавала љубав према ближњем”, пише св. Никодим Светогорац, „онда те она може удаљити од љубави према Богу, нанети ти велику штету и бацити те у пропаст”. Ми видимо погубне плодове те појаве у моралном животу Западне цркве. „Постоји морал који се може изградити”, читамо у цепном катихизису за француске цркве, „али не постоји готов морал, не постоји закон небеског порекла, не постоји кодекс записан у срцу. Морал је људска творевина. Један од највећих задатака човечанства је стварање закона”. Заповест о љубави добија потпуно другачији смисао: љубити – то значи „бити оно што јеси”, то значи остваривати морал без прописаних закона, и само

се у томе састоји „велика слобода љубави”. Тако су лишене смисла речи блаженог Августина: „Љуби и чини што хоћеш”, где „љубити” значи – задобити благодат Светога Духа кроз извршавање воље Божије. То наглашавање Христове човечије природе уз умањење Његовог божанства (о божанској страни би требало ћутати) збива се у оној истој илузији коју су некад хтели да достигну аријанци, тј. „да хришћанство учине приступачнијим за незнабошце”. Када читате нове римокатоличке богослове, и невољно вам се намеће мисао: зар то није аријанство – јерес коју је свети Антоније, према његовом житију које је саставио св. Атанасије Велики, назвао последњом и претечом антихриста?

Само две године после Другог ватиканског концила француски бискупат је објавио обавезујуће основе вере, које треба проповедати. Шаргунив каже да се у тим „Основама“ разара предањсо хришћанство, и да се „препоручује се да буде искључено свако позивање на „космичка” чуда Христова (смиривање буре, умножавање хлебова), а такође и помињање анђела, ђавоиманих, сатане и вечног огња. То је званични катихизис за младе где, тежећи да све учине разумљивим за савременог човека и објашњавајући чудесно са људске стране, спуштају Спаситеља до нивоа неког екстрасенса: „Исус је исцељивао болесне, али то не значи обавезно чудеса у оном смислу у којем ми обично о томе слушамо. Неки људи имају природни дар исцељења. Зар Исус није био један од њих?”

Сви акценти нових римокатоличких богослова су управо тог карактера. У званичном издању „Обавезних основа” које смо већ поменули, од заповести Блаженстава која се помињу код јеванђелисте Матеја остало је само њих

пет: за заповести „блажени који плачу” и „блажени прогнани правде ради” није се нашло места. Строге Христове речи из тог истог Јеванђеља: *Ако хоће ко за Мном ићи, нека се одрекне себе и узме крст његов* (Мт. 16, 24) такође су изостављене. Први део пророштва о Страшном суду (Мт. 25), о давању милостиње, наводи се у потпуности, али је зато други део, са Христовим страшним прекором: *Идите од Мене, њроклейши у ојањ вечни*, пропуштен. Ти богословски акценти залазе у практичан живот; у неким парохијама се родитељима чија се деца припремају за прво Причешће саветује да у дечју собу не стављају Распеће „да се деца не би траумирала” и да га замене неком сликом пригодном за њихов узраст – на пример, сликом пса као симбола верности, сликом коју ће деца, када поодрасту, пронаћи у катихизису у којем неће бити ни речи о распетом Христу.

У трагању за „новим речима”, француски римокаатолички богослови долазе дотле да у молитви Господњој приликом крштења уместо речи „да буде воља Твоја” („*Ta volonte soit faite*”) предлажу „да буде воља Твоја празник” („*Ta volonte soit fete*”). То је богословље укидања Крста и заобилажења страдања. Видимо, дакле, да се одабирају оне речи које ће неизоставно угодити психологији савременог човека. Више се не говори о искупљењу, него о ослобођењу, са свим оним што та реч садржи у својој двосмислености. Неки чак изјављују да језик Христа Који говори о Свом Оцу, не може бити прихватљив за људе упознате са Фројдом: „Речи *Ојац* и *Син* не могу више да буду адекватне речима *Бој* и *Исус*, јер реч *Син* претпоставља брачни однос, а Бог је дух. Говорећи о Богу, требало би говорити о Извору живота и не употребљавати реч *Ојац*.”⁶

Мења се и однос према Мајци Божјој. Шаргунов каже: „Не треба ни сумњати у то да се поново разматрају основне догме. Уместо традиционалног „Аве, Марија”, где се Марија прославља као Мајка Божија (Ефески сабор), предлаже се „једноставније” – Мати Христова (у суштини – Христородица) и на тај начин се јерес из IV века васпоставља у XX веку. Процес десаκραлизације тајни вере изводи се постепено и све више. Израз „Приснодјева” („увек Дјева”) у миси Павла VI поништен је у француском преводу и, будући да је латински израз изостављен у свим новим варијантама Литургије, тајна вечнодевствености у савременом богослужењу се ћутке заобилази – или је бар тако у Француској. У званичном тексту новог превода пророка Исаије, која се чита на недељној Литургији пред Рођење Христово, уместо речи *Дјева ће зајруднеџи и родиће Сина* (Иса. 7, 14) читамо: *Млада девојка ће зачеџи и родиће Сина*. Када је пак праведни старац Симеон, који је, како каже црквено предање, радећи над преводом Седамдесеторице посумњао и помислио да исправи реч „Дјева”, анђео Господњи га је у томе спречио. Међутим, ко ће зауставити данашње редакторе и преводиоце?! У претходним издањима Литургије (1972, с. 27, 1974, с. 12) још увек су то место пророштва преводили ка „Дјева”, али уз примедбу: „грчки превод”, на јеврејском: „млада девојка” или „млада жена”. Та примедба појавила се још у прегледу јерусалимске Библије. Грчки превод (Библија Септуагинта) гласи: „Дјева” (грч. „παρθένος”), чиме се прецизира јеврејски термин („almah”) који може да значи или „млада девојка” или „млада жена”, без икаквих даљих објашњења. Међутим, превод Седамдесеторице представља тачно сведочанство о древном јеврејском тумачењу о којем говоре и Јеванђелисти (Мт. 1, 23 и Лк. 1, 26–38). Још

једном су нови литургичари одабрали превод који највише противуречи Предању. Такви су данас плодови такозване „негативне хринологије” „која полази од земље”: „први пут је, после много векова, вера Никеје и Халкидона стављена под сумњу”.

Шаргунов додаје: „Пред нама је месијански хуманизам, где мера Бога постаје човек и „јеванђелски пантеизам”, где се Бог расплињује у пукој човечности. Ово страшно поткопавање границе светлости и таме не може, наравно, а да не изазове мучну узнемиреност код многих римокатолика. У трезвеној књизи „Црква мисионарска и демисионарска”, Андре Пјетр пише: „Више се не говори о чуду, о искупљењу, о Евхаристији, о приснодевствености, о молитви, о благодати, о греху... него о дијалогу, о слободи, о радости, љубави, итд. Краће речено, пориче се прећуткивањем. Када се у нешто реално верује, онда се о томе и проповеда. Због чега онда, рећи ћете ви, ови богослови имају храбрости да се назову *хришћанским*? Одговор је веома једноставан. Они величају Христа као великог човека, слично као што неки величају Гандија или Наполеона. Њихов култ Христа управо подсећа на однос бонапартиста према Наполеону. Бонапартисти су били спремни да жртвују своје животе за његово дело и за његове идеје а да при том ни у једном тренутку нису ни помишљали да је Наполеон Бог”. „Треба имати храбрости па признати”, закључује Андре Пјетр, „да данас у оквирима римокатоличке вере већ постоји друга вера, да у оквирима Христове цркве већ постоји друга црква. Каква заправо? Уместо оне која је истинска”.

Шаргунов додаје: „Ми, наравно, са своје стране постављамо питање: како нешто такво може да се трпи, уколико

према учењу Цркве, па самим тим и римокатоличке, према речима апостола Павла *мало квасца све шестито укисели* (1. Кор. 5, 6). Како данас код римокатолика постоји sacramentalна (светотајинска) заједница, уколико одсуствује јединство вере? И како је могуће приступити Причешћу, поричући основне тачке вере и морала?“ Нема компромиса између истине и лажи, вели Шаргунов: “Може ли да постоји нешто средње између истине и лажи, порицања и тврдње, светлости и таме?” – такво је становиште Православне Цркве, коју је свети Марко Ефески изразио на Флорентинском концилу. „И премда између светлости и таме може да постоји нешто средње што се назива сумраком, између истине и лажи не може да се пронађе ништа средње... Ти ћеш, међутим, можда рећи да се извршена промена није претворила у супротност и да ми тражимо нешто средње и сагласност. Никада се, о човече, оно што се односи на Цркву не разрешава кроз компромисе. Нека нико не господари у нашој вери – ни цар, ни архијереј, ни лажни сабор, ни било ко други, него само Бог који нам ју је предао и Сам и кроз Своје ученике”.

У чланку „Према дијалогу са православнима”, где православне позива на ревизију догми, римокатолички богослов Жорж Дежаиф примећује: „То неће бити лак задатак за нашу источну браћу за коју су догмати неодвојиви од Литургије и на неки начин канонизовани Литургијом, која изражава дубок религиозни опит заједнице. На Западу врло добро знају да је древна Литургија за неке дисиденте постала свето уточиште – последњи бастион – пред литургијским новинама Другог ватиканског концила”. Разјаснимо последњу примедбу овог писца. Када је 19. јула 1570. г.

папа Пије V уводио нови служебник, издао је декрет који је требало да за свагда остане на снази, с тим да му се ништа не додаје и да се ништа из њега не изоставља. „Ни у ком времену у будућности”, писао је папа, „ниједан свештеник из света или или из реда (монашког) не може бити приморан да користи другачији начин вршења мисе. Силом свог апостолског ауторитета прописујемо и установљујемо да се наша садашња заповест и одлука увек морају чувати и никада не могу бити измењени или укинута у будућности”. Папин указ је издат једном за свагда и онима који га буду нарушили прети „гневом Бога и блажених апостола Петра и Павла”. Како ће се осећати римокатолик када му, иако зна за ову одлуку, понуде да изабере неколико нових „пробних Литургија”, и то уз одобрење законитог наследника папе Пија V: на пример, миса уз џез-музику, миса у кухињи или миса за децу са луткама и осталим играчкама?

„Одрицање од прејемства ауторитета и раскид са Предањем узрокују рушилачко дејство у свести верујућих”, пише тим поводом један бискуп. „Равнодушност према истини неминовно води ка опадању морала”. Напуштање „светог уточишта” је, као што видимо, крајње опасно за духовни живот. Као резултат, појављују се нова учења о симболичном присуству Христа у Евхаристији, будући да Његово реално присуство ишчезава у „братској трпези”, тј. Христос се раствара у човештву, у безличности учесника трпезе, а нови катихизиси, ради „поједностављења”, називају Тајну вечеру „опроштајном вечером Христа и Његових пријатеља”. Неки подаци сведоче колико је ова појава опасна за Римокатоличку цркву: 28% свештеника сумња у реално присуство Христово у Евхаристији. Због тога је

православној свести ближи и разумљивији однос римокатоличких дисидената према литургији Пија V као према „последњем бастиону”, него смелост синкретичких новина, ма од кога оне потицале.

Према нашем схватању, догмати су уистину „неодвојиви од Литургије и на неки начин канонизовани Литургијом” и васцело богослужење је Светиња над светињама наше Цркве. Богослужбени текстови Осмогласника (Октоиха) и Минеја – које су проверили највећи светитељи Православне Цркве молећи се и спасавајући се тим речима – за нас представљају догматско и морално богословље. Постоји такође и литургијска догматика. Зар неће бити неразумно уколико будемо расипали древне ризнице, сакупљане вековима, а затим кренули у непознато да бисмо тражили нове? За нас је такво, поновно разматрање догматских формула једноставно немогуће.“

Прота Шаргунов је јасан: не смемо се играти Светим Предањем, да не бисмо пропали као римокатолици данас. То нам својом књигом поручује и Олга Четверикова. Зар је чудо што се садашњи папа – богохулник усудио да претумачује молитву Господњу, Оче наш? Да и сами не бисмо пали у понор, чувајмо се папског модернизма у свим његовим пројавама.

РИМОКАТОЛИЦИЗАМ И ХИЛИЈАЗАМ

Четверикова је показала да су паписти пали и у јерес хилијазма, веру у царство Христово овде на земљи. Савремени римокатолицизам је дошао до тога верује у Царство

Божје на земљи пре Другог доласка Христовог, па чак и пре зацарења антихриста. Професор Женевског универзитета и један од најближих сарадника папе Ивана Павла II по питању социјалне доктрине католицизма Патрик де Лобе склон је управо пророчанствима тог типа. Као што се каже у предговору за његову књигу, „наспрот трагичкој перспективи Карла Барта, протестантског теолога, Патрик де Лобе, следејући за Лактанцијем, Бонавентуром и Николајем Кузанским сматра да ће се Царство Божије остварити у историји, на земљи. То ће бити цивилизација љубави, коју је наговестио Павао VI и коју стално помиње папа Иван Павао II“. Лобе такође сматра да његова позиција није маргинална у савременом римокатолицизму: „Папе од Пија XII до Ивана Павла II проглашавају могућност „новог живота човечанства у стању непрекидног прогреса, поретка и хармоније“ (Пио XII, Новогодишња посланица 1957.), „нове, тако дуго очекиване Педесетнице која ће Цркву обогатити новим силама... Нови корак напред у стварању Царства Христовог у свету“ (Иван XXIII, реч на затварању прве седнице II Ватиканског концила). 1962. Павле VI је 25. децембра 1975. одржао свој познати говор о цивилизацији љубави: „Цивилизација љубави ће однети победу над суровим социјалним сукобима и човечанству ће дати толико очекивани преображај, а оно ће постати коначно хришћанско“.

Лобе претпоставља да ће збивања пред Други долазак понављати схему догађаја пред Пасху: Цвети – Страдања – Пасха. Прво – победа Христа Цара, затим ругање Њему, затим – нова победа. Зато он често говори о томе како пре доласка антихриста треба да видимо Улазак Господњи у

Јерусалим, који ће и означити долазак „цивилизације љубави“. „Та Осанна историје мора да припреми апостоле последњих времена, као некад прве апостоле.“ „Ту историјску Осанну ми називамо цивилизацијом љубави“.

Лобе је уверен да је „видљиво и привремено пројављивање славе Цркве у оквирима историје повезано са помирењем са изабраним народом“, то јест Јеврејима. По његовом мишљењу, папина посета синагоги у Риму 13. априла 1986. била је „пророчки знак, који на неки начин повезује наступање цивилизације љубави са помирењем хришћана и Јевреја.“ Тада је папа рекао јудаистима који Христа не признају за Бога: “Ви сте – наша старија браћа“. Испоставља се да ће Јудеји прво примити Христа, па тек онда антихриста. „Цивилизација љубави ће бити могућа путем јединства хришћана, помирења Цркве и синагоге, када ће Еванђеље бити проповедано свим народима. Хришћани и Јевреји ће заједно изаћи из Јерусалима да би Га срели и вратили се скупа с Њим“.

Значи – свет ће сав примити Христа, и то не у ропском, него у царском виду, да би Га се затим опет одрекао? Али како ће онда та „цивилизација љубави“ одједном постати сатанистичка? Јер је једно – не препознати Христа Који је дошао као слуга, а друго – бунити се против Њега после свима очите нове Педесетнице...

На маштарије о цивилизацији љубави могу се применити речи Светог Григорија Богослова: „Код њих је то, не знам одакле преузето, ново јудејство – лупетања о хиљадугодишњем царству Христовом“. Шта је основа тако чудним предсказањима? Прво, верност неком духу, и друго, верност некаквим гласовима. Дух о коме говоримо је „дух вре-

мена“. Као што је рекао папа Павле VI: „Глас времена је глас Божији“. А гласове су чули неки римокатолички мистици. Ти гласови предвиђају „цивилизацију љубави“.

Лобе се, рецимо, позива на виђење Маргарите Марије Алакок, која Христу приписује чежњу за земним почастима: „Како ми се чини, Он жели да раскошно и величанствено уђе у куће кнежева и краљева и тамо прими почести. Њему ће бити драго да великаше овог света види понижене и унижене пред њим.“ Пред нама је јасно знамење јудаизације католичког мишљења. Јер се управо у јудаизму месији приписује примање земаљске славе и власти. (Тако је најавторитативнији за Јудеје рабин Акиба подржао устанак Бар Кохбе против Рима 132. године и чак прогласио Бар Кохбу за месију. „Рамбам (Мајмонид) је објаснио:“Бар Кохба је заиста могао да постане месија да није правио грешке. На тај се начин може сматрати да раби Акиба није грешио, јер Бар Кохба једноставно није умео да оствари своје потенцијале“, пише у чланку Мирјам Китроскаје и Пинхаса Полонског „Дан плача, жалости и поста“ у часопису „Лехаим“, бр. 7/1998, стр. 17. Из те епизоде се види, у крајњем случају, каквим критеријумима мора да одговара месија у јудаизму. Он није спаситељ душа, него дародавац власти јеврејском народу. Значи ли то да Лобе предлаже хришћанима да га, пред Јерусалимом, и они дочекају скупа с Јудејима?

Ево још упечатљивијег виђења Марије Севре (1872–1996), која је чула глас: „На крају времена Ја ћу се предавати на почетак јер желим да истрошим сву своју моћ као Творца! Нека душе знају да горим од жеље да их видим, све и сваку посебно, препуштене бесконачном и разноликом дејству мог Духа. То је апотеоза коју припремам земљи пре

краја света. Неопходан је период сабирања душа, чак и из масе, да би мој Дух могао да делује на њих, неважно где и када. Тако ће се десити величанствена обнова, слична величанственом васионском концерту, и свака душа ће отпевати ту ноту којој ће је научити Дух светлости и љубави, Дух Божанственог преображаја. И тако ће се припремити тај блистави период мира, када ће Ме сви на земљи хвалити! Ја сам Творац и ја хоћу – пред крај времена – хоћу да се насладим Својом као муња лепом и сјајном творевином. Ја хоћу да видим лепоту творевине пре но је коначно уништим“.

С богословске тачке гледишта, Бог као Бесконачност не може исцрпсти „сву своју моћ Творца“ у било каквом стваралачком акту. Стил ове посланице је потпуно спиритистичко – егзалтирани (што, авај, није тако ретко за католичку, нарочито женску, мистику). Али главна непојамност је и даље иста: шта ће то Христу, да, пошто створи прекрасну „цивилизацију љубави“, баци после човечанство самовољи демона? Јесу ли то каприци детета, које изгради замак у песку, па га после руши?

Римокатолички хилијазам је још једна прелест наших дана. Четверикова је показала и доказала да управо због те јереси, Ватикан сарађује са глобалистима.

ЛАЖ ЕКУМЕНИЗМА И СВЕТОСАВЉЕ ДАНАС

Какве ово везе има са Србима данас?

Има, и то велике.

Јер Светосавска Црква је део Цркве од Истока. Она не живи и не делује сама у свету.

Наш угледни канонолог, издавач, преводилац и тумач Законоправила Светог Саве, др Миодраг Петровић, у свом огледу „Томос љубави и два плућна крила као потпоре папском примату и унији“, говори о савременим покушајима сједињења православних и римокатолика, који су се коснули и Српске Православне Цркве: „Године 1965. два црквена поглавара: патријарх цариградски Атинагора I и папа римски Павле VI оценили су да свеукупни односи у Цркви и свету налажу да треба обострано укинути узајамно бачене анатеме 1054. године. Идеја је зачета у Цариграду, а прихваћена у Риму. Тежње двају црквених поглавара остварене су тако што је те 1965. године издат „Томос љубави“ о обостраном скидању бачених проклетстава. „Томос“ је прочитан у базилици Светог Петра у Риму, у присуству обучених у богослужбене одежде 2399 римокатоличких учесника на II Ватиканском концилу који је тада приводио крају свој рад. Међу присутнима у базилици, представници Цариградске цркве имали су почасно место. Дакле, о издавању „Томоса љубави“ са римокатолицима није одлучивао свеправославни сабор епископа свих помесних цркава, него Цариградска црква, чији представници и присуствују приликом његовог обнародовања. Од издавања „Томоса љубави“ настају нова прилагођавања у односима између Православне цркве и Римокатоличке цркве. У склопу новонасталих прилагођавања, обојених више дипломатијом него искреним настојањем да се отклоне стварни узроци раскола, јесте и поређење тих двеју цркава са „два плућна крила“. То поређење изрекао је Вјачеслав Иванов, поримо-

католичени Рус, а Рим радо прихватио и обилато користи. По угледу на Рим, често то користе и поједини епископи и теолози у Српској православној цркви, и не само Српској. Папа Јован Павле II је са поносом понављао ту изреку, уверен да се поређењем цркава са „два плућна крила” помаже глобализацији Европе и света у којем ће унија бити на прави начин вреднована, а „папски примат” доћи до пуног – свесветског изражаја.

Ако бисмо покушали да сагледамо шта су православни од „Томоса љубави” до данас добили или изгубили у односима унутар себе самих и, посебно, у односима са римокатолицима, оцене ће бити различите и, углавном, обесхрабрујуће. Главни разлог за мршаву жетву од посејаног „Томоса љубави” и изреке о „два плућна крила” лежи у томе што се заобилазе узроци раскола и анатеме, односно заобилази се ИСТИНА као основа за право решење, на коју ЉУБАВ треба да легне као потка. Добра воља и одушевљење поводом издавања „Томоса љубави” нису, како се показало, довољни за здраве и искрене односе између двеју цркава. Привидно одушевљење заваравало и одлаже отклањање суштинских узрока и разлика које су изазвале раскол у Цркви. А разлике су многе, почев од догматских и канонских учења, па богослужбеног поретка, до оних које се односе на црквену организацију и устројство опште.

Списак тих разлика је велики, али задржимо се на једној само – догматској, која је суштинска и свима, више или мање, позната, јер се вековима због ње гибала Европа, потресао Балкан. Реч је о јеретичком учењу римокатолика о исхођењу Духа Светог не само од Оца, како је јеванђелски

(Јн 15,26) исповедала неподељена Црква, него и од Сина 3. Они то јеретичко учење исказују кварењем Символа вере. У 8. члан додали су реч „Filioque”. Први пут је тај додаток озваничен у Шпанији на Трећем помесном сабору у Толеду 589. године. Одатле је прихваћен у Француској, а убрзо, као зараза, проширен у Немачкој и даље све до Ирске и Велике Британије. Посебно је Карло Велики (768 - 814) утицао да се на литургијама у Француској чита Символ вере са додатком „Филиокве”, што је папа Лав III (795-816) одобрио. Попут Карла Великог, и немачки цар Хенрих II (1002-1024) је упорно захтевао да се Символ вере чита са том изменом као новином. Управо под његовим снажним утицајем је и сâм Рим, али последњи у римокатоличком свету, званично попустио. Било је то 1014. године, у време папе Бенедикта VIII (1012-1024) када је Хенрих II дошао у Рим да из папских руку прими царску круну. Пре тог чина цар се ставио био на страну папе Бенедикта VIII, а против наметнутог папе Григорија као ривала.

Све до те 1014. године, која би требало, због званичног и коначног прихватања „Филиокве” у седишту римских папа, да се сматра правом годином раскола у неподељеном до тада хришћанском свету, а не 1054. година. У Риму је, дакле, до 1014. године на богослужењима у употреби био неискварени Символ вере; онакав какав је утврђен и потврђен на Првом васељенском сабору у Nikeји (325) и на Другом васељенском сабору у Цариграду (381), по чему је и назван Nikeјскоцариградски Символ вере.

Додуше, пре те 1014. године, први је, али незванично, папа Сергије IV (1009-1012) прихватио исповедање вере у складу са учењем о „филиокве”. Пре њега све папе су се,

а посебно папа Адријан I (771-779) истицале као велики поборници неисквареног Никејскоцариградског Символа вере. Чак и поменути папа Лав III је остао познат по томе што је наредио да се на сребрним плочама испише и у цркви Апостола Петра окачи неискварени Символ вере на грчком и латинском језику.

Рим није каснио да искварени Символ вере намеће и народима на Балкану, првенствено у Далмацији. Само неколико година после коначног раскола у Цркви (1054), састао се познати сабор у Сплиту (1059) и донео одлуке у духу нових, изопачених учења и погледа Рима на православно исповедање вере и словенски богослужбени језик. На том сабору је словенски просветитељ, свети Методије, проглашен за јеретика. Овај је у Номоканон на словенском језику пренео Символ вере без латинског додатка *Filioque*. А у вези са богослужбеним словенским језиком, према казивању Ђакона Томе, одлучено је: „У напријед нека се нико не усуди словенским језиком (*in lingua sclavonica*) служити божанствене тајне, него само на језику латинском и грчком, нити смије икакав Словенин бити приведен на свештене степене. Јер се говори да су готска писмена изнађена од неког јеретика Методија (*a quodam Methodio haeretico*), који је многе ствари лажући написао на истом словенском језику противу правила католичке вере; ради чега Божји га је суд казнио ненаданом смрћу”.

Јеретичко учење о исхођењу Духа Светог и од Сина одвело је римокатолике у дуализам. Због тога су у средњовековној богословској књижевности, грчкој и словенској, постали познати под именима: „нови богомили”, „духоборци”, „бабуни”, „кудутери” и др. Као такви, методом прекр-

штавања и унијаћења ширили су се на исток, силом или милом, преко православне Далмације и Босне до православне Србије и далеко на исток, север и југ.

У Босни су се правоверни хришћани, познати у средњем веку као „крстјани”, што значи – православни хришћани, одлучно вером супротстављали свакојаким налетима и мучењима од стране римокатолика језуита. Изворних података о томе има много, поред мноштва оних који су легли у *Congregatio de propaganda fide*, што је у Риму основао папа Гргур XV 1622. године. У пропаганди вере и наметању уније предњачили су управо језуити. Стога са разлогом Петар Кочић преноси старо и у свести правоверног народа уврежено горко сазнање о њима да су „црни људи у бијелој кожи”. Под тим подразумева, превасходно, „језуите врхбосанског надбискупа Штадлера”. Овај је „пре доласка у Босну издавао у Загребу часопис *Балканчији* је био задатак исте природе као и онај бискупа Штросмајера како га је он објаснио 1871. у свом петом говору на ватиканском концилу. Задатак је био прост и јасан: ’отпадни Рим’ намеравао је да својом мисијом међу некатоличким хришћанима приведе Балканце у вишу културну сферу просвећеног Запада”.

И данас Рим настоји да балканске „шизматике”, како називају правоверне хришћане источног обреда, посебно Србе, уведу у „вишу културну сферу”. Услов за то је „заборав”, што значи да само „са заборавом”, могу себе видети у Уједињеној Европи. А у пакету „заборава” смештена су сва насилна унијаћења Срба, са благословом римских епископа, и сва, вековима спровођена, зверска мучења и убијања слична оним у Јасеновцу за време Другог светског рата,

као и оним у последњим војним операцијама Хрвата, деведесетих година минулог века, под називима „Бљесак” и „Олуја”.

Тешко је и замислити број поунијаћених и римокатолизираних Срба од Латеранског сабора 1215. године, када су и постављени темељи уније убрзо после пада Цариграда у руке Латина (1204). Основна начела за спровођење уније садржана су у одлуци тог сабора, којом се дозвољава поунијаћенима, односно православнима који се сједињују са римокатолицима, да на својим језицима и по свом обреду богослуже, а битно је да папу признају за првог. Унија је озваничена на унијатском сабору у Ферари и Фиренци (1438-1439) са нескривеним очекивањем да поунијаћени безрезервно признају и прихвате, између осталог, папски примат; учење у складу са додатком „Филиокве” у Символу вере, као и учење о „чистилишту”. По римокатоличком виђењу унијати представљају посебни црквени ентитет; представљају узор и средство за даље унијаћење православних. Унија се, дакле, не спроводи ни међу протестантима, ни међу англиканцима, него само међу православнима. У време када је на поменутом Латеранском сабору 1215. године зачета идеологија о унији, Свети Сава је увећико припремао предуслове за оснивање аутокефалне Српске цркве, у оквирима које ће правоверне Србе штитити од унијаћења усмеравањем из Рима. Да ли из незнања или свесно, данас поједини српски теолози, расофори и лаици, прихватајући изреку о „два плућна крила” као примењиву, погрешно Светога Саву представљају за човека који је, наводно, неговао добре односе са римским папом. С в е т и Сава је познат, између осталог, и по многим путовањима,

али у Рим није хтео да оде, а имао је шта да види тамо у вези са животом и страдањима раних хришћана. Тачно је, према казивањима његовог животописца Доментијана, да је послао свог епископа Методија да однесе у Рим писмо папи Хонорију III (1216-1227), од кога је Стефан, велики жупан српски, добио 1217. године краљевску круну и постао Првовенчани краљ српски. Пошто је тај догађај оптерећивао државу и црквену независност Србије, Сава је због тога послао свог епископа Методија, по речима Доментијана, „у Рим ка прехвалним апостолима – Петру и Павлу, и ка великом сапрестолнику светих, папи велике римске државе”. Писмом га је обавестио о томе да је и сам он (Сава) Богом венчан неутајеном благодаћу архијерејства, те тражи од папе да му пошаље благослове врховних апостола Петра и Павла, и свој, „како би венчао брата свога на краљевство по првом краљевству отачаства њихова, у којем се и отац њихов по божаственом промислу родио у месту званом Диоклитија (тј. Дукља), која се одраније зове велико краљевство”. Од тада сваки владар српски круну добија из руку поглавара Српске цркве, а не од папе.

Тананост исказана у писму и позитиван одзив папе нису спутавали Светога Саву да одлучно сузбија латинске мисионаре који су се у великом броју појављивали и деловали по Србији. То је чинио и његов отац Стефан Немања – Свети Симеон Мироточиви. Овај је сазвао сабор (не зна се тачно година и место) против богомила, званих бабуна, тј. Латина као јеретика. Колики је значај имао тај сабор за очување правоверја, види се и по томе што је у Сопоћанима иконописан у равни васељенских црквених сабора.

Свети Сава не само да нам открива богомиле свог времена као бабуне оличене у Латинима, него у своје Законоправило уноси беспрекорно преведена три византијска списа уперена против њихових догматских и других заблуда. Тако, 49. главу Законоправила чини спис Никите монаха студитског „Латинима о опреснацима”⁹, а „опреснак” је бесквасни хлеб. Од тога је остало да се каже „пресан хлеб”.

Ево неколико одељака из поменутог списка: „...Људи Римљани – сви пак који сте к нама дошли, а и сви који живите у нашим градовима... како имате заједништво са Христом, једући мртво... и пресно тесто... Онај, дакле, ко опреснака једе, у тами Закона ходи, и какву заједницу има са Христом? Обратите пажњу, пак, да у опреснацима не постоји ни једна животна сила нека, јер су мртви. А у хлебу, односно у телу Христовом, три су (силе) живе, и живот дарују онима који их достојно једу: дух и вода и крв, како ми и сâм напрсник Христов, Јован, сведочи речима: ’Троје је што сведочи, рече: дух, вода и крв, и троје је у једном (1. Јн 5, 8), обелодањујући тело Христово, које је у време распећа Господњег постало очигледно када је вода и крв истекла из пречистог ребра Његовог (Јн 19, 34), када је копљем прободено тело Његово, а живи и Свети Дух је остао у обоженом телу Његовом, које – Духом у хлеб претворено и постало тело Христово – ми, једући, живимо у Њему, јер живо и обожено тело једемо. Тако и крв Његову пијемо, живу и топлу. Са водом истеклом из бесмртног ребра Његовог чистимо се од сваког греха, испуњавајући се топлим духом, пошто топлу, како видите, као из ребра Господњег, чашу пијемо. Јер из живог тела Христовог, и топлотом духом, топла

нам крв и вода истече онако како у оних који једу опреснаке не може да се догоди... Није добро хвалисање ваше. 'Не знате ли, рече, да мало квасца све тесто укисели' (1. Кор. 5, 6) и хлеб тада не бива пресан? ...јер се уопште не нађе у Божаственом писму да опреснаке поменуше Христос и апостоли Његови када их је Он учио тајни Новог завета... не видите ли да сте чињеницама јасно разобличени... Али о опреснацима смо вам, колико је могуће, довољно рекли, а треба рећи и о суботњем посту”.

Пре него што наставим о суботњем посту, поставићу питање: Треба ли ишта више од овога рећи православним екуменистима који су прихватили сапричешћивање православних и римокатолика (intercommunion)? Куда води то, и више од тога – изједначавање двеју цркава прихватањем да су им свете тајне исте, јер им је изједначено свештенство, а епископи имају исто апостолско прејемство, како је одлучено на VII Скупштини Мешовите комисије за дијалог између Православне и Римокатоличке цркве, одржаној 23. јуна 1993. године у Баламанду (Либан)? Разуме се, а и јасно се види, да све то ка унији води. Како другачије схватити учестале примере мешања светих тајни; примере који говоре о изједначавању православних са римокатолицима и унијатима? Недавно се, на пример, румунски православни епископ Баната, Николау, сапричешћивао са румунским унијатима. Било је то 25. маја 2008. године – недеља Самарјанке.

О суботњем посту Латина говори се у 50. глави Законоправила Светога Саве, одакле преносим овде неколико детаља: „Реците нам откуда сте примили да постите суботом у четрдесет дана Великог поста? Од апостола ли? Неће бити!

Јер врховници међу апостолима у петој књизи Заповести (тј. у Апостолским установама), у којој је и о мученицима написано, у деветнаестој глави овако говоре: `... Господ нам је заповедио да се среда и петак посте; среда, дакле, због издаје, а петак због страдања...´ У седмој пак грани истих Заповести у двадесет четвртој глави, овако рече: ´...Једину пак суботу да сачувате у целој години – (суботу) погребна Господњег, у коју треба да се пости, а не да се празнује, јер колико је времена Творац под земљом, туговање за њим је снажније од радости (због) стварања (света)...´”

У истој (50) глави Законоправила Светога Саве изнета је критика на Римљане због безбрачности њихових свештенослужитеља, као и других неканонских појава, па се у закључку каже : „Откуда, дакле, и од којих, наиђоше на вас ове зле болести, о премудри, и благороднији од свих других, мужеви римски? Испитајте убудуће тачно, дакле, о овоме браћо, да не бисте некад (боловали) од таквих отровних болести, хоћу да кажем – опреснаци, и суботњи пост, и раскидање свештеничког брака, и то да се у Велики пост свакодневно цела служба врши – па сазнавши из свих Богонадахнутих писама за изопаченост тога, избегавајте да творите тако нешто. Будући да су цркве Божје (мисли се на помесне православне цркве), ујединивши се са нама – са вашом браћом од које сте се, због напред реченог, отргли, да откривена лица угледамо славу Господњу, у сагласном сједињењу са православном вером... Ако ли није (тако), онда дајте нам сведочанства из Божаствених писама, која су вам од помоћи. А ми, знајући да се покоравамо не крчмарској духовној речи, (него) ћутањем које вам желимо

у Христу Исусу Господу нашем, коме је слава у векове векова” (Амин).

У 51. глави Законоправила Светога Саве пренет је византијски спис који у 27 тачака излаже заблуде Латина и других римокатолика. Од тих 27 тачака овде доносим само 1.: „Папа римски и они који су хришћани западне стране изван Јонске луке: Италијани, Лонгобарди, Франци који се и Германима називају, Амалфићани, Венецијанци и остали... – сви (они) су са папом пре много времена ван Саборне цркве, страни – и јеванђелским, и апостолским, и отачким предањима, због варварских обичаја којих се држе, од којих су најгори и највећи ови: 1. Светом обрасцу (Символу) вере, сложеном од јеванђелских речи, а који тако јасно говори о Светом Духу: ‘И у Духа Светога Господа, и Животворног, који од Оца исходи’ – ти (тј. Латини), рђаво и погрешно додаше: ‘И од Сина’. Мислим да због скучености језика њиховог, дакле, сматрају да је исто – исхођење Духа Светога од Оца и послање к нама преко Сина. Варварски и незналачки смислише да се послање ни по чему не разликује од исхођења“.

Због проширеног по Србији јеретичког учења Латина о исхођењу Духа Светога и од Сина, исказаног кроз онај додатак „Филиокве” у 8. члану Символа вере, Свети Сава је на Жичком сабору 1221. године „исправљао” и „обнављао” веру, захтевајући да за њим трипут и наглас понављају члан по члан Символа вере, владар и сав народ, без тог јеретичког додатка. „А оне који су исповедали јерес – по речима Теодосија – задржа са собом у цркви и насамо их подробније испита”. Теодосије нам открива, такође, кога Сава испитује и исправља, јер каже : „... А онима који су крштени у

латинској јереси – такође уз проклињање њихове зле јереси, и исповедање Обрасца (тј. Символа) вере – прочитати молитву за свето миро и тако их са тим светим миром по свим чулима помазати, и за вернике са нама имати”.

Поред Законоправила Светога Саве велики браник против бабунске, односно латинске јереси исказане кривотворењем Символа вере, јесте Душанов законик из 1349. и 1354. године, који у 85. члану прописује строге казне за оне који изговарају „бабунску реч”, а та реч је „Филиокве”.

Против латинске јереси у Србији отворено устају, говоре и пишу многи умни и дубоко верујући људи – Владислав Граматик, Никодим Химнограф, Константин Философ – Костенечки и др.

Некада се Српска православна црква једнодушно бранила од римокатоличких јереси и унијатских налета. Деспот Ђурађ Бранковић (1427-1456), на пример, за разлику од владара других православних земаља, који су подстицали па и присиљавали црквене великодостијнике да учествују и прихвате одлуке унијатског сабора у Ферари и Фиренци (1438-1439), одолева свакојаким притисцима и одбија да се тамо нађу представници Српске православне цркве. „Касније је изјављивао католичким достојанственицима да је цео свој живот провео у вери предака; ако би је сада променио, његови поданици би помислили да је умом пореметио, иако су га до тада сматрали мудрим човеком».

Данас имамо сасвим другачију појаву. Српска православна црква ћутке посматра појединце из њеног крила

како се просто утркују да служе мисионарскоунијатским стремљењима римокатолика. То су они појединци који су и преко јавних гласила представљали православне и римокатолике као „два плућна крила”. Не умеју такви мисионари унијаћења да се упитају – неће ли поред тешко оболелог оног једног плућног крила, брзо да оболи и ово друго? Гледање на Цркву као на „два плућна крила” представља атак на учење о постојању само једне Цркве – онакве какву нам је Христос основао, апостоли проширили, а свети Оци учврстили и у 9. члану Символа вере исказали веру у њу речима: „У једну, свету, саборну и апостолску цркву”.“

Тако каже др Миодраг Петровић.

Управо то је доказала Олга Четверикова у својој књизи „Изопаченици“. Зато сваки православни Србин треба да је чита. И то са пажњом и усрдношћу. Циљ? Јасан и једноставан: остати на путу Светог Саве, који је пут Господњи. И другог нема.

ВАТИКАН ПРОТИВ СРБА У ДОБА РАСПАДА СФРЈ

Четверикова се у својој књизи бавила и улогом Ватикана у рату против Срба у 20. веку, од НДХ до Фрање Туђмана. У свом огледу „Улога Ватикана у друштвено – политичким процесима на просторима бивше Југославије 1991-2000“, њена колегиница и сарадница Ања Филимонова истиче: „Од тренутка стварања Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца (СХС) 1918. г, као и током целокупног периода њеног постојања - све до балканске кризе 90-тих година XX века, историја Југославије указује на активну тежњу Св. Столице да учествује у друштвено-политичким процесима на југо-

словенским територијама. Међутим, постојање истинске стратегије и тактике Ватикана у погледу југа Балканског полуострва најјасније се испољило приликом глобалних промена геополитичке карте Европе – приликом слома Аустро-Угарске монархије и формирања нових држава почетком XX века; приликом формирања профашистичких режима у време Другог светског рата и, најзад, приликом распада Југославије пред крај XX века.

На почетку XX века, на католичким територијама Хабзбуршке монархије – у Словенији и Хрватској – под руководством виших црквених јерарха а у сагласности с општом идеологијом Св. Столице, почели су да се формирају национални католички покрети, и у њиховим оквирима стварао се систем различитих католичких организација. За њих је било карактеристично да су тежиле да обухвате различите друштвене слојеве, али се као приоритетно усмерење истicao рад са младима – са ђацима и студентима.

Многобројне религиозно-просветитељске организације развијале су °живо католичко осећање и потпомагале да се на темељу католичких принципа учврсти национална свест, формирајући при том посебну хришћанску културу. Као резултат, Римо-католичка црква је појачала свој утицај на лични и друштвени живот: и пре и после стварања југословенске државе, развијао се систем римо-католичких братстава, конгрегација и верских школа, а католичка штампа и публицистика постале су утицајна политичка снага. Католички јерарси заговарали су идеју учествовања цркве у световној власти и у животу грађанског друштва, утврђивали право цркве да контролише институције брака

и породице, религиозно, идејно и морално поучавање младих на свим нивоима образовних процеса.

После стварања Краљевине СХС (од 1929. г. Краљевине Југославије), делатност римокатоличких политичких кругова била је усмерена само на формирање хрватских државно-националних програма са циљем издвајања Хрватске из југословенске државе, при чему се разрађивала стратегија и тактика супротстављања српским политичким снагама. Ватикан је био непомирљиви противник јединствене државе и све до времена распада Југославије непрекидно је спроводио акције усмерене на издвајање католичких народа из њеног састава.

Енциклика Пија XI "Ubi arcano Dei" од 23. децембра 1922. г. поставила је пред католички свет задатак да разради нове организационе форме, способне да обухвате све католике и све сфере друштвеног живота. Света Столица се усмерила на формирање нове католичке мисије која је, за разлику од претходне, широко развијала апостолску делатност мирјана, тј. њихово вишеструко учешће у религиозно-друштвеном животу. После појаве енциклике у Хрватској, Словенији, Далмацији, Босни и Херцеговини, делатност Римо-католичке цркве поделила се на два усмерења: католички покрет и католичка акција. Хрватски прелати препустили су се вољи Св. Столице и приступили реорганизацији оних католичких покрета који су већ постојали до тог времена. Ослонац католичке акције у Краљевини СХС постала су омладинска друштва под називом "Соко".

Иван Мерц, идеолог "сокола", прогласио је за циљ католичке акције његово претварање у "суштину националног живота хрватског народа". Као резултат, "соко" се

развио у најмногобројнији и најутицајнији покрет на хрватским територијама, који је обухватао око 40 000 људи. Међутим, након што је 6. јануара 1929. г. увео диктатуру личне власти, краљ Александар Карађорђевић забранио је “Соко” упоредо са другим, како хрватским, тако и српским организацијама које су имале национални или религиозни карактер.

После 1929. г. у Југославију су почели да пристижу подаци о тежњама Ватикана да промени постојећу политичку ситуацију у Средњој Европи. Римска курија је још 1918. г. иступила с иницијативом за стварање Подунавске конфедерације на темељима Хабзбуршке монархије. Касније се у Ватикану појавио план издвајања Хрватске и Словеније као две засебне републике. Почев од 1929. г. Св. Столица је планирала да припреми тло за предстојеће геополитичке промене на територији Југославије (а такође и у Румунији и Чехословачкој), уз помоћ моћних католичких партија и покрета.

Крајем 1936. и почетком 1937. г. на хрватским територијама, а такође у оквирима католичке акције, створено је спортско-гимнастичарско друштво “Хрватски јунак” које је представљало део општег хрватског националног покрета и у којем су се објединили циљеви католичке акције, Хрватске сељачке странке и блока франковаца. Истовремено је И. Протулипац, један од лидера “сокола”, препородио своју организацију под другима називом - “Крижари” (“Крсташи”). У 1938. г. постојало је 580 мушких друштава “крижара” (са 30 000 чланова), као и 452 женска друштва (са 19 000 чланица). Од тог времена, “крижари” су почели

да спроводе политику снажно израженог хрватског ексклузивизма.

У Независној Држави Хрватској, која је створена након окупације Југославије, на чудан начин сјединили су се усташка идеологија и католички политички кругови. Циркулар загребачког надбискупа Степинца од 27. априла 1941. г. указивао је: следеће: "Наступило је време када језик треба да заћути а да проговори крв својом мистичном везом са земљом... Не говорим вам само као син хрватског народа, него и као представник свете цркве. Говорим вам као представник цркве и као пастир душа, молим вас и позивам да свим снагама тежите ка томе да наша Хрватска постане Божија земља, јер ћемо само тако моћи да извршимо наша два велика задатка... и хрватски народ биће народ Божији..." Усташки вођа Анте Павелић упутио је писмо Пију XII у којем је, позивајући се на "дубину католичког осећања" и "оданост папи", изјавио да управо папи припада част стварања НДХ. Део вишег католичког клира и религиозних организација на територији НДХ сарађивао је са усташама.

После пораза немачке војске код Стаљинграда, дипломатски напори Свете Столице били су усмерени ка формирању антикомунистичког фронта. У политици Ватикана појачале су се пацифистичке тенденције. Тежња ка успостављању мира одјекнула је у божићном радијском обраћању Пија XII који је наглашавао да ниједна нација или раса не само да не би требало да буду потпуно уништене, него не би требало ни да се осећају пониженима и без могућности за пуновредан развој". Мотиви Римске курије, међутим, нису били узроковани само бригом за судбину народа:

у нову концепцију Ватикана о праведном миру није била укључена беспоговорна капитулација Немачке, коју су захтевали савезници. Због тога је Ватикан 1943. појачао своју посредничку делатност у склапању сепаратног мира.

Совјетски Савез је ту делатност проценио као ништа друго до покушај Ватикана да за Немачку постигне такав мир који ће јој омогућити да сачува освојене територије и позицију моћне државе, способне да спречи продирање Совјетског Савеза на Запад.

У периоду постојања комунистичке Југославије и са почетком "хладног рата", Римска курија је подржавала делатност усташке емиграције и гледала на њу као на саставни део антикомунистичког покрета Запада. Анте Павелић, један од најмонструознијих злочинаца из времена Другог светског рата, заједно са још 500 свештеника побегао је из Хрватске и доспео у Рим, где му је у Ватикану пружено прво уточиште. Павелић је умро 26. децембра 1954. г. у Мадриду, примивши причешће и папин лични благослов.

По завршетку Другог светског рата, Света Столица почела је активније да учествује у друштвено-политичком животу католичких земаља; као резултат предузетих напора, Ватикан се поч. 80-тих годна XX века претворио у један од признатих центара светске политике. У послератном периоду, Пије XII је настојао да консолидује католичку Европу као противтежу комунистичком систему, а чинио је то путем уједињења земаља-агресора са другим европским земљама у различите савезе. Није случајно што је споразум о Европској економској унији потписан у Риму 25. марта 1957. године уз благослов папе Пија XII. Осим тога, понтификс је у Ватикану окупио низ чувених економиста, који су

разрадили програм економског развоја чија је главна тачка била широка експанзија економија католичких земаља. Папина иницијатива наишла је на подршку САД: председник Труман и две најауторитативније фигуре америчке политике – Д. Далас и Д. Рокфелер изразили су спремност да учествују у финансирању наведеног пројекта и одобрили су одеју комбиновања религије и политике.

Основни правац политике Ивана Павла II, који је изабран 1978. г, постало је проширење дипломатских и политичких веза Ватикана, и то не у традиционално католичким земљама, као што су, на пример, Шпанија или Аустрија, него углавном у САД. Понтифекс је био у многим посетама, проширујући дијалог с протестантским земљама северне Европе и с представницима других вероисповести, па међу њима и са Израелом и са исламским светом.

Током 1981-82. г, правац дипломатских односа између Ватикана и САД био је најпре одређен разменом амбасадора понтифекса и председника САД Р. Регана, а затим и личним сусретом, којем нису присуствовали чак ни преводиоци. Без обзира на то што су алијансу Свете Столице и Беле куће припремили ватрени католици – Бжежински, Кејси и Волтерс, које је подржао министар иностраних послова, А. Хејг, такође католик (његов рођени брат био је бискуп), администрација САД-а, на челу са министром одбране Х. Вајнбергом, видела је у римо-католичкој цркви само утицајну наднационалну институцију, постављену у контекст "реалне политике". Реган се редовно саветовао са високим католичким круговима, истовремено проширујући помоћ дисидентима у источноевропским земљама. Први амбасадор САД у Ватикану постао је председников лични при-

јатељ, калифорнијски милионер В. Вилсон, који је прешао у католичку веру. После пада Берлинског зида, уследило је успостављање дипломатских веза Ватикана са бившим социјалистичким земљама: 1989. са Пољском и СССР-ом, 1990 – с Мађарском, Чехословачком, Румунијом и Бугарском а 1991 – с Албанијом.

У католичкој Пољској, Мађарској, Словенији и Хрватској, католичке организације извршиле су пресудан утицај на догађаје из периода 1990-1991. г. Од првих дана почетка кризе у Југославији, Светс Столица је била увучена у друштвено-политичке процесе на њеној територији. Римска курија је активно учествовала у формирању јавног мњења посредством средстава масовног информисања а везано за виновнике проширења конфликта и одговорности земаља. (...)

На почетку балканске кризе, положај Ватикана није подразумевао промену постојећег политичког система, него намеру да земља буде доведена до распада и да се обезбеди независност католичких република – Словеније и Хрватске. Занимљиво је да су се задаци Св. Столице подударали са задацима словеначких и хрватских комунистичких лидера, односно, ови други су их само спровели у живот.

Почетком 90-тих година XX века, у католичким средствима масовног информисања дошло је до новог заокрета. Радио - Ватикан је по читавом свету преносио посланице хрватских епископа о “прогонима” и угњетавању цркве у Хрватској. Загребачки надбискуп Фрањо Кухарић био је у низу посета земљама Европе и Америке и посредством

америчког огранка организације “Опус Деи” успоставио је везу с утицајним политичким структурама САД-а.

Крајем 1991, на саветовању ОЕБС-а у Бечу, а поводом догађаја у Хрватској, представник Свете Столице изјавио је да се безбедност и сарадња у Европи не заснивају само на принципу неповредивости граница и да се они преваходно заснивају на “признавању човекових права и права народа”. У фебруару 1991. г, у време када су у Југославији још увек вођени преговори у вези с мирним разрешењем конфликта, хрватски бискупи, на челу са Ф. Кухарићем (загребачки надбискуп) А. Јурићем (сплитски надбискуп) и В. Пуљићем (сарајевски надбискуп), које су подржавали и други југословенски католички јерарси, обратили су се светској јавности с посланицом у којој су изложили своје виђење разлога међунационалног конфликта и именовали кривца. У посланици се, између осталог, указује и на следеће: “Хрватска нација и хрватска католичка црква налазили су се у угњетеном положају под доминацијом српске династије: први пут у нашој историји, нашли смо се под влашћу династије која је Српску Православну цркву прогласила за државну цркву... Приликом покушаја да заштите националну и културну самобитност, Хрвати су били изложени интензивним прогонима... Други светски рат уништио је Краљевину Југославију... Све несрпске нације, које су Краљевину доживљавале као тамницу народа, подржале су њен пад и прихватиле рат који је тада почео као своје ослобођење... Хрвати су били изложени нападима наоружаних група српских четника... Локални комунистички партизански одреди контролисали су или маргинализовали све остале, активне или пасивне, демократске силе отпора...

Католичка црква и хрватски народ су и у послератном периоду страдали од насиља комунистичке власти... Догађала су се политичка убиства, концентрациони логори и насилна емиграција... Црква је надахнула народ да се ослободи страха и апатије... После сажаљења достојног искуства Прве (1918-1941) и Друге Југославије (1945-1990), црква подржава нови политички план, заснован на независности народа... Нама се, међутим, супротставља други политички план који подржава социјализам комунистичког типа, усмерен ка очувању централистичке Југославије... Иза овог плана стоје српски политичари, официрски кадар војске (у већини случајева српски) и, на жалост, многи представници Српске Православне цркве... У случају да се у Србији и Црној Гори одржи комунистички режим (замаскиран у социјалистички), нама прети опасност косовизације, односно ликвидација националних права, слично као што је учињено с албанским становништвом Косова током последње две године...”

Хрватски председник Фрањо Туђман и словеначки председник М. Кучан успоставили су тесне и сталне контакте са Св. Столицом, док је, истовремено, ватиканска штампа обезбеђивала широку информативну подршку процесу издвајања Словеније и Хрватске из Југославије. На дан 21. априла 1991. папа Јован Павле II иступио је са говором у којем је изнео тврдњу о нужности политичких промена у Југославији, наглашавајући тезу о културној, историјској, религиозној и лингвистичкој разлици међу њеним народима. Проглашење независности Словеније и Хрватске поздравила је целокупна виша римо-католичка јерархија у Југославији. На дан 28. јуна понтифекс је упу-

тио поздравне посланице С. Месићу, Ф. Туђману и М. Кучану, да би 29. јуна папа изјавио да “гушење легитимних права и тежњи народа значе насиље”, при чему је за појаву прогона српског становништва поглавар римо-католичке цркве оптужио... саме Србе, пошто они спроводе “микронационализам”.

Непосредно укључење Римске курије у конфликт на територији Југославије довело је до заоштравања ситуације, да би папа 17. августа, током своје посете Мађарској, подржао националне циљеве Хрватске. На ванредној седници ОЕБС-а у Прагу делегат Св. Столице изложио је став Римске курије у вези с могућим геополитичким променама у Европи а које су подразумевале “стварање нове Европе као природне последице хелсиншког процеса”. Сагласно плану Ватикана, унутрашње границе међу југословенским републикама “нису искључиво административне”, оне су “у подједнакој мери историјске и међународно признате и загарантоване постојећим Уставом”.

У септембру 1991. кардинал Кухарић прогласио је Србију кривцем за агресију, усмерену на проширење сопствене територије. Крајем 1991. г. католичка црква мобилисала је све своје информативне ресурсе. И док се Француска колебала поводом дефинисања своје позиције у балканској кризи, сплитски надбискуп Јурић упутио је посланицу француским бискупима, обавештавајући их о “чудовишном рату” последњег бастиона комунизма у Европи – федералне армије, чији је циљ “истребљење хрватског народа”. На дан 22. септембра папа је изјавио да “дели бол Хрватске”, а 18. маја 1992. г. на саветовању Билдербершке

групе, папа је потврдио право међународне заједнице на интервенцију у име заштите “људских права”.

После проглашења независности Словеније и Хрватске, Св. Столица је развила дипломатску активност без преседана, а са циљем да републике које су се отцепиле добију међународно признање. Папа је при том указивао на “неправедан рат” који је покренут против хрватског народа и на “чинове агресије, који се нужно морају окончати”. У том периоду, ни ОУН, ни ОЕБС, ни Европска унија, нису догађаје у Југославији тумачили као “агресију”, а још су мање били склони да административне границе разматрају као међународне или, пак, да акције незаконитих војних формација третирају као “праведан рат”.

На папину иницијативу, 28. новембра 1991. г. у Ватикану је започела епископска конференција на коју су били позвани виши црквени јерарси, не само из европских, него и из источних земаља. Понтифекс је предложио план стварања јединственог блока “хришћанских цркава” са циљем учвршћења хришћанске свести у свету. Истовремено је структура римо-католичке цркве на територији Југославије била промењена: границе дијецеза (епархија) усаглашене су са границама издвојених република.

У периоду распламсавања конфликта и његовог прерастања у етничко-грађански рат широких димензија, Ватикан је, на дан 13. јануара 1992. г, једнострано признао Хрватску и Словенију.

У меморандуму Св. Столице, упућеном Европској унији поводом ситуације у Босни и Херцеговини (15. априла 1992), Ватикан је затражио организовање отпора

“интервенцији наоружаних банди југословенске федералне армије”; на дан 6. децембра 1994. г, приликом сусрета шефова држава и влада-чланица ОЕБС-а у Будимпешти, кардинал Содано затражио је од међународне заједнице да се установе јаснији критеријуми “жртва” и “агресора”, подразумевајући под “агресорима” Србе. У жељу босанског сукоба, папа је изразио жељу да посети Загреб, Београд и Сарајево. Православна црква је уложила протест против понтифексове посете Београду, а посебно против његове посете Јасеновцу, пошто је поглавар римо-католичке цркве осудио чин геноцида над Јерменима, Циганима и Јеврејима и оштро критиковао тоталитаристичке режиме стаљинистичког типа у Кини и Камбоџи, али извињење због саучествовања римо-католичких свештеника у злочину геноцида над српским становништвом у периоду Другог светског рата није уследило.

Папа је 10-11. септембра 1994. допутовао у посету Хрватској, током које је позивао на “културу мира” и на одустајање од усконационалистичких ставова. С једне стране, ватиканска дипломатија је уложила велики напор у тражењу решења за регулисање конфликта у Босни и Херцеговини, док је, с друге стране, папа подржао бомбардовање српских положаја од стране НАТО снага, током којег су углавном пострадали цивили.

У јулу 1995. г. влада Републике Српске у Босни и Херцеговини прихватила је предлог Св. Столице да се изврше консултације с представницима ватиканског Института за политичка и економска истраживања у области сарадње и развоја. у саставу српске делегације налазила су се два члана владе – Мирослав Тохољ и Драган Калинић, као и два

стручњака – академик Милорад Екмечић и Жика Ракић. До дијалога, међутим, није дошло. У време боравка српске делегације, Ватикан је у својим средствима јавног информисања наставио да развија кампању осуђивања српских дејстава у Сребреници и Жепи. Истовремено су хрватске операција “Бљесак” и “Олуја” именоване као “враћање територија”. На дан 19. октобра 1995. г. папа је коначно дефинисао своју позицију, подржавајући принцип хуманитарне интервенције.

Касније ће, у случају косовског конфликта, Св. Столица применити већ разрађену тактику. Загребачки надбискуп Кухарић, љубљански надбискуп Шустер, католичка штампа – како у самој Југославији, тако и у Ватикану – одобрили су поступке сецесионистичких снага. У априлу 1994. г. папа је посетио Албанију и подржао захтеве албанских сепаратиста на Косову. Понтифекс је био један од првих светских лидера који су 1998. г. затражили да се спроведе енергична акција против Србије. Тако је 30. марта 1999. г. сазвао савет амбасадора земаља НАТО-а и земаља-чланица Савета безбедности ОУН-а, акредитованих при Св. Столици, с циљем да се прекину војна дејства против Србије... у време ускршњих празника.

Једно од усмерења папске политике на преласку из XX у XXI век било је и проглашење низа хрватских религиозно-политичких посленика за светитеље. Друга посета Јована Павла II Загребу била је повезана са беатификацијом загребачког надбискупа Алојзија Степинца, због чега је дошло до заоштравања односа између Римокатоличке и Православне цркве. Представници Православне цркве указивали су на насилно преобраћање 255.000 православ-

них Срба у католицизам и на геноцид према српском, јеврејском и циганском народу у време Другог светског рата. Међутим, без обзира на навођење вапијућих чињеница о учешћу римо-католичког клира у злочинима хрватских усташа, Пије XII је после слома НДХ именовано надбискупа Степинаца за кардинала и члана курије. Степинац је 1960. г. био сахрањен на најсветијем месту на хрватској земљи – у загребачкој катедрали а што је, у суштини, значило рехабилитацију његове политике. Чин насилног покатоличавања Срба Св. Столица није прогласила поништеним.

У садашње време, група америчких адвоката – Џонатан Леви, Томас Истон и др, на своју сопствену иницијативу поднели су тужбу против ватиканске и читавог низа других банака (швајцарских, аустријских, аргентинских, шпанских, италијанских, португалских, немачких и америчких), а поводом усташког злочина геноцида извршеног над “700 000 православних Срба, Јевреја и Цигана”. Реч је о стотинама милиона долара које се морају вратити жртвама геноцида или њиховим породицама. Друга група америчких адвоката, позната америчка фирма “Zimmerman Reed” из Минеаполиса у САД-у, интензивно ради на прикупљању одговарајуће документације, при чему је ова позната фирма своју делатност предузела у име српских жртва геноцида. Изводећи одређени закључак, можемо рећи да се учешће Ватикана у етничко-религиозном сукобу на територији бивше Југославије испољило у једностраној подршци хрватском и словеначком сепаратизму, у развијању антисрпске кампање у средствима масовног информисања, у подржавању антисрпских акција које су западне земље спроводиле на територији Хрватске, Босне и Херцеговине,

Косова и Метохије. Света Столица је нарушила како чланове латеранског споразума – који је обавезују да остане неутрална и да своју делатност ограничи искључиво на религиозну сферу, тако и резолуцију Другог ватиканског концила, којом се карактер мисионарске делатности свештенства одређује као наглашено религиозни (а не политички) по својој природи.“

Тако Ања Филимонова. Ово никад не смемо заборавити. Књига Олге Четверикове наш је незаборав.

АЛОЈЗИЈЕ СТЕПИНАЦ: ДРЖАВОТВОРНИ СВЕТАЦ ХРВАТА

СТЕПИНАЦ У ЕВРОПСКОМ ПАРЛАМЕНТУ

Недавно је у Европском парламенту посланица из редова ХДЗ, Жељана Зовко, организовала конференцију о „блаженом Алојзију Степинцу“, на којој су говорници излагали своје ставове о овом представнику „хрватског кршћанства“. Како истичу новинари Г. Чворовић и М. Станојковић, ово није први пут да се надбискупов лик и дело величају међу европарламентарцима. На истом месту, 2018. године у ЕП служена је миса, којом је обележена двадесета годишњица од „проглашења Степинца блаженим“. И 2016. године на иницијативу хрватске посланице Маријане Петир, организована је изложба „Хрватски светац кардинал Степинац“, на којој је приказана „хуманост ратног католичког великодостојника“.

Том приликом, европарламентарци су могли да напаноима прочитају да је „од јула 1942. године до маја 1943. спасао 6.717 сирочади с Козаре, без обзира на њихову веру, етничку припадност или војно опредељење родитеља“. На тој изложби, посланицима је представљено да се „Степинац 1943. жалио Анти Павелићу на постојање логора у Јасеновцу, истичући да је Јасеновац срамотна љага за НДХ“.

И тако се игра наставила.

ХРВАТСКИ СВЕТАЦ

Академик Дејан Медаковић међу првима је уочио да ће Степинац бити проглашен за хрватског свеца. Он је у својим дневницима „Дани, сећања“ 15. фебруара 1980. године забележио како хрватски бискупи, на челу са надбискупом, будућим кардиналом, Фрањом Кухарићем, раде на проглашавању Степинца свецем: “Упорно припремају терен за његову беатификацију и темељно, плански граде његов култ. Нико то не спречава, а сутра то већ неће бити могућно. И ко ће онда из глава овог лаковерног света избити уверење да је он мученик и светац? Чак и са доказима у руци, људи ће се окретати од истине. Још један фалсификат се неометано уграђује у нашу будућност.”

Данас се у римокатоличким храмовима служе службе Алојзију Степинцу. Ево какве молитве читају хрватски свештеници и њихова паства за време прославе „Степинчева“: “Помолимо се, браћо и сестре, Господину Исусу Крису, Краљу мученика, и молимо његово милосрђе. (...) По заговору блаженог мученика Алојзија, учини све кршћане свједоцима своје истине: о, Исусе, чуј нас О, Исусе, услиши нас. По заговору блаженог Алојзија, сачувај у нама вјеру и живу наду у побједу истине: о, Исусе, чуј нас. О, Исусе, услиши нас. (...) По заговору мученика Алојзија ојачај клонуле, тјешши тужне, очајнима улиј наде и сумњивцима распрши сумње: о, Исусе, чуј нас. О, Исусе, услиши нас. Свима који се за вјеру жртвују и страдавају откриј своју љубав и улиј своју снагу: о, Исусе, чуј нас. О, Исусе, услиши нас. Све наше покојнике придружи у небу светим мученицима: о, Исусе, чуј нас. О, Исусе, услиши нас. (...) Уистину је достојно и пра-

ведно, право и спасоносно, да вазда и свагдје захваљујемо теби, Господине, свети Оче, свемогући вјечни Боже. По примјеру Исуса Христа блажени је мученик Алојзије исповједио твоје име и крв своју пролио. Мученичка крв очитује чудесну твоју снагу, којом подупиреш људску немоћ и слабе људе кријепиш да свједоче за тебе, по Крistu нашем Господину. Заговор блаженог Алојзија нека вас ослободи садашњих зала, и примјер њезина живота нека вас поучи да увијек спремно служите Богу и браћи људима.“

Шта се може закључити из ових молитава? Степинац је за Хрвате мученик, који је чак „пролио своју крв“ за име Божје; он теши тужне и диже клонуле, а онима који сумњају уклања сумње. Он учи Хрвате да служе Богу и браћи људима.

УСТАШЕ И РИМОКАТОЛИЦИЗАМ

Усташки покрет је себе од почетка доживљавао као нераскидиви део римокатоличког Запада, својеврсну крижарску војску против „шизматика“ (православних Срба), Јевреја и комуниста. У званичном „Службовнику усташке војске“, тачка 6, налази се усташка заклетва: “(Ја Н.Н.) Заклињем се Богом Свемогућим и свиме што ми је свето, да ћу се држати усташких начела и прописа, безусловно извршавати све налоге Поглавника, да ћу сваку повјерену ми тајну најстрожије чувати и никада ништа никоме одати. Заклињем се да ћу се у усташким редовима борити за извојевање самосталне хрватске државе и све учинити што

ми Поглавник наложи. Ако се огријешим о ову заклетву, има ме по усташким прописима стићи казна смрти. Тако ми Бог помогао. Амен“. У тачки 9, пише, између осталог, следеће: “Побожност је темељ ћудоредног живота и побућује на вјерно извршаваће дужности. Треба увијек имати на уму Бога, којега смо призвали, да нам буде свједок код полагања свете усташке присеге. (...) Побожан човјек увијек настоји да изврши заповијед бојју, а тим више смо ми дужни извршавати уговоре, на које смо се драговољно обвезали пред Богом, да ћемо их извршавати. Побожност нас подсећа увијек на присегу, којом се ми драговољно обвезујемо, да ћемо извршавати тачно све налоге Поглавника.“

Зар нас ово не подсећа на основна правила послушности у римокатоличким монашким редовима, познатим по милитантном ширењу вере?

Није случајно Степинац подржао долазак усташа на власт. Влатко Мачек му је био одбојан јер је, по његовом мишљењу, био превише југословенски оријентисан и секуларизму склон политичар.

„БОГОУГОДНИ“ ЦЕЛАТИ

Када су убијали Србе, усташе су веровале да чине Богу угодно дело. Хрват – левичар, Милко Рифер, који је био у концлогору Јасеновац, прича о томе како су за нову 1943. годину усташе за логораше римокатолике приредиле свечану мису, коју је служио римокатолички свећеник, Звонко Брекало, и сам усташки официр. Рифер каже: “Поп Брекало носио је усташку униформу. Био је сатник и пријатељ

Лубурићев, побратим Матковићев (злочинац из Јасеновца, нап. В.Д). И тај поп имао је толико дрскости и цинизма, да на најкрвавијем терену Европе, у име кршћанства, говори пред логорашима –који су на себи осјетили бич и ужарено жељезо његових најинтимнијих пријатеља, сурадника и истомишљеника – о љубави према ближњему и о томе како је бог свагдје и на свакоме мјесту, па и ту, међу нама, у логору, гдје је поклано и помлаћено на стотине хиљада људи, и гдје је свака стопа земље натопљена морем људске крви. Поп Брекало говорио је ту пред нама, у столарији, гдје је јучер Алага (ушашки џелат, нап. В. Д.) тукао до изнемоглости једног логораша јер га није довољно деवотно поздравио.“

Брекало је, иначе, и сам учествовао у ушашким покољима, а био је познат и по силовању логораша у Старој Градишци. И он није био једини; таквих је било на стотине. До какве монструозности су долазили поједини хрватски „кршћани“, сведочи и овај случај: фратар Срећко Перић, из самостана Горица, обратио се с пролећа 1941. својој пастви: “Браћо Хрвати, идите и кољите све Србе, а најприје моју сестру која је удата за Србина. Када завршите посао, дођите к мени у цркву, гдје ћу вас исповиједити, па ће вам сви гријеси бити опрошћени“.

Тако се, од самих почетака, средњовековни инквизиторски римокатолицизам урадио у ушаштво.

ШТА КАЖЕ НЕПРИСТРАСНА ИСТОРИЈА

У својој студији „Ватикан, Европа и Рајх од Првог светског рата до Хладног рата“, француска историчарка Ани Лакроа Риз јасно указује на улогу папске столице у страдању православних Срба у хрватској „држави Божјој“. Она каже, између осталог: “У Хрватској је „етничко чишћење“ „ударило“ по Србима колико и по Јеврејима.(...) После радова које је објавио Фалкони или Аронс и Лофтус, не поставља се више питање да ли је Курија знала шта се дешава у Павлићевој држави и улози коју је у свему томе имало свештенство, од најнижих до највиших слојева. Пије Дванаести је подржавао усташки режим све до његовог пада и његово признавање се уопште не доводи у сумњу. (...) Покривао је злочине свештеника, било да се ради о личном учешћу, или о подржавању масакра (у концентрационим логорима, на другим местима, међу којима чак и унутар православних верских установа), пљачкања јеврејских и православних добара (...).“ По Ани Лакроа Риз, “француске архиве осветљавају „насилно покрштавање“ православца. То је, заправо, био повратак на шпанску инквизицију која их је обавезала (пошто су избегли масакр) да изаберу између преласка у католицизам и смрти“. Ауторка подсећа и на то да Степинац неки покушавају да бране чињеницом да је он „протествовао“ код усташа због насилног прекрштавања Срба. То је, по њој, пука „легенда“. Степинац јесте тражио да кандидати за прелазак у римокатолицизам буду искрени, али „теза о добровољности је била чист апсурд, алтернатива је била смрт.“

НЕ ПАМТЕ СРПСКЕ ЖРТВЕ

Наравно да хришћанско покајање није некакво пуко извињење, какво се Србима нуди да би заборавили везу НДХ – Ватикан. Покајање значи преумљење, промену ума, и сасвим нов, самоосуђујући поглед на оно што је у греху учињено. Има ли тога у Ватикану? Нема. Ако ништа друго, доказ је књига „Пио Дванаести и Други свјетски рат према ватиканским архивима“ званичног историчара и архивисте папске државе, Пјера Блета. Он се у књизи подробно бави темама какве су покушаји папе да спречи рат, однос Пија, Рузвелта и Мусолинија, ситуација у Немачкој, Пољској, Румунији, Мађарској, Словачкој, итд. У књизи је поменута и Хрватска. Из поглавља о НДХ сазнајемо да је Ватикан, преко свог изасланика, опата Марконеа, пратио ситуацију у Загребу и, наводно, покушавао да спасе Јевреје који су могли бити спасени, али, како тврди Блет, ток догађаја се није могао променити. Иако је 86% хрватских Јевреја било крштено у римокатолицизам, ни протести папиног представника, ни проповеди Степинца, нису помогли – Јевреји су изложени уништењу. Шта је, међутим, најстрашније у Блетовој књизи? У њој се, ни једном једином речју, не помињу Срби, који су били главни страдалници у НДХ; ни речи о масовном клању људи само зато што су православни, ни речи о насилном прекрштавању четврт милиона припадника друге вере и њиховом превођењу у челични загрљај „Светог Оца“ у Риму. Ватикан је покушао да спасе Јевреје, није успео и – то је, по Блету, све! За званичног ватиканског историчара Срба у НДХ није било, а није било ни Јасеновца, ни Глине (где су Срби клани у свом

храму), да о другим местима покоља, јамама попут Јадовна и Голубњаче и не говоримо... И – шта сад? За шта би се папа извинио пре него дође у посету СПЦ кад званична историографија Ватикана не признаје геноцид над Србима у Другом светском рату, који су извели ревносни папини крижари, усташе?

СТЕПИНАЦ И УСТАШЕ

Хрватски надбискуп загребачки, касније кардинал, Алојзије Степинац, проглашен је „блаженим“ и уведен у римски светачник 1998. године, од стране папе Ивана Павла Другог, чиме је постао „државотворни“ светац Хрвата, оно што је Србима Свети Сава. За време Другог светског рата, Степинац је био војни викар усташке војске и члан Државног сабора НДХ, руковођа прекрштавања Срба, човек од поверења усташког режима (додуше, повремено је долазио у сукоб са тим режимом, па и због његове суровости, али је у кључним тренуцима, подржавајући хрватску државу, био спреман да на све сукобе заборави). Он је 1941. године, а поводом покрштавања, писао Павелићу, рекавши: “Божјом милошћу нам се данас пружа пригода као никад у прошлости да помогнемо хрватску ствар и да спасимо велики број душа, људи добре воље, мирних сељака који живе међу католицима. Они познају католике и они њих познају. Њихово преобраћење је лако и прихватљиво.“ Такође, Степинац је 1943. године папи Пију писао о опасности нестанка НДХ под ударима Срба и комуниста, у коме пише (док трају усташки покољи) да четници убијају у маси хрватско становништво католичке и муслиманске вероисповијести

(пошто је Павелић муслимане у Босни сматрао Хрватима). Степинац узроке српских „масовних злочина“ тражи у Средњем веку, и каже да „од појаве српске династије Немањића (крајем 12. вијека), која је послије остала трајним идеалом Велике Србије, католици су били прогоњени. (...) Конац је био нестајање католицизма у првоме мјесту у Црној Гори“ ...

Хрватски аналитичар Иван Цвитковић указује на праву природу Степинчевог званичног акта: “Иако у писму детаљно пише о четничким покољима над становништвом и католичким свећеницима, Степинац не налази за потребно да бар једном ријечју проговори о усташким покољима и дивљањима над, такођер, недужним становништвом и православним свештеницима. Налази за потребно да Папи укаже на опасност од Велике Србије, а истовремено моли за „младу НДХ“ и напредак католицизма везује за њен опстанак и напредак. Пише и о присилним преласцима католика на православље, а ни ријечи самокритике над акцијама присилног покатоличења. Напротив, хвалећи се износи податак како је већ у католицизам преведено 240.000 православних и покушава оправдати усташка злодјела по Босни и Херцеговини и другдје.“

Степинац редовно благосиља усташку војску: рецимо, 1943. године, приликом одласка Павелићеве морнарице на Црно море, у борбу против Црвене армије. Иако се, како смо видели, повремено вербално ограђивао од усташког насиља, па и учешћа нижег клера у Павелићевим трупима, Степинац је био човек од поверења хрватског нацистичког режима, па је 10. априла 1944, на годишњицу НДХ, био одликован Редом за заслуге – Велеред са звијездом, између

осталог и зато што је „као надбискуп раскринкавао у земљи и изван земље одметнике са подручја Независне Државе Хрватске.“ А 24. марта 1945, док нацизам крепава свуда у Европи, бискупи НДХ, на челу са Степинцем, свету шаљу посланицу у којој оптужују Србе да су између два рата злостављали Хрвате, чија је основна црта „мирољубивост душе“, а за усташке покоље окривили су, опет, Србе, јер су они, тобож, приликом распада Југославије у априлу 1941. „извршили покоље над хрватским пучанством навјештајући затор и истребљење нашем народу“, после чега је почела освета неких Хрвата, коју су бискупи, наводно, осудили. Дигавши свој глас против комуниста, римокатолички прелати су истакли да су Хрвати више од миленијума стремили својој држави, коју су и добили у Другом светском рату, па су они, као црквени пастири, вољу свог народа поштовали. Иако су настојали да се ограда од усташког режима који је пропадао, Степинац и бискупат нису порицали НДХ као државу хрватског народа, мада су је прогласиле Силе осовине као своју сателитску творевину, комадајући међународно признату Краљевину Југославију.

АНДРИЋ И СТЕПИНАЦ

У својим сећањима на Андрића, његова познаница Лепосава Бела Павловић записала је шта се збило са пишчевим римокатолицизмом. Наиме, једнога дана 1942, на врата њихове породичне куће бануо је писац, и рекао да долази из полиције. Забринуте отац Белин питао га је да ли су и њега почели да зову у полицију, и зашто, а он је рекао

да је ишао сам. Ево разлога: “Из капута је извадио своју легитимацију и пружио ми је: “Ево, прочитајте, молим Вас, на глас“. „Име, Иво (...) презиме, Андрић, народност – српска, вероисповест – без вере“ - Ево, због те рубрике био сам у полицији –прекиде ме он. У ранијој легитимацији стајало је да сам вере католичке...“ – Једино су комунисти ти који стављају да су без вере- рече мој отац. – Тачно, нисам на то мислио, а сувише сам већ зашао у године да бих прелазио у православље, кад то није из убеђења. Немам ја ништа против католичке вере као такве, али да останем у њој данас, немогуће ми је. Добро познајем све оне у Загребу. Господину Степинцу било је довољно да, недељом, при одржавању мисе, горе са амвона, каже само три речи. Ниједна влас не би недостајала ни на једној српској глави. Али господин Степинац није нашао за вредно да те три речи изговори. А ја у овим временима не могу припадати једној религији, на чијем челу се, у мојој земљи, налази један Степинац...“

ДНЕВНИЦИ ДЕЈАНА МЕДАКОВИЋА

Академик Дејан Медаковић, потомак старе српске породице из Загреба, који је, за време Другог светског рата, и сам побегао испред усташког ножа, годинама је, у својим дневницима „Дани, сећања“ пратио како „Црква у Хрвата“, уз помоћ Ватикана, гради култ Алојзија Степинца.

Сведочења покојног академика утолико су драгоценија јер је он био објективан човек, који није све хрватске римокатолике поистовећивао са усташама. Он се у својим дневницима сећао др Јосипа Лончара, који је пред ђацима

католичке семинарије Павелића звао „моралном и интелектуалном ништицом“, као и бањалучког бискупа Пихлера, који је патријарха Германа молио за опроштај због усташких злочина. Зато прелистајмо Медаковићеве дневнике скупа.

У „Нину“, 18. марта 1979. године, изашао је текст о наступу пре америчким Конгресом хрватског емигрантског жупника Младена Чувала, који је замолио присутне политичке представнике САД да се боре за „остварење божанског права нација на самоопредељење“ (подразумевао је разбијање Југославије, наравно). После њега, конгресмен Биађи је пред својим колегама опоменуо годишњицу Степинчеве смрти и покољ 29 свећеника у Хрватској 8. фебруара 1945 (реч је о усташким фратрима са Широког Бријега побијеним у борби с партизанима). Биађи је о Степинцу говорио као о „познатом крсташу за ствар људских права прогоњених и потлачених у Источној Европи“. Овај конгресмен је изразио наду да ће папа Иван Павао Други, пореклом из Пољске, која је у ропству као и Југославија, допринети верским слободама у свету. Затим је конгресмен Грин најавио да ће велечасни Чувало у конгресној Комисији за безбедност и сарадњу у Европи изнете „информације о стању верских слобода у Југославији“.

Медаковић је, бележећи ово, уочио спрегу између „америчких конгресмена и усташки оријентисаног клерикализма“, као и то да се „у нашој земљи, усред Заграда, систематски негује култ кардинала Степинца“.

КУХАРИЋ У ВАТИКАНУ

Медаковић је редовно читао и коментарисао каптолски „Глас Концила“. Ова новина је, 13. маја 1979. године, донела чланак о „ходочашћу“ хрватских бискупа у Ватикан, а поводом 1100-годишњице писма папе Ивана Седмог кнезу Бранимиру, што је, по текстописцима, „прво познато нам признање хрватској државности у новој домовини“. Надбискуп (касније кардинал) загребачки Фрањо Кухарић је том приликом папи саопштио списак Хрвата за канонизацију (међу њима је и оснивач крижарских братава, Ханс Иван Мерц, беатификован у Бањалуци 2003. године). Најважнији део Кухарићевог говора био је, међутим, следећи: “Спомињем овдје као великог свједока вјере загребачког надбискупа и кардинала Алојзија Степинца, а којему је у овој базилици пригодном његове смрти 1960. благе успоме не папа Иван Двадесет Трећи одржао дирљив и свједочки говор“.

Медаковићу је све било јасно, иако је папа Војтила деловао другачије него његови претходници. Он је, по српском академику, конзервативац са „веселом маском“, који „скаче у базен, пева са младима уз гитару, прима младе наркомане, чак игра народне игре међу којима и полку“, али не напушта начела милитантног римокатолицизма. Јер, да није тако, не би дозволио Кухарићу да најављује беатификацију Степинца и прославу 75-годишњице сарајевског надбискупа Штадлера, тог, по Медаковићу, „црно-жутог ратног хушкача“.

ОДГОВОР ЖИКЕ СТОЈКОВИЋА

Када је у једном броју новина СПЦ, „Православље“, изашао текст „Папа заборавио Србију“, „Глас Концила“ је реаговао 22. јула 1979. текстом у коме је писало да је Степинац папи Пију Дванаестом, „ризикујући главу од Гестапоа“, однео „опширну документацију о терору о чему свједочи међу осталима и Иван Мештровић“. Живорад Стојковић је написао одговор и понудио га „Православљу“, али се патријарх Герман уплашио да се не кваре међунационални односи односи у СФРЈ, па га није објавио. Медаковић доноси цео текст Стојковићев, актуелан и данас. Стојковић истиче да не постоје никакви трагови папине интервенције против злочина усташа над православним Србима у НДХ, али се поуздано зна да је папа примио Павелића и усташе у ванредну аудијенцију маја 1941, чиме се хвалила и усташка и католичка штампа.

Папа је Степинаца поставио за викара усташке војске, којој је, по Стојковићу, главни задатак био клање Срба. „Католички лист“, који је излазио са Степинчевим благословом, хвалио се у броју 38/1941. да је патер Сидоније Шолц у селу Будинцима 2300 „гркоисточњачких“ душа превео на римску веру. Степинац је тражио да Павелић манастир Ораховицу, одузет Српској Цркви, преда у руке фратрима павлинима.

Чак је и хрватски члан Владе Краљевине Југославије у Лондону, Јурај Крњевић, један од челника Мачекове ХСС, преко Радио Лондона упутио поруку хрватским бискупима на челу са Степинцем: „Мачем приморавати некога да мења вјеру још је одвратније од тјелесног уморства. (...) Није

доста поставити неке комплициране судове и стидљиво се оградити од усташких злочина, поименце од усташког по-католичавања, него је потребна ваша мушка ријеч осуде, како би то било у складу са осјећајем хрватског народа и са науком католичке цркве. А такве ријечи из уста наших вјерских поглавара до сад нијесмо чули“.

СТЕПИНАЦ И ХРВАТСКА ДРЖАВА

По Стојковићу, Мештровићево сведочење о сусрету са Степинцем у Ватикану је непоуздано. Уосталом, он тврди да је Степинац 1943, када су се срели, папи донео сведочења „о злодјелима почињеним од нациста и фашиста на нашем подручју, укључујући окупирану Далмацију“. Браниоци Степинца тврдили су да је његов меморандум са позивом папи да штити НДХ наводно фалсификат; али, Стојковић вели да постоји један сасвим јавни документ, који јасно сведочи шта је Степинац мислио. Наиме, 22. фебруара 1944, на насловној страни „Католичког листа“, надбискуп загребачки је *urbi et orbi* рекао: „Хрватски је народ своје право на народни и државни живот стекао и заслужио својом тешком и крвавом борбом, стојећи кроз стољећа на бранику истинских идеала праве човјечије борбе и кршћанске културе, чиме је задужио Европу и све њезине народе, а због тога му је од највећих чувара праве културе, римских папа, дан частан наслов Предзиђе кршћанства“. Као војни викар усташке војске, Степинац је био духовно одговоран за оне којима је Павелић обећавао да ће им потомство бити захвално јер су у „прву хрватску војску, у прве војнике НДХ унијели

здрав дух, унијели морал, унијели поштовање, унијели богобојазност пред свевишњим, одважност и храброст пред сваким непријатељем, било вањским, било унутарњим“.

УЛОГА СТЕПИНЦА У РЕХАБИЛИТАЦИЈИ ХРВАТског КАТОЛИЦИЗМА

Дејан Медаковић је, још крајем седамдесетих година 20. века, уочио да Фрањо Туђман и маспоковци на све могуће начине раде на скидању стигме фашизма са Хрвата, при чему хрватски бискупат зна да „процес рехабилитације почиње са надбискупом Степинцем“.

Тако је Владимир Станковић, „равнатељ душобрижничтва за Хрвате у иноземству“, 14. фебруара 1981. године истакао да „хрватски свећеници и њихови вјерници у иноземству кардинала Степинца сматрају високом духовном величином“, а девет дана касније Медаковић бележи да је седам хиљада Хрвата присуствовало помену Степинцу у загребачкој катедрали. Надбискуп Кухарић га је у говору свим силама бранио, а кардинал Шепер је из Ватикана поручивао да Степинац није био против комунизма као таквог, него против стаљинизма, и да је био „врхунски родољуб“.

Медаковић је, овим поводом, писао да је Степинац „златна ватиканска резерва“, и да би целом том процесу могла да се супротстави само држава пошто СПЦ то не сме, јер њени врхови „немају знања, снаге, па ни храбрости да нешто покрену, блокиране страхом да не учине нешто против државних интереса“.

Дејан Медаковић пише о Степинцу и ово: “Погрешно је проглашавати га за неког убеђеног усташу, јер он то није био. Он је себе уградио у темеље НД Хрватске, коју је поздравио као вековно остварење сна хрватског народа. Тај историјски чин је за њега био важнији од недела режима, чија је недела благосиљао, допуштајући толиким свештеницима најбруталније политичко ангажовање. Знао је да усташки режим прогонима шизматика завршава Католичкој цркви њен вековни задатак, који она од 16. века па до 1941. није била кадра да реши. Уништивши православну црквену организацију, усташки режим је практички ликвидирао православно питање на својој територији, а иза овог у крви обављеног посла католички мисионар је могао да наступа кротко и да мирно лови преживеле шизматичке душе, да их хладнокрвно преводи у крило јединоспасвајуће цркве. Тај кориснички став се не може бранити, о томе постоји безброј докумената чија је вредност временом систематски умањивана. Тај процес протумачен је као малтене консолидација наше земље, као допринос ширењу братства и јединства.(...) Тако се догодило да је кривац претворен у свеца, а само је питање времена када ће се и формално обавити Степинчева беатификација.“

То се десило 1998. године.

ИВО ГОЛДШТАЈН О СТЕПИНЦУ

У својој студији „Холокауст у Загребу“, Иво Голдштајн истиче да Степинац јесте протестововао против нехуманог третмана Срба и Јевреја приликом транспорта у логоре,

али никад није дигао глас против оног суштинског – против злочоначких „закона“ усташке државе. По Голдштајну, „Степинац никада није у потпуности осудио усташку идеологију, ни режим, нити се дистанцирао од НДХ. Разлози су вишеструки: није се радило о кукавичлуку, јер је надбискуп Степинац био храбар човјек. Усташе су се цијело вријеме декларирали као горљиви католици, и надбискуп Степинац их је, успркос свим „грешкама и гријеховима“, сматрао дијеловима своје пастве, католицима и Хрватима, које је као такве можда ипак могуће увјерити да престану чинити зло. Дуго им је тражио барем некакве добре стране, па их је нашао у чињеници да су забранили „порнографију“ и псовање, да су под пријетњом смртне казне забранили абортус. Није им престао приписивати у добро ни успоставу НДХ, коју је као идеју до краја заговарао. (...) Између антипатије према комунизму и антипатије према злодјелима усташке НДХ, антипатија према комунизму увијек је имала превагу, јер усташку НДХ било је, по надбискуповом мишљењу, могуће поправити, а комунизам не“.

Зато је Степинац државотворни светац Хрвата.

ДОСТУПНИ ДОКУМЕНТИ И СТЕПИНЧЕВА ОДГОВОРНОСТ

У двотомнику о римокатолицизму и НДХ, који је објавио Јуре Кришто 1998, налази се и писмо које је Степинац упутио ватиканском кардиналу Маљонеу средином 1943, и у коме надбискуп загребачки брани НДХ од оптужби „срп-

ске промицбе“. У том писму, он каже да јесте било појединачних усташких испада према Србима у доба „националне револуције“, али да је Влада НДХ изгреднике кажњавала строго, чак и стрељањем, при чему Срби не смеју да забораве да су у Краљевини Југославији двадесет година тлачили Хрвате, а да је Пуниша Рачић убио хрватске вође у Скупштини, с прећутном дозволом србијанских властодржаца. Све што није било у складу са римокатоличким учењем и моралом у Краљевини Југославији, по Степинцу, плод је деловања „православаца и Жидова“. Они су подстицали Хрватице да врше абортусе и производили су порнографију. Под влашћу Срба цветали су масонерија и комунизам, а укидане су и верске школе. Ово зло су сузбиле нове власти, и Хрватска је сада на путу моралне обнове: нема богохуљења, војска и ђаци иду на“вјеронаук“, верске школе и каритативна делатност цветају, а жупници и фратри добијају државне дотације. У овом писму, Степинац каже Маљонеу да би Хрвати били масовно убијани кад би Срби завладали Хрватском макар на један дан.

Наравно, постоје и документи о Степинчевим интервенцијама за појединце или групе страдалника, пре свега за римокатоличке Јевреје, али и за неке Србе. Али, Степинац никад не устаје против расистичких закона НДХ, а католичка штампа током Другог светског рата усрдно (осим изузетака) пропагира усташке ставове, о чему подробно пише у студији хрватског историчара, Петра Мацута „У сјени крижа, самокреса и ножа. Католички тисак у Независној Држави Хрватској“.

Ипак, од 1943, Степинац се у наступима мења: он држи проповед против расизма, контактира са Хрватском сељачком странком, чији је шеф, Влатко Мачек, у кућном притвору, и споља се дистанцира од усташа. А зашто? Јер му из Ватикана, који улази у сарадњу са САД (што ће преобликовати Европу после Другог светског рата), стижу сигнали да је нацифашистичкој Осовини близу крај. Ипак, како смо видели, чак и у марту 1945, пред слом Павелићевог режима, Степинац и хрватски бискупи опет устају у одбрану НДХ, и против су било какве обнове заједничког живота са Србима.

СТЕПИНЧЕВА СЕЛЕКТИВНА ХРАБРОСТ

Степинац је НДХ доживљавао као „своју“ државу, и критиковао је њене властодршце стишаним гласом. Када су на власт дошли Броз и комунисти, он је свим силама устао против њих, и био спреман да робија у Лепоглави а да им се не поклони. Да је део те своје храбрости показао према усташама, заувек би остао упамћен као хришћанин који је спасавао православне комшије и земљаке. Али, макар „танкоћутно“ и „сућутно“ имао милости према појединим Србима, он их је, као народну целину, сматрао непријатељима хрватске државе, и није их бранио од Јасеновца и Јадовна, нити је икад јавно осудио рушење њихових храмова и олтара, при чему их у свим званичним писмима назива „шизматници“, сасвим у складу с вековним традицијама Ватикана (и то се види код Кришта).

Наведено је сасвим довољно да се формира став Срба према Степинцу, једном и заувек.

Међутим, никакви нови документи нису били потребни да се, по ко зна који пут, види ко је био папски „блаженик“. Довољно је било поново читати документацију коју је, још 1998, у свом двотомнику „Католичка црква и НДХ“, објавио један од учесника у раду комисије, већ поменути хрватски историчар Јуре Кришто. Анализираћемо један такав документ, настао усред рата, 1943. године.

У већ поменутом писму кардиналу Маљонеу, блиском папи Пију Дванаестом, а насталом 24. маја 1943. године, сав је Степинац. Он одговара на оптужбе „као да Католичка црква у Хрватској није испунила своју дужност према православцима, који се осећају прогоњенима“ (обратимо пажњу: Степинац не каже да су православци прогоњени, него да се „осећају прогоњенима“). Надбискуп кардиналу доставља, како каже, „неке документе који показују колико смо учинили за Србе, **и поред свих зала које су нам Срби нанијели тијekom 20 година заједничког живота**“. У том писму, Степинац Маљонеу вели да „материјал који је Светој Столици послала српска пропаганда, служи само томе да у очима Свете Столице умањи углед садашњег режима у Хрватској“ (Павлићевог режима, усташког режима, режима који се „прославио“ Јасеновцем и Јадовном).

НЕОДГОВОРНИ ПОЈЕДИНЦИ И „ДОБРА“ НДХ ВЛАСТ

Како надбискуп Степинац брани злочине према Србима? Цитирајмо га: „Да би се стекао тачан увид у чињенице **ваља знати да се окрутност, на коју се жале Срби, јавила тијekom националне револуције**, кад је вријеме са собом донијело неодговорне поједнице који су у име Владе починили злочине не марећи у ствари за ауторитет Државе или чак често идући проти уредби Владе. То се види из чињенице да је много тих неодговорних особа стријељано наредбом Владе. **Срби који оптужују требали би се подсјетити да је Србин Пуниша Рачић, након што је у Скупштини у Београду убио неке хрватске посланике**, стављен, истина, у затвор, али је истовремено био готово слободан добивши од Владе у Београду мјесечну помоћ од 2000 динара. То је провјерена чињеница, иако тајна.“

Дакле, по Степинцу, то МАЛО злочина што их је било у НДХ кривица је НЕОДГОВОРНИХ појединаца, који нису слушали усташку Владу. Као да нису постојали НДХ закони о стварању конц-логора, о укидању ћирилице, о забрани рада Српске Православне Цркве, о стављању Срба у положај мањине за одстрел, и као да за те законе Степинац није чуо. Геноцид против Срба, Јевреја и Рома није био низ инцидентата, него државна политика коју су припремили усташки закони. Што се тиче лажи о стрељању „неодговорних појединаца“, истина је да су усташе, по наређењу Немаца, неки пут морале да фингирају обрачун са злочинцима из својих редова, али их нису стрељали, него су их склањали од очију јавности и слали на нове кољачке послове: тако је

било са фратром Томиславом Филиповићем који је, после клања у бањалучким селима 1942. године, званично осуђен и „стрељан“, а незванично пребачен у Јасеновац, где му је Макс Лубурић дао надимак „Мајсторовић“ као мајстору за клање. Монструозност Степинчеве логике огледа се у његовом ставу по коме Срби, стотине хиљада њих, страдају због атентата који је Пуниша Рачић извршио у Скупштини Краљевине СХС и иза кога је, тобож, стајао званични Београд. Због Стјепана Радића и Ђуре Басаричека, које су погодили Рачићеви хици, криви су сви Срби у НДХ, и треба да схвате да, између осталог, због тога страдају!

НДХ КАО CIVITAS DEI

Међутим, у другом делу писма Степинац потпуно стаје на страну усташке власти, и пише кардиналу Маљонеу: “Ваља затим напоменути да је хрватска Влада, **не учинивши толико зла, како кажу Срби**, учинила много тога доброг.(...) Хрватска се влада енергично бори против побачаја, који је пријетио пропашћу не само Хрватској, него и Цркви у Хрватској.(...) Међутим шизматичка Влада у Београду није учинила готово ништа да би спријечила напредовање овог зла у Хрватској, **јер је инспирирана у првом реду жидовским и православним лијечницима.** (...) Садашња Хрватска влада строго је забранила **сва порнографска издања којима су такођер у првом реду управљали Жидови и православци.** Та су издања била права кула за хрватску младеж. Колико ли сам само учинио код српске Владе да спријечим та издања, али све узалуд!(...)

Садашњи је режим у Хрватској укинуо масонерију и **води огорчену борбу против комунизма, који је почео цвјетати под београдском Владом.**(...)Влада је издала уредбе против богохуљења.(...)Хоће такођер да војници буду кршћански образовани што је у некадашњој југословенској војсци било спријечено.(...)Влада инсистира на религиозном образовању младих у школама. Није против вјерских школа, **које је српска влада хтјела укинути по сваку цијену.** (...)Влада је повећала дотације за сјеменишта и друге црквене установе.(...)Такођер је повећала мјесечне доприносе свећеницима.(...)Каритативна дјелатност Цркве такође ужива помоћ Владе.(...)Влада помаже подизање и поправак цркава. Томе се могу додати многе друге добре ствари које је хрватска Влада учинила или је спремна учинити.“

Све што није било у складу са римокатоличком „вјерозаконем“ у Краљевини Југославији, по Степинцу, плод је деловања Срба и Јевреја. Они су подстицали Хрватице да врше абортусе и производили су порнографију. Под влашћу Срба цветали су масонерија и комунизам, а укидане су верске школе. Ово зло су сузбиле усташе, и Хрватска је сада малтене рај: нема богохуљења, војска и ђаци иду на-“вјеронаук“, верске школе и каритативна делатност бујају, а жупници и фратри добијају дотације више но икад. То је права држава Божја, *civitas Dei!*

СРБИ СУ НЕПОПРАВЉИВИ ЗЛОЧИНЦИ!

Није ово све. Степинац Ватикану поручује да „Срби неће престати осуђивати и мрзити католичку Цркву ма каква био према њима став Цркве.(...)С друге стране, међутим, **морам изразити своје увјерење да католичка црква не би преживјела раздобље окрутног мучеништва, кад би Хрватска макар и један дан опет дошла под српску власт. (...)**Екселенцијо! Ако је реакција Хрвата каткад била окрутна ми због тога жалимо и осуђујемо тако нешто. **Али је ван сваке сумње да су такву реакцију изазвали Срби који су прекршили сва права хрватског народа тијekom 20 година заједничког живота у Југославији.“**

Ево целог Степинца: било је, ето, неких окрутности, неких злочина, неких испада, и жао нам је („Извини, било у брзини!“). Али, за све су криви Срби, који су тлачили Хрвате у Југославији! И у НДХ има много више позитивног него негативног.

Све ово ће бити поновљено и у посланици коју је „граду и свету“ упутио Пословни одбор Хрватскога католичкога епископата 24. марта 1945, уочи слома НДХ. Истичући да је мирољубивост увек била основна црта хрватске душе, бискупи кажу да су на тај пацифизам „ударали они који су политичким уморствима хрватских народних првака и одузимањем хрватске рођене груде онемогућавали хрватски пацифизам и тјерали хрватски народ на све већи немир и незадовољство. Хрватска недужна крв пролијевала се у многим хрватским градовима и селима, дапаче и у самој београдској скупштини између два свјетска рата“.

Слом Хитлера се ближи, али Степинац брани НДХ.

ШТА КАЖУ ХРВАТСКИ ПОВИЈЕСНИЧАРИ

Дакле, Степинац је, уз извесне оgrade, сав био за НДХ као израз „повијесних тежњи Хрвата“. Иво Габелица у својој књизи „Блажени Алојзије Степинац у Независној Држави Хрватској“ пише: „Надбискуп Степинац није био само пасивни присташа Независне Државе Хрватске, него се је активно заузимао за њено учвршћење и опстанак. Кратко вријеме након њезина настанка подузимао је кораке, да је Света Столица дипломатски призна, а тијekom њезина трајања бори се је да не пропадне.(...) Између надбискупа Степинца и хрватских државних власти долазило је повремено до неспоразума, али се ти неспоразуми никада нису претворили у непријатељство. Хрватске државне власти цијениле су улогу Католичке цркве у животу хрватскога народа и на разне начине су их помагале у раду. Никада Степинцу нису нанијеле нити су каниле нанијети било какво зло. За то нису ни имале никаквога разлога. Надбискуп је знао с каквим се тешкоћама те власти сусрећу, да би спасиле државу, па их је бранио од свих клевета и лажи, које су се о њима шириле у Хрватској и иноземству.(...) Његов однос према хрватској државној и југославенској комунистичкој власти био је битно различит. Критизирао је само поједине поступке хрватске државне власти, а југославенску комунистичку је осуђивао у цијелости. Често је истицао знанствено доказану чињеницу, да су Срби први започели са злочинима над хрватским народом, како прије, тако и за вријеме Независне Државе Хрватске. Тиме су изазвали испаде неодговорних елемената на хрватској страни, који су се на своју руку освећивали, не питајући се увијек, је ли

нетко прав или крив. Степинац је осуђивао како српске злочине тако и освету с хрватске стране. При тому је често хвалио Павелићева настојања да се у држави уведе ред, због чега су били чак и стријељани појединци који су се самовољно освећивали српском у становништву и чинили злочине над њим.“

Други хрватски повијесничар, Томислав Јоњић, из Института „Др Иво Пилар“, слаже се с Габелицом, и каже за Степинца: „Он је озбиљно, иако узалудно, порадио и на признању новопроглашене државе од Свете Столице. Иако се одмах покорио стајалишту да Света Столица тијekom трајања непријатељстава неће признати никакве државноправне промјене, надбискуп је и у идућем раздобљу наставио у Риму бранити право хрватскога народа на властиту државу, одбијајући бројне пропагандне нападаје не само на ту државу, него и на њезин тадашњи режим, иако је према многим поступцима носитеља режима имао крупне резерве и приговоре. Однос Католичке цркве у Хрвата према НДХ-а тијekom читавог раздобља трајања те државе карактеризира управо јасна свијест, да не постоји хрватска алтернатива тадашњему њезину режиму. Све друге могућности биле су, нажалост, југославенске.“

Јасно и једноставно: Хрватска, по сваку цену.

МИТРОПОЛИТ СКОПСКИ ЈОСИФ И СТЕПИНАЦ

Ђакон Добривоје Каписазовић, близак сарадник митрополита скопског Јосифа, у својој књизи о њему, бележи: „Крајем 1941. године дошла је код митрополита Јосифа

(као код заменика Српског патријарха) једна делегација Словенаца који су нашли уточиште у Србији и изјавила жељу Словенаца да приме православну веру. Митрополит Јосиф је поразговарао са члановима делегације и на крају им очински саветовао да то питање оставе за крај рата, па ако остану при својој жељи – да приме Православље. Јер ако би се сада покрестили рекло би се да је то под неком присилом и да је Српска православна црква користила њихове прилике и тешку ситуацију; а он не жели да се икакав приговор учини Српској цркви“.

А колико је Степинац заиста био против усташког режима, довољно је писано. Додуше, надбискуп загребачки је у неким својим проповедима у доба рата устајао против расизма и насиља, али га то није спречавало да буде војни викар усташке војске, члан НДХ Сабора, носилац усташких одликовања и, наравно, координатор прекрштавања Срба у Павелићевој монструм-држави. Да и не говоримо да је ватрено бранио НДХ у Ватикану, који је, преко Владе Краљевине Југославије, био одлично обавештен о злочинима хрватске *Civitas Dei*. Године 1943, Степинац је папи Пију Дванаестом поднео Меморандум у коме, између осталог, пише о вековној верности Хрвата папи, и упозорава га шта би се десило ако би НДХ пропала:“(...) Њезином пропашћу или фаталним смањењем – тисуће најбољих хрватских вјерника и свећеника жртвовало би драговољно и радо своје животе да запријече ту могућност. Не би било уништено само оних цца 240 000 прелазника са српског православља, него и читаво католичко пучанство толиких територија са својим црквама и својим самостанима. (...) Напредак като-

лицизма је најуже повезан са напретком Хрватске Државе, његов опстанак уз њен опстанак, њезин спас-његов спас“.

А 10. јуна 1943. усташки изасланик у Риму, Лобковиц, јавља да је Степинац много учинио за НДХ пред Куријом:“(...) Надбискуп је врло позитивно извијестио о Хрватској. Нагласио је, да је неке ствари с којима се он иначе никако не слаже – прешутио, само да створи о Хрватској ШТО БОЉИ ДОЈАМ(...) Много је у Ватикану изтицао наше законе за злочин побачаја, који су закони у Ватикану врло добро примљени. (...) Надбискуп је на темељу тих закона ОПРАВДАО ДЈЕЛОМИЧНО И ПОСТУПАК ПРОТИВ ЖИДОВА (толико о Степинчевом заступању Јевреја, нап.В. Д.), који су код нас били највећи поборници и најчешћи извршитељи злочина овакве врсти“. (Степинац је бранио усташке законе против побачаја у доба док су усташе вадиле нерођену српску децу из утроба мајки, и на каме их набијали; оваква хипокризија је метастаза оног лицемерја због кога је Достојевски тврдио да је папизам гори од атеизма, јер проповеда изопачени Христов лик.) А званични усташки лист, „Хрватски народ“, 27. јула 1944. године пренео је поруку Степинца да је „непоколебљиви оптимист“ о будућности Хрвата. Новине су хвалиле Степинца због улоге коју је имао у Ватикану, бранећи НДХ.

После рата, Степинац је на Каптолу скривао како усташке злочинце, тако и њихову архиву, али и злато опљачкано од жртава, које је, једним значајним својим делом, завршило у ватиканским трезорима.

Какав је Степинац био „бранитељ“ Срба, посведочио је и његов секретар, монсињор Стјепан Лацковић, који се вратио у Хрватску после 45 година емиграције (и дао ин-

тервју „Азур журналу“ број 9, за јануар 1991. године), који је водио спискове прекрштених Срба:“(...) Многи православци који су овдје живјели стољећима исто су тако поздравили ту прилику да могу сада с Хрватима католицима бити у једној вјерској заједници(...) Политичка власт (усташе, нап.В.Д.) је мислила да ће ријешити питање и нашег суживота и заједништва.(...) Сви морамо доћи у једну заједницу дјеце људске, а то није никаква политичка установа, већ католичка црква(...)“

Дакле, Лацковић ни једном једином речју није изразио жаљење што су Степинац и он сам учествовали у НАСИЛНОМ КАТОЛИЧЕЊУ СРБА, него је тврдио да је Павелић тиме хтео да дође до „срећнијег суживота“ на простору НДХ... Толико о Степинцу, кога Ватикан представља као „хуманисту“ и заштитника Срба, Јевреја и Рома, и о коме су српски епископи са хрватским бискупима нешто преговарали.

Узалудно, наравно, као сејање соли: као и сав екуменизам, који је био лаж од почетка и остао лаж до краја.

БИСКУПИ, УСТАШЕ И СРПСКА ДЕЦА: ПОДСЕЋАЊА ИЗ КЊИГЕ ДРАГОЈА ЛУКИЋА „РАТ И ДЕЦА КОЗАРЕ“

ПИСМО ХРВАТСКИХ БИСКУПА

Хрватски бискупи су се обратили СА Сабору СПЦ поводом канонизације деце – мученика страдалих у концлогорима за децу на територији НДХ. У писму, између осталог, стоји да је прича о логорима за децу комунистичка пропаганда: “Због свега тога остајемо у неверици и у тузи јер имамо утисак да је „Свети архијерејски сабор СПЦ-а“ у овом питању очигледно прихватио реторику и комунистичку пропаганду која је препуна неистина и манипулација, где се недужнима покушава подметнути кривица за наводна мучења и убијања деце која су у хиљадама, управо љубављу и бригом хрватских католика, спасена од смрти и преживела тешке ратне прилике.

Уз неверицу и жалост, без икакве намере задирања у критеријуме за канонизацију других Цркава, изражавамо своју дубоку забринутост ако се одлука темељи на неистинитим чињеницама. Наиме, такав чин може озбиљно нарушавати међусобно разумевање и заједничко служење Истини између Загребачке црквене покрајине и челништва Српске православне цркве. Дубоко жалимо за умрлом децом, а та се бол повећава када се њихова страдања покушавају искористити на најгрубљи начин.

Сматрамо неизоставним, а са том намером и молимо, да се у погледу недовољно осветљених тема из прошлости односа Хрвата и Срба, католика и православних, одбаце свака суђења преузимања и продужавања неистина промовисаних у комунизму, као и њихово прилагођавање неким садашњим идеолошким и политичким циљевима који су супротни Христову јеванђељу и ширењу небескога краљевства.

Ако се вишесложним питањима збрињавања деце у прихватилиштима у Јастребарском и Сиску приступа некритички, без утемељења на историјским чињеницама и истини, посредно се вређа достојанство понајпре жртава, али и оних који су понижени, због тога што су – што је по све апсурдно – чинили добра дела. Изнесене клевете дају расти стаблу које може уродити само злим плодовима све већег удаљавања између католичких и православних верника, уместо прочишћавања и приближавања снагом Божјег Духа, Духа истине којег је небески Отац, по нашем Спаситељу, даровао својој Цркви.“ (1)

Тако бискупи. А како јето стварно било, забележио је геноцидолог Драгоје Лукић.

У СЕЛИМА ПОТКОЗАРЈА

Драгоје Лукић пише: „У анале монструозних усташких злочина из првих дана окупације уписани су „августовски покољи“ 1941. године извршени у селима око Приједора и Босанског Новог, када се народни устанак већ био распламсао у читавом Поткозарју. Једна усташка бојна за 20 дана убила је 6.000 људи и жена, а са њима и 212 дјеце. Тих дана

убијани су људи на све стране, по двориштима, на кућним вратима и капијама, по баштама и на приједорској пијаци, на мосту и обалама Сане. По крвавим улицама усташе су с пјесмом пратиле колоне запрежних возила претоварене својим жртвама. Душанка Радишић, дјевојчица из Рудица код Босанског Новог, изранављена, преживјела је усташки покољ: „У авлији куће Ђоке Ољаче, клали су нас као овце, убијали маљем, крапом и сјекиром. Кућа и све помоћне зграде, а нарочито пространа колница, биле су испуњене лешевима. Када су мајке молиле да не убијају дјецу, усташе су чиниле супротно. Прво су клале дјецу, а онда родитеље. Тако су дотукле и Митра Ољачу, а он је викао: ‘Живјела Србија! Не можете нас све поклати. Остаће неко да и вама суди за оваква злодјела.’“ (2)

СЛУЧАЈ ПОРОДИЦЕ ЈАНДРИЋА

Драгоје Лукић: “У селу Читлуку живјела је велика породица Јандрића. Тог јутра када су усташе упале у кућу Микана Јандрића, његов најмлађи син стајао је у сталку. А онда, као да се небо сручило на мајку — зликовац је сјекиром одсјекао дијетету обје руке. Тада су усташе убиле Љубу, Вукашина и Ружу Јандрић, а све троје су имали само 11 година. И у Водичеву је тада све горило. Плануле су куће и жита, зграде, сјенокоси и плотови. Мајка Пере Ђурића није могла да побјегне са петоро унучади. Заклали су их. Миља Кнежевић сакрила се у кацу, али њен отац Мирко то није могао. Усташе су га заклале и бациле у живицу. Миља је то видјела. Зликовци су убили двогодишње унуче Сто-

је Радман из Врбашке, затим њену кћерку, а на крају и њу. Јованку Сукало прво су присилили да гледа како јој умиру троје дјеце. Најстарије је имало девет година. У засеоку Вуруне убијене су 84 особе, а међу њима 24 дјеце поклано је у једном подруму. У селу Котуревима усташе су убиле двоје дјеце Симе и Ковиљке Кондић. Благоја је имао три године, а Мира шест мјесеци када ју је зликовац набио на бајонет и носио кроз село. Низали су се злочини под Козаром један за другим. Тако су усташе, предвођене злогласним Максом Лубурићем, сравниле са земљом село Драксенић надомак Јасеновца. Стравичан масакр извршен је 13. и 14. јануара 1942, кад је у сеоској цркви убијено 208 становника, међу којима и 85 дјеце. Еве како су ово усташко „натјецање у крви“ описали преживјели свјedoци — Анка Павковић, Анка Лукач и Мира Благојевић: „Црква је била пуна лешева, а крв је достигала до врха ципела. На самом олтару била је наслоњена, као да спава, убијена жена Николе Драчине. Пред црквом, наслоњена на тарабе, лежала је Марта Врњић са двоје дјеце. Обе дојке биле су јој прорезане и кроз њих провучене ручице њене дјеце. Дјечје руке биле су везане жицом. Мало даље од Марте лежала је Деса Лончар и њено дијете набијено на колац.“

ФРА СОТОНА

Драгоје Лукић: „Козара чува успомену на један од најмонструознијих усташких злочина, извршен 7. фебруара 1942, кад је убијено 2.300 становника Дракулића, Мотика и Шарговца, села покрај Бања Луке. Врхунац дивљаштва

установе су испољиле у покољу 551 дјетета: у Дракулићу 294, Мотикама 207 и у Шарговцу. Усташку Павелићеву тјелесну бојну у овом злочину предводио је Мирослав Филиповић-Мајсторовић, капелан самостана у Петрићевцу. Овај крвник имао је још једно име — Фра Сотона. Добио га је у Јасеновцу, као један од логорника. Када је заклао седмогодишње дијете Ђуре Гламочанина, с крвавим ножем у рукама Фра Сотона је храбрио неодлучне: „Ово ја у име бога покрштавам изроде. Усташе, слиједите мој пут! Све гријехе узимам на своју душу!“ Миле Тодоровић, коме је у овом покољу убијена читава породица, прича: „Дошао сам кући, а она пуста. Само у штали краве ричу. Када сам изишао, чуо сам неко чудно крчање. Пришао сам ближе и видио гомилу поубијаних. Стојан Срдић, сасјечен и искрвављен, сједио је и јечао. Од једног малог леша учинило ми се да је моја најмлађа кћи. Онда сам се онесвијестио.“

НЕМЦИ СУ СТАЈАЛИ ИЗА СВЕГА

Драгоје Лукић: „Похвала генерала Штала упућена 18. јула 1942. борбеној групи „Западна Босна“ за изванредан успјех у разбијању партизанских снага на Козари и Просари дубоко је утиснута у најкрвавију хронику козарског народа. У њој се, између осталог, наводи: „Данашњим даном завршен је подухват борбене групе на простору Козаре и Просаре. Цјелокупно становништво опкољеног подручја је исељено и тако извршено темељно чишћење простора ради стварања мира и реда на овом подручју које је за Њемачку стратешки и господарски од изузетне важности.“

Све је испланирано по замисли Хајнриха Химлера и његово разрађено упутство од 25. маја 1942. године гласи: „Акције против особа које помажу партизанима у Југославији морају бити немилосрдне. Мушкарце из осумњичених породица, па чак ако се ради и о читавим племенима, треба без изузетка, стријељати. Дјецу стријељаних бандита треба одузети њиховим мајкама и смјестити у њемачке провинције како их оне не би одгајале у мржњи према Нијемцима. Мајке ћемо послати у концентрационе логоре. Без милости морамо остварити наш план колонизације.“

Натпоручник Шмит Забиеров, стални њемачки представник у логору Стара Градишка, ангажован на преузимању радне снаге за ваздухопловне творнице у Њемачкој, у свом извјештају од 12. јуна 1942, између осталог, наводи: „Заточеници који се тамо налазе региструју се од православаца и управа није могла да пружи никакве податке о њиховом броју, али се цијени на више хиљада, претежно жена и дјеце. До сада је пребачено у Њемачку за рад у пољопривреди 2.500 особа. Како се могу упутити обитељи са старијом дјецом, она најмања су препуштена бризи хрватске државе. Нужна посљедица тога је, значи, одвајање. У једном дворишту видио сам стотине дјеце, већ одвојене од њихових мајки, како чекају на своју даљу судбину. Санитарних уређаја нема, дјеца леже на дворишту под ведрим небом и вапију за водом и храном.“

СВЕДОЧЕЊЕ ВЛАДИМИРА МИЈАТОВИЋА

Владимир Мијатовић, дете логораш: „Имао сам 12 година када сам из Дубице са мајком и седмогодишњом сестром дотјеран у Стару Градишку. Усташа Анте Врбан наредио је да предамо све вриједности које имамо, новац и друге драгоцености. Једну жену, у чијим је опанцима пронађено неколико куна и златника, Врбан је пиштољем устријелио у чело, рекавши да ће свако тако проћи ко покуша да нешто сакрије. У ‘Кули смрти’ гдје смо смјештени, читав простор је био испуњен до посљедњег мјеста женама и дјецом. Убрзо затим усташе су тражиле од свих оних који имају дјецу да их предају. Тада је настала тешка и мучна ситуација која се не да описати. Дјецу су силом одвајали од матера. Када су и нас потјерали иза зидова, чули смо само јауке и запомагања. Од тада нисмо видјели нашу мајку. Отјерали су нас у дјечји логор у Сиску, одакле смо имали срећу да извучемо живе главе.“

СВЕДОЧЕЊЕ МАРЕ ВЕЈНОВИЋ - СМИЉАНИЋ

Мара Вејновић-Смиљанић, као млада дјевојка логораш овако је доживјела агонију дјеце у Старој Градишки, јуна 1942: „Ужасни крици људског бола, јада, немоћи и избезумљености чули су се у логорском простору када су усташе отимале мајкама малу дјецу. Обично би групе усташа, с бајонетима на пушкама, сатјерале мајке са дјецом у круг. Најприје су тражили да се одвоје мајке и дјеца добровољно, а када то нису могли постићи, силом су их раздвајали. Дјеца

и мајке су се чврсто збијали једни уз друге и запомагали. Поједине мајке скакале су на голе бајонете и падале пред њима. Потом су дјецу убацивали у велику логорску зграду. У поједине собе сатјеривали су и по 50 дјеце, која су у тај простор могла стати једино у усправном положају. Неколико опатица (часне сестре) ишле су од собе до собе с неком текућином у кантицама и кистовима мазале дјеци уста. Говориле су да је то текућина за ублажавање жеђи. Међутим, послије краћег времена дјеца су почела да се превијају од болова, да дозивају мајку, оца, сестру, брата. Јауци и крици постајали су све ужаснији. Дјечја тијела су се повијала и падала, а како мјеста није било, рушила су се једно преко другог. Измијешале су им се руке, ноге, главе. Њихове усне су биле живе ране. Умирала су у најтежим мукама и вапајима. И то је трајало данима. Логорашице, које су усташе за то одредиле, трпале су у деке мртву дјецу и односиле на мјесто одређено за лешеве.“

ЈЕЛКА ЦИХАБЕР ГОВОРИ

Јелка Цихабер из Земуна, заточеница женског логора у Старој Градишки, записала је: „Највећи број дјеце са Козаре одвојен је од родитеља и смјештен у посебне одаје логорске економије. У неописиво тешким условима дјеца су брзо физички смалаксавала и постајала плијен свакојаким заразних болести. Поред тога усташе су масовно ликвидирале ову дјецу тако што су у нешто обилнију храну додавале извјесне количине масне соде.“

ДРАГИЦА КЛИКИЋ - ФИЛИПОВИЋ

Драгица Кликић-Филиповић, која је у логору Стара Градишка провела више од две године, овако описује страдање дјеце: „У лето 1942. године више пута се пунио и празни логорски простор народом са Козаре који је овдје дотјериван са свом својом покретном имовином. На једној чистини унутар логора вршено је разврставање, одузимања имовина и одвајање дјеце од родитеља, жене од мушкараца. Одатле су се данима могли слушати само јауци. И жене су раздвајане у двије групе: способне за рад у Њемачкој на једну страну, које су камионима пребацивали на жељезничку станицу, а старије и немоћне су изводили из логора на мјеста одређена за ликвидације. Њихову крваву одјећу смо данима прале и сортирале у складишту. Одвојену дјецу у прљавим просторијама брзо је захватила крвава дизентерија. Лежала су непомично и мртва и жива заједно. Умирало их је и по двадесеторо дневно. Било је ту дјеце од неколико дана и до 14 година. Анте Врбан, који је надзирао читав логорски простор, наредио је једној групи заточеница да преносе дјецу у неке друге просторије. И док су жене у њебадима преносиле дјецу и трпале једно на друго, Врбан је с пиштољем у руци стајао поред њих. Сва ова дјеца су исте ноћи погушена плином. Жене које су биле приморане да преносе ову дјецу, а међу њима и Џордана Мандић-Фридлендер, која сада живи у Израелу, дуго послије тога нису могле доћи к себи.“

НАЈТЕЖИ ДАНИ У СТАРОЈ ГРАДИШКИ

Ево како је Џордана Фридендер описала своје најтеже дане у Старој Градишки: „У српњу 1942. са Козаре је пристизало у логор и по 5.000 жена и дјеце. Усташа Анте Врбан одредио је нас 20 заточеница хрватског женског логора да се бринемо о дјечи која ће, наводно, бити усташка младеж. Било је ужасно гледати мајке када су им отимали дјецу и гурали на један испражњен логорски простор. Једног јутра нам је наређено да покупимо дјецу што су преко ноћи озебла и по њима пала роса и да пренесемо у просторије приземне зграде која се налазила непосредно уз злогласну Кулу. Преносили смо их и по петнаестору у једном ћедету. Собе смо напуниле и преко метра висине, трпајући једно на друго. И док смо ми ишле по сљедећу туру, она већ донесена су се размилела тако да нисмо могле проћи кроз врата а да их не погазимо. За једно дијете које је лежало поред врата са ножицом преко прага, Врбан ми је довикнуо: ‘Гурни га, није ти га мајка родила.’ И док сам се ја колебала како да то учиним, он је зграбио дијете за ногу и лупио дјечјом главом по собном зиду. Када су просторије напуњене тако да се више није могло угурати ниједно дијете, Врбан је до- нио циклон. Послије тога, недалеко од логора, гробари су ископали 11 великих рака у које су покопана угушена дјеца. Иначе, гробари у Старој Градишки могли су да живе најдуже 14-20 дана. Онда су и они убијани.“

ОДУЗИМАЊЕ ДЕЦЕ

Маријана Амулић, такође заточеница женског логора у Старој Градишки, свједочила је о овом злочину: „Тога дана у логор су дошли Макс Лубурић, Љубо Милош, Ивица Матковић са групом нама непознатих усташа. Разлог те посјете био је одузимање дјеце од родитеља. Ужасавајућа вриска мајки и плач дјеце. Слика је била стравична, поразна. Већа дјеца су бјежала, покушавала да се сакрију. Настало је звјерско батинање, кундачење. Жене су биле избезумљене, тукле су се са усташама за своју дјецу. Све је било узалуд. Дјеца су лежала беспомоћна, без снаге за плач. Умирала су полако и тихо. О њима се бринуло двадесетак логорашица, беспомоћних као и дјеца што су била. Када нам је наређено да смјестимо дјецу у двије просторије једне приземне зграде у кругу логора, Анте Врбан, усташки поручник у заповједништву логора, залијепио је прозоре са папиром и с маском на лицу убацио у просторије са дјецом цијанкалиј. Потом је залијепио и улазна врата. У логору је послије тог језивог уморства завладала ужасна тишина. На све нас је пала нека мора, ходале смо погнутих глава, за читав живот осуђене да носимо у себи терет свирепог уништавања дјеце са Козаре.“

ПРИЧА МАРИЈЕ ЧИЗМАК

И Марија Чизмак била је очевидац страдања дјеце у злогласној староградишкој Кули. Године 1945. испричала је ову језиву причу Јани Кох, загребачкој књижевници: „Ноћу

су дошли кољачи, Карамарко и Орешковић. Карамарко је обилазио дјецу са дугим кољачким ножем и клао их тако да је сваком зарио оштрицу дубоко у грло. Дијете набодено на нож одбацивао би колико је даље могао и тако се ослобађао од своје жртве. Мању дјецу Орешковић је давио рукама или их је хватао за ноге и ударао више пута о греде тавана. Крв и мозак циједили су се низ зидове. Њихове проклете руке биле су кржаве до лаката. Невина дјечја крв циједила им се низ хлаче и чизме. Газили су преко живих и преко мртвих. Пуцале су дјечје кости. Најстрашније је било то што су дјецу клали, давили и убијали пред очима оних који су чекали да и сами дођу на ред.“

ЈАСЕНОВАЦ

Драгоје Лукић: “Јасеновачко стратиште, то непресушно језеро бола, које се од Крапја до Старе Градишке простире на површини од 210 квадратних километара, прогутало је више од 10.340 дјечака и дјевојчица чија су имена до сада утврђена. Међу њима је 5.683 малих Козарчана. Међутим, колико је тачно убијено дјеце у Јасеновцу, гдје је граница између живота и смрти била потпуно избрисана, вјероватно се никада неће сазнати. Али, већ сада се поуздано зна да су у овом паклу смрти биле најстрашније. Како су се усташки злочинци садистички иживљавали над дјецом показује запис са свједочења Љубе Врањеша, логораша из Јасеновца: „Једна жена држала је на грудима дијете старо можда шест мјесеци. Наишли су Љубо Милош и Анте Врбан. Милош се обратио жени: — Молим вас, да ли би га дозволили мени?

Узео је дијете и почео говорити како је лијепо. Онда се окренуо Анти Врбану и командовао: — На готовс! Врбан је извадио каму, а Љубо Милош је бацао дијете у ваздух и оно је пало на исукани Врбанов нож. Мајка је вриснула и потрчала према дјетету, али ју је Љубо Милош пресрео, зграбио за косу и заклао. Онда се Љубо Милош окренуо према мени и упитао: — Да ли си нешто видио и чуо? Рекао сам да ништа нисам видио. Милош је онда викнуо да се губим на посао и ја сам се брзо удаљио, пренеражен и престрашен.“ На суђењу Љуби Милошу, једном од најкрвавијих команданата јасеновачког логора, 13. јула 1948, једно од питања судије било је: — Шта се радило и како се поступало са дјецом? — Она су такође ликвидирани на исти начин као и одрасли. У разговору са Фра Мајсторовићем дознао сам да је дјецу много теже убијати него одрасле. — Зашто? — Јер дијете има много јачи живот него одрастао човјек. — Како је он то знао? — Он је то радио — рекао је Милош.“

ЈАСТРЕБАРСКО

Драгоје Лукић:“Дјечји логор у Јастребарском био је под покровитељством часних сестара конгрегације Св. Винко Паулски и управом злогласне Берте Пулхерије. Кроз овај логор је прошло 3.336 дјеце. Према списку Министарства удружбе, у логору је умрло 452 дјеце. Међутим, на основу евиденције Фрање Иловара, чувара мјесног гробља у Јастребарском, који је сахрањивао дјецу по „комаду“ и о томе водио „Дневник укопа“, у овом логору је умрло 768 дјечака и дјевојчица. „Прихватилиште за дјецу избјеглица“,

у ствари, највећи дјечји логор, налазило се у Сиску и било је под покровитељством „женске лозе“ усташког покрета. Кроз Сисак је прошло 6.693 дјеце, од којих је, за три мјесеца ца, убијено или услјед тешких услова умрло 1.600 дјечака и дјевојчица. Већина их је била са козарских општина: Градишке, Дубице и Приједора. О страхотама у овом логору сачувани су многобројни аутентични докази, од којих наводимо само једно свједочанство. Др Велимир Дежелић, функционер Црвеног крста Хрватске, пред Комисијом за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача, овако је 3. септембра 1945. године описао страдање малишана у усташком логору у Сиску: „Најзлогласнији је дјечји логор у Сиску. Силом одвојену дјецу од родитеља усташе су затвориле у просторије заражене пјегавцем. Сем тога, Антун Најжер, лијечник и једно вријеме управник логора, православу дјецу је масовно ликвидирао затрованим ињекцијама. Знали смо да је помор дјеце катастрофалан, али све наше интервенције биле су узалудне. Очајан, једног дана, отпјешачио сам изван града и пред неком већом кућом наишао на неколико припитих усташа који су ме зауставили и легитимисали. Онако срдит, оштрије сам реагирао, алутирајући на њихову Прихватну станицу. На то ме је један усташа цинички упутио да се попнем под кровиште зграде па ћу видјети малу подружницу прихватне станице. Ту сам на прегрштима струготине и разасртне сламе видио петнаестак посве нагих обешчашћених лешина дјевојчица.“ Били су то, колико је уопште познато, једини концентрациони логори за заточенике у пеленама у Европи, а можда и у свијету.“

ОСЛОБОЂЕЊЕ ДЕЦЕ ИЗ ЈАСТРЕБАРСКОГ

Ратни репортер „Борбе“ 1. октобра 1942. овако је описао сусрет са децом ослобођеном из усташког логора: „Видио сам их први пут у Петровцу: колону поцијепане и босе дјеце, чије су очи свијетлиле, а ријечи: „ми смо ослобођена дјеца“ весело и поносно звучале. Стигла су са хрватско-словеначке границе, послије осамнаестодневног пјешачења. Блиједа и испијена дјечја лица тужно су говорила о трагичним данима ропства, о животу иза логорских жица, о отетим дјечјим радостима, о разбијеним дјечјим животима. Сада сам их видио поново и то није више колона ослобођене, већ слободне дјеце. Она причају једноставно и мирно. Најстаријем је 14, а најмлађем 8 година. Она још млађа остала су „негдје тамо“. Питам их о свему што су доживјели. Питам и стално стрепим да не упитам нешто што ће које од те дјеце забољети. Стрепим да не повриједим отворене ране. Сваки од њих пошао је с Козаре с цијелом породицом у ропство, а вратио се сам у слободу! Славку Змијањцу остали су негдје у ропству отац, мајка и два брата; Десимиру Шмитрану отац, мајка, четири сестре и брат; Теодору Радумилу отац, маћеха, три брата и двије сестре; Огњену Чекићу отац, мајка, шест браће и сестара; Марку Хоцићу четири брата (за једног зна да је умро у логору) и двије сестре. И свим осталим тако. „Партизани су нас прво одвели у Жумберак. Одмах су нам дали да једемо чорбе и меса... Откад смо ослобођени, нисмо гладни. Одатле нас је кренуло 280 овамо. Сви други, млађи и болесни, који нису могли пјешачити, остали су тамо по селима. Путовали смо пјешке и то ноћу. Пролазили смо у пратњи партизана и кроз неослобођене крајеве. А када смо прешли једну вели-

ку ријеку, тада су нам партизани рекли: сада пјевајте. Опет сте на ослобођеној територији. И ми смо пјевали...“.

СВЕДОЧЕЊЕ ВИДОСАВЕ СУБОТИЋ

„Послије шишања, купања и парења одјеће, враћени смо у воз. Од Заграда до Јастребарског, пут није дуго трајао. Шћућурена уз Мару, с комадићем круха у руци, ја сам заспала. Неко нам је рекао да ће нам тамо куда идемо бити лијепо и да ћемо ићи у школу. Али, тако није било. Затворили су нас у оне проклете баракe код самостана. Околу је била исплетена бодљикава жица. У жици је било много дјецe и умирала су сваке ноћи. И данас гдје год видим жицом ограђен простор — окрећем главу. Тада сам први пут видјела и часне сестре. Неке су биле врло лоше, особито према дјевојчицама. Тукле су за сваку ситницу. Често су нас изводиле да плијевимо поврће на усташкој економији. За једну ишчупану мркву, часна ме је добро излијемала чворноватом шибом. И не само мене. О другим казнама и страхотима које сам доживјела тешко је и говорити. Па ипак, једну од најтежих коју носим из логора у Јастребарском морам да кажем. Од те казне и данас ме подилази језа. Док смо ми, тога дана, скупљали сточну репу и келерабу, часне сестре су са усташама сједиле у хладовини. Један усташа, који је дошао из града и имао замотану главу, пошто је више пута обишао наше редове по ровићима, издвојио је једну дјевојчицу, Борка јој је било име, и одвео у дугачку коњушницу на економији. Више је нисмо видјели. Чули смо да је извршила самоубиство. Косом је пререзала вене. Моја Мара,

која се највише дружила са Борком, у бараци су спавале једна крај друге, последице се увијек до земље сагињала, скупљала се, да би што мање била упадљива и личила на одраслију дјевојчицу. Тако су логорски дани пролазили, један налик на други, све до 26. августа 1942. кад су нас партизани ослободили.“

СВЕДОЧЕЊЕ МИЛИНКА ТОРОМАНА

Драгоје Лукић бележи:“Био је дијете када дијете није могао бити. Милинко Тороман је рођен 3. јуна 1940. године у Доњој Градини, селу које је у рату било у средишту јасеновачког пакла, на самом његовом дну. И рат и први дани мира за њега су били готово истовјетни. Исти по памћењу и траговима који су се утиснули у његову душу. О свом родном селу наслушао се паклених прича од своје мајке Смиље. Говориле су и комшије. Свако је имао своју причу о страхотама што су задесиле ово мирно село на десној обали Саве и самом ушћу Уне и претвориле га у највеће смртиште свих времена. Сви шумски пропланци, њиве и пашњаци, авлије и воћњаци, луке и тукови — 924 хектара земље црнице натопљени су људском крвљу. Овдје су, између двије ријеке, у заједничке гробнице сахрањене стотине хиљада људи, жена и дјеце. Све је почело у рано јутро 14. јануара 1942. када је једна ојачана група разуларених јасеновачких кољача, коју је предводио Станиша Васиљ, усташки поручник, изненада упала у село. Тога дана се у Градину уселила смрт. Убили су свакога кога су ухватили и куће спалили. Наједном су 54 домаћинства у црно завили. И сва остала

огњишта разорили. Од тада, када се год споменуо Јасеновац, увијек је ту била и Градина. Исто зло их је повезало па су тако остали нераздвојни, упркос широкој ријеци која их раздваја. Међу ријетким становницима Градине који су, за педаљ држи од ножа, успјели избјећи покољ и крвавом партином преко Драксенића и Међеђе, опустошених села, домоћи се првих обронака Просаре које су бранили козарски партизани, била је и Смиља Тороман са четворо своје дјеце. Добринка је тада имала 14, Лепосава 9, Милан 8, и Милинко двије године. Топло огњиште у Бијаковцу мало их је повратило у живот, али није прошло много времена када су са домаћинима Јабланице доживјели судбину козарског збјега заробљеног у великој фашистичкој офанзиви, јуна 1942. године. Пут њиховог страдања водио их је кроз усташке сабирне и концентрационе логоре. Дани проведени у Церовљанима крај Хрватске Дубице били су дуги као вјечност. Мајке су морале својој дјечи заклањати очи да не виде како друге мајке, на киши, у блатњавој каљузи, рађају дјецу и заједно умиру. У Уштици крај Јасеновца, гдје су усташе од родитеља отимале одраслију мушку дјецу за своје јањичаре, Смиља Тороман је добила снажан ударац кундаком у леђа само зашто је застала крај чесме да накваси испуцале и помодреле усне свом малом Милинку. Онда је дуга и бескрајно измучена колона Козарчана неким чудом одлијепљена од Јасеновца и под усташком пратњом растурена по славонским селима. У једном документу из усташке архиве: „Дана 14, 15 и 16 српња 1942. допремљено је на подручје ове жупе 16.500 партизанских заробљеника са Козаре махом жена и дјеце и око 15% старијих мушкараца, дакако прљавих и пуних вашију. Сви су они раздијељени у двије групе и смјештени — 8.500 у Грудишно Поље и 8.000 у Гар-

шници.“ Смиља Тороман са дјецом, распоређена у село Грабовац, мислила је да је оно најгоре прошло. Њено надање је пресјечено у јесен 1942. када су са многобројним Козарчанима поново покупљени и стрпани у њемачко-усташки логор у Сиску. У непрестаном страху за дјецу, на ивици живота и смрти, издржала је Смиља Тороман у Сиску скоро годину дана. И сачувала своје најмилије. Сузе су јој биле пресушиле од плача за дјецом што су масовно умирала, као да их је куга односила. Сасушена дјечја тјелешца, на којима су се истицале дугачке руке и велике главе, умирала су тихо и у великом броју. И Смиљиној сестри, послје седам мјесеци проведених у логору, умро је мали Ранко, а имао је само десет дана када су га са мајком стрпали у сисачки логор за дјецу. Повратак преживјелих у Градину био је и жеља и страх. У априлу 1945. године окупила се на згаришту и породица Тороман. Вратио се и отац Радован који је читав рат провео у њемачком заробљеништву. Послије дугог изгнанства, повратак у родно село овако је доживио мали Милинко Тороман: „Коприве више мене, отац пипа изгорјеле зидове. Мајка у здјелици нашла шаку брашна. Таваница пада косо, изгорјела.“ Тумарали су људи, као уклети, по опустошеном селу. Обилазили су узвишења у равници којих раније није било. Никуда се није могло проћи а да се човјек не спотакне о кост убијеног човјека. И подивљала ријека, као увијек у прољеће, подривала је земљу и подизала љешеве из муља. Када се повлачила, остављала је по спрудовима испране људске кости. Преживјели из Градине прво су пребројали мртве, своје комшије: 346 палих као жртве усташког терора, међу њима и 93 дјеце. Погинуло је и 50 партизанских бораца. Али, све мртве у свом селу нису могли пребројати. То није могао нико. Ни она комисија за

испитивање ратних злочина што је, откривајући још свјеже гробнице, исписала крваву хронику усташких злочина у Доњој Градини крај Јасеновца. Тада је на овом простору, заклоњеном од свијета, с једне стране опкољеног Уном, с двије стране Савом, а са четврте, према Козари, дубоком траншејом ровова и више од 50 бункера од бетона, откривено 190 огромних гробница, попут оне што је заузела простор од 480 квадратних метара површине, са дубином од три метра. У ове велике јаме усташе су слагале своје жртве и у стојећем ставу, колико их је год могло стати, и онда чекићем и окованим маљем — тукли у потиљак. Кућа Пере Вујкића, заштићена високом бодљикавом жицом, постала је „сабласна кућа“, јер је у току читавог рата била посљедња чекаоница на путу за стратиште. Из куће Остоје Крњајића, „куће лелека“, одјекивали су крици. У њој су људи свлачени до голе коже и тако наги, жицом повезани, вучени до гробница ископаних на њивама Јеле Раствовац и Гине Божичић. У њиховим баштама трава није расла. Од жестине људске крви и земља је била отврдла као цемент. Ту је и она велика просторија са смочницом у којој су зазидани људи, у самртним мукама, остајали до посљедњег ропца. На мјесту званом Челинка још стоји „Крвава крушка“, а на ливадама Лимана „Крвава дјечја врба“ под којом су гробнице поклане дјеце. И зелене оазе Шиба, Бјељевине и Куњеваче, прекривене су гробницама. И она стара топола на обали Уне, горостасни феномен природе, није могла да издржи терет рата и све оне људе што су, на њој објешени, морали да умру. Скрхана „Топола уздаха“, пала 1978. године, сада је подигнута на жељезне носаче изнад великих вода и као споменик за вјечност конзервирана. Више нема трагова оних чудесних ложишта што су се протезала обалом ријеке

и реда великих казана у којима су кувани људи. Нема ни оне уске жељезничке пруге са вагонетима што су до савске обале превозили искуване људске кости од којих су правили сапун. Само један казан се још чува у сарајевском музеју револуције као ниједи свједок о људском злу и људској патњи. Нема више ни скеле што је са Граница превозила преко Саве ниједи спровод пуних четрдесет мјесеци, дању и ноћу. Скела са челичном сајлом, разапетом преко ријеке, била је уско грло масовне смрти у Градини, у којој су и убице доживљавале слом нерава. О непрекидном покољу људи у Градини, о безименим гробницама и данас се говори са ужасом. Милинко Тороман, стасао до дјетињства када се највише памти, дуго је бјежао из загрљаја сјећања на своје родно село. Онда је, једног дана, морао да запише: „Читава моја генерација је рођена у невријеме. Као да нас је неко на силу истјерао напоље. Бјежећи од усташа по Просари и Козари, мајка ме је до јаука стискала уз груди. Посртала је и падала, испадао сам јој из руку, једва ме је налазила у мраку и лишћу. Много касније, веома лијепо и узбудљиво, причала је о рату и бјежању, о мртвима у нашем селу и усташама. Њен језик је био скоро библијски, садржајан и широк, топао као у нашим народним пјесмама које је одлично знала и често их говорила побожно, са пуно озбиљности и шарма старих пјевача и приповједача. Често је то причање о рату прелазило у чист племенит јецај какав би пожелела свака национална литература. Моја супруга Лепосава и данас каже: „Боже, како је лијепо и узбудљиво причала твоја мајка. Ко зна шта би била, да је школована“. Требало је да прођу читаве деценије у сновима што ускраћују животне радости па да Милинко Тороман, са већ изграђеном биографијом, мукотрпном и гордом, проговори стиховима горке

поезије. На једном мјесту он каже: „Годинама ме заокупљала тема дјетета — логораша. О том ратном ужасу пропјевао сам послије четрдесет година, тек кад сам осјетио и животну и пјесничку зрелост. Многи моји вршњаци из дјетињства, умотани у кржаве пелене, ногу танких као сламке, очију сузних од туге и глади, бачени су живи наглавачке у јасеновачку пећ, у којој се раније пекла цигла, бачени су високо у ваздух и дочекани на нож, згњечени су под црним цокулама и гусеницама тенкова, задављени у Сави.“

СВЕДОЧЕЊЕ ДУШАНА ШМИТРАНА

Рођен сам 1935. године у селу Совјаку под Козаром. Моји родитељи, отац Миле и мајка Аница били су сиромашног стања и тешко живјели подижући шесторо дјеце, међу којима сам ја био најмлађи. Управо је требало да пођем у основну школу када је почео рат. Новембра 1941. усташе су убиле мог најстаријег брата двадесетогодишњег Илију. За вријеме офанзиве на Козару, у љето 1942, читаво наше село стрпано је у логор. У Старој Градишки оца су одмах издвојили и никад га више нијесмо видјели. Брата Стеву отјерали су у Њемачку и он је некако преживио рат. Мајку и нас четворо дјеце тјерали су данима преко Јабланца и Млаке све до Јасеновца. Послије неколико дана одвукли су и мајку и она се више није вратила, а нас дјецу — Бору, Здравку, Душанку и мене, — са још много дјеце превукли су оним марвеним вагонима у дјечји логор Јастребарско. Обукли су нас у усташка одијела и раздвојили. Боро се нашао са одраслијим дјечацима у баракама крај самостана, Здравка са

дјевојчицама у дворцу Ердеди, а Душанка и ја на циглани у Реци, два километра удаљеној од Јаске. Бору су, августа 1942, ослободили партизани, и Здравка се некако извукла, али нас двоје остали смо у логору све до касне јесени 1942. У ствари, то је био и најтежи период мога дјетињства и не знам ни сам како сам издржао. Сјећам се страха од смрти, окружен умрлом дјецом коју су свако јутро купили из баракe, слагали као цјепанице на велика запрежна кола и некуд одвлачили. Неки су долазили и одводили своју дјецу. По нас није имао ко доћи. Али, једнога дана појавила се у логору стрина Стоја, промућурна и сналажљива жена и са својом дјецом извела и нас. Било је тада тешко пребацити се на Козару. Мало смо путовали возом, мало запрежним колима и дуго пјешачили. Тако смо и дошли у наше село које је било готово пусто. И наша кућа је била изгорјела, а авлија у коров зарасла. Јака зима и оскудица, честе непријатељске потјере и склањање наше у Козару, све је то било лакше од живота у логору. Као пионир, дочекао сам крај рата и одмах почео са школовањем у бањалучком дому ратне сирочади. Било нас је из свих крајева Босанске крајине. Послије завршене мале матуре одређен сам у Ваздухопловну техничку школу у Рајловцу, а одатле на службу у Ниш...

СВЕДОЧЕЊЕ ДРАГАНА ЖИГИЋА

Имао сам седам година када сам се са збјегом народа нашао на Бенковцу 1942. Љетње тихо вријеме, жито пожутјело, а воће узрело. Људи као да су само с пушкама разговарали, а жене су вукле дјецу и завежљаје, све што су могле

дограбити у журби напуштајући своје домове пред налетом непријатељске војске. На опкољеном пропланку, људи и стока. Свима се у очи увукао страх, тек понеко дијете заплаче, али се и брзо смири као да осјети непосредну опасност. Авиони су надлијетали, бацали летке и митраљирали. Сјећам се рањених и једног избушеног казана из кога је шикљала вода. Онда је настала ноћ, најдужа коју памтим. У зору су се огласили топови и гранате су падале свуда око нас, по ивици шуме и пропланку под пшеницом. Када се око подне све утишало, изненада, наишли су густе редови војника. Ја сам видио само шљемове у жити. Чула се вика и ударци кундака, шкљоцање оружја и понеки пуцањ, лавез паса и јауци. Свијет је потјеран на цесту, жене с црним марамама и дјецом у наручју, људи погнутих глава — све је то покуљало путем што вијуга доље према Козарцу. Ако је неко застао, а било је доста немоћних и болесних, у њега су пуцали. На Уријама крај Приједора, у логору ограђеном жицом, мајка је држала на окупу нас четворо дјеце. Најмлађи брат Ратко убрзо јој је умро на рукама. Отац је био у Козари, а најстарија сестра, петнаестогодишња Босиљка, успјела је да се извуче из логора и нешто касније прикључи партизанима. Послије неколико дана мене су одвојили од мајке и убацили у теретни воз са још стотинак дјеце, највише мојих вршњака, а она је са четворогодишњим Николом остала у логору. Како је два мјесеца касније успјела да изађе из логора и спасе дијете, о томе никад није хтјела да говори. Сисак 1942. и велика зграда поред Купе. На капији стражар, а двориште је ограђено исплетеном жицом. Ријетки пролазници, кришом од усташа, бацали су нам преко ограде воће у фишецима. Онда су нас усташе преселиле на поље преко моста, у неку бараку испреграђивану даскама. Дјеца,

која су могла да се крећу, играла су се дању око неке старе машине. Том мјесту ја нисам прилазио. Бојао сам се старе машине, јер ми се чинило да је то неко чудовиште што прождире дјецу. Спавали смо по двоје или троје у ограђеном простору, а ноћи су биле хладне. Моја мала шареница од вуне, коју ми је мајка тутнула у руке, по сву ноћ је вучена од једног до другог дјетета све док није поцијепана. Крај мене је, једне ноћи, умро дјечак. Ја нисам смио да га дотакнем. Ујутру су га однијели. Сваког дана долазила су кола са коњском запрегом да покупе мртве. Загреб 1942, вријеме хладно. И опет једна сива зграда са двориштем. Кроз велику капију ушао је камион са ознаком Црвеног крста и донио мирис свјежег хљеба. Затим Дуго Село, жељезничка станица и доручак, хљеб са мармеладом. У породици Маркар у Андриловцу дочекао сам крај рата. По мене је дошла сестра Босиљка, партизанка, и одвела ме на Козару...

ПОРОДИЦА ЧЕКИЋ

Огњен Чекић, дванаестогодишњи дјечак из Турјака, свједок је страдања своје породице. Мајку Јању убиле су усташе у Старој Градишки, оца Јову и најстаријег брата Милу отјерали су на присилни рад у Њемачку, а њих шесторицу браће — Петра, Богдана, Огњена, Гојка, Ђурђа и Живка — у дјечији логор Јастребарско. Четворогодишњи Ђурађ убрзо је умро браћи на рукама, а двогодишњег Живка однијеле су усташе и њему се изгубио сваки траг. Са бригадом која је ослободила дјецу из логора кренула су, држећи се за руке, и преостала браћа Чекић. Најстарији међу

њима Петар, одмах се прикључио партизанима. Погинуо је 1944. године као борац Шесте крајишке бригаде, а Богдан и Огњен вратили су се на своју Козару. Непосредно по завршетку рата вратио се и Гојко.

УМЕСТО ЕПИЛОГА

Хрватски бискупи су, по ко зна који пут, показали да им је усташтво архетипски блиско, мада то не треба баш јавно да се говори. Њихов главни циљ је био и остаје уклањање сумњи са Степинца и тиме скидање оптужби са НДХ. Историчар Љубодраг Димић је јасан: **“Повампирење неонацизма у Украјини**, али и на другим местима у Европи, укључујући и Хрватску, одличан је тренутак за негирање геноцида у НДХ. А њега су Уједињене нације јасно дефинисале. Монструозно убијање деце уклапа се у готово сваку тачку; ликвидирање групе, тешка повреда физичког и менталног карактера групе, њеног идентитета, довођење животних услова групе до те мере да они омогућавају **истребљење** и физичко уништење, а за српску децу са Козаре је посебно значајно принудно премештање деце из своје у другу групу.(...) Више од **70 хиљада деце је убијено** на простору НДХ, имамо тачне податке да се сама црква укључила у заустављање тог процеса у тренутку када је готово 76 одсто те деце већ уништено. Они више не постоје када се Степинац укључио у то 1943. Знамо да је Дијана Будисављевић спасила око 12 хиљада деце, да су она баш из тих „прихватилишта“, односно логора, пребацивана у милитантне усташке породице без деце да их они васпитавају и форми-

рају. У тим логорима се **мења идентитет** деце, њихова вера, име. Ако је више деце из једне породице, она се раздвајају, добијају усташке породице које ће о њима бринути, нови идентитет.(...) **Часне сестре** су према ономе што знамо из литературе исказивале изузетно велику **бруталност** према тој деци. Постоји и књига Драгоја Лукића „Били су само деца“ у којој он на неколико стотина страна пише о тој деци. Сада једним актом који се упућује патријарху, са прекором, фактички се све то негира. Кажу, Српска православна црква користи трагедију деце, а негирају да је та трагедија постојала. С друге стране, одакле су та деца, где су њихови родитељи? Како су та деца остала без родитеља, јер су родитељи пре тога ликвидирани. (...) „Пре неколико година су испливали **документи Зигфрида Каше**, који је био најодговорнији нациста на простору НДХ, из којих је јасно да је фактички идеју за исељавање Срба са тог простора добио од Степинца. Он је најдиректније, а самим тим црква, као безгрешан и црква као безгрешна, укључен у све што се дешавало. Зато мислим да је ово само један од аката који ће следити. Отвориће се расправа у којој наука неће добити своју шансу. **Хрвати** ће један по једна **негирати свих 24 логора** који су постојали на том простору. Негираће да је у тим логорима и у ликвидацију Срба било укључено готово 1100 њихових свештеника, да је све добро припремано“.(3)

Кључно питање гласи: какав је екуменизам ту могућ?
И до када ће се власт имајући у СПЦ причати о „неопходности дијалога“ с људима којима је Степинац светац?

ПРИРЕДИО: ВЛАДИМИР ДИМИТРИЈЕВИЋ

Упутнице

1. www.novosti.rs/c/drustvo/vesti/1139211/skandalozno-pismo-hrvatskih-biskupa-patrijarhu-porfiriju-brane-zlocince-jastrebarskog-smeta-kanonizacija-ubijene-srpske-dece
2. <http://www.zlocininadsrbima.com/PDF/Rat-i-deca-Kozare.pdf>
3. <https://rs.sputniknews.com/amp/20220725/nece-se-zaustaviti-hrvatski-biskupi-bas-danas-peru-decje-logore---konacan-cilj-je-zastrasujuci-1140336209.html>

СЛОБОДАН ЈАНКОВИЋ: ЕКУМЕНИЗАМ, ГЛОБАЛИЗАМ И АМЕРИЧКИ БАРОНИ (РАЗГОВОР ВОЂЕН МАРТА 2015.)

Када се бавимо екуменизмом, морамо се трудити да гледамо у сам корен појаве. Јер екуменисти у Православној Цркви често причају бајке о свом ангажману, представљајући себе као „мале Перице“ које иду међу инославне да нешто „сведоче“. А уствари реч је о озбиљном „глобалном бизнису“, иза кога већ деценијама стоје кључне структуре моћи Новог светског поретка. Зато смо решили да направимо разговор са др Слободаном Јанковићем, научником који се у оквиру својих интересовања позабавио и овом темом.

Већ одавно је уочено да је екуменизам квазирелигиозни глобализам, који нема скоро никакве везе са тежњом да се дође до религијске истине. Глобалистичке силе дуже од једног века раде на стварању уједињеног човечанства, у чему религија, лишена своје сржи и обезличена, треба да игра важну улогу. Шта бисте нам могли рећи о том процесу на основу ваших истраживања историје глобалних мировних иницијатива?

— Прве иницијативе за светски мир су у САД покренуле протестантске деноминације, на основу идеје теолога и социјалисте фабијанца др Валтера Рошенбуша (*Walter Rauschenbusch*) и британског методистичког проповедника и марксисте Харија Ворда (*Harry F. Ward*). Тридесетак протестантских заједница су се на иницијативу помену-

тих 1908. ујединиле у Федерални савет Христових цркава у Америци. Убрзо се ова организација обратила за финансирање тајкунима, које су тада у САД звали и пљачкашки барони (*robber barons*), међу њима и Ендрјуу Карнегију. Карнеги се, иако је био агностик, залагао за уједињење свих хришћанских конфесија, али и Јевреја (уједињења верских заједница које се позивају на Христа и јудаизам). Он већ 1911. године почиње да финансира Федерални савет цркава у САД. Инсистирао је да се у рад ове институције укључе римокатолици и Јевреји, и да би требало сви заједно да служе (или саслужују?). Када му је проповедник Фредерик Линч, који му је подносио месечне извештаје о раду Савета, рекао да би у том случају можда требало дати име фондација јер би ту, осим протестаната, били и римокатолици и Јевреји, Ендрју Карнеги му је рекао „Ваше преферирање за реч фондација (што значи и утемељење) је мало утемељено. Унија је права реч!” [1] Карнеги је финансирао Федерални савет од почетка мањом сумом, да би фебруара 1914. у договору са коловођама те организације успоставио Карнегијеву црквену унију за мир (*Carnegie Church Peace Union*) са оснивачким капиталом од два милиона долара (што би у 2015. одговарало суми од 46 милиона долара). [2]

А улога других „барона пљачкаша“? Колико су се они укључивали у екуменистичко „миротворство“?

— Рокфелери су такође били заинтересовани за мир, како кроз науку тако и кроз цркве. На црквеном плану Џон Дејвисон Рокфелер млађи (*John Davison Rockefeller Jr*, брат Нелсона Рокфелера) финансирао је покретање Међуцрквеног светског покрета (*Interchurch World Movement*) 1919-1920, Федералног савета Цркава и Светског савета цркава.

[3] Овај Рокфелер, који је купио земљиште за подизање седишта УН у Њујорку 1946, финансирао је у истом граду и изградњу највише црквене грађевине у САД, екуменистичке Риверсајд цркве. У том храму први старешина је био баптистички проповедник Хери Фоздик (*Harry Emerson Fosdick*), рођени брат председника Рокфелер фондације Рејмонда Фоздика (*Raymond B. Fosdick*) и велики пропагатор светског мира и уједињења света. Рејмонд Фоздик је био и велики пријатељ америчког председника Вудроа Вилсона, који га је именовао за заменика генералног секретара Лиге народа 1919. године, а био је и члан америчке делегације на мировним преговорима у Паризу. [4]

Не треба заборавити ни иницијативу за оснивање Комисије за праведни и трајни мир (*Commission on a Just and Durable Peace*) октобра 1940. Први председник те комисије Федералног савета цркава био је један од оснивача Савета за спољне послове (*Council of Foreign Relations*) у Вашингтону, управник Рокфелер Фондације и председник Карнегијеве задужбине за мир и касније државни секретар САД (1953-1959) Џон Фостер Далес (*John Foster Dulles*, +1959). [5] Џон Далес је иначе рођени брат контроверзног обавештајца и потом директора CIA Алена Далеса (*Allen Welsh Dulles*, +1969).

Кад се у обзир узме учешће супербанкара у глобалистичком покрету, чији је саставни део екуменизам, шта бисте могли рећи о томе? Каква је историја „банкарског екуменизма“?

— Америчка тајкунска породица Рокфелер формално припада једној од баптистичких конгрегација. Рокфелер јуниор, унук „Била Ђавола“ (како су звали његовог деду,

путујућег трговца и преваранта) постао је велики донатор протестантских либералних конгрегација. Део богатства заснованог на превари, нафтној индустрији и банкарству, породица је усмерила у наводно благостање света, основавши фондацију 1913. Још пре изградње Риверсајд цркве на Менхетну (на слици испод), у центру Њујорка, чланови породице су посећивали локалну баптистичку цркву у којој су 1920-тих држали проповеди и веронауку. Ове проповеди су редовно слушали новинари. Они су потом у чланцима исмевали Џона Д. Рокфелера као барона пљачкаша који оправдава своје деловање интерпретацијом Светог писма. [6]

Говоре и писање о хришћанској основи великог богатства и растућим разликама између неколицине супербогатих и осталих користио је и Ендрју Карнеги. Он је у есеју *Boiaштво* из 1889. године величао управо огроман и растући јаз између милионера и осталих као начин за постизање хришћанских идеала и остваривања „мира на земљи и добре воље међу људима“. [7] Он је против милостиње, за давање онима који су способни да искористе помоћ како би напредовали. Карнеги је у том есеју навео како су мале разлике у материјалном статусу онемогућавале прогрес. Тако је као лош пример навео једну епизоду из његовог живота. Једном приликом отишао је код једног поглавице Сијукса у шатор. Том приликом увидео је да се у материјалном погледу поглавица врло мало разликује од осталих чланова племена (највећа разлика је била у томе што је поглавица обично имао највећи шатор како би у њему могли да се окупе угледници племена и расправљају о заједничким пословима). То је по њему била заосталост.

Кад се помену супербанкари, одмах почиње прича о „теорији завере“. Колико је то тачно?

— Неко би на овом месту могао цинично да пита да ли сада почињем да говорим о некој завери? Могуће је да и тога има, међутим, део плана или његова целина су одавно обелодањени. Као што сам раније навео, Рокфелеров сарадник, проповедник „хришћанског“ деловања у свету и ширења мира Џон Далес је почетком Другог светског рата покренуо чувену Комисију за праведни и трајни мир (*Commission on a Just and Durable Peace*) у оквиру Федералног савета цркава и постао први председник те комисије. Циљ Комисије је био пропагирање подршке будућој америчкој улози у међународним односима и предупредивање евентуалног новог изолационизма. Далес је радио на томе да конгрегације окупљене у Федерални савет цркава проповедају неопходност учествовања Америке у стварању тела која би регулисала међународне политичке и економске односе као и безбедносне (међународна контрола наоружања) — заправо у будућим Уједињеним нацијама. Ово се назире из „шест тачака мира“, које је Далес изложио у говору од 18. марта 1943. [8] Припрема за послератно уређење, у чему је протестантски инспирисан екуменизам требало да допринесе, подразумевала је разраду сценарија у којој би Англоамериканци могли да доминирају светом. На ту и тему духовне заснованости будуће међународне организације Далес је лета 1942. причао са кантерберијским надбискупом Вилијамом Темплом (*William Temple*) Арнолдом Тојнбијем, који је тада био директор за истраживања спољних послова Краљевског института за међународне послове Четам хауса (*Royal Institute of International Affairs*,

1939-43) и водећим британским екуменистом лордом бискупом Џорџем Белом (*George Kennedy Allen Bell*). После састанка са овом тројком разговарао је са британским политичарима, министром спољних послова Ентонијем Идном и замеником премијера Клементом Атлијем. [9]

У часопису *Тајм* 16. марта званично су објављени планови либералних америчких протестаната везаних за остварење праведног и трајног мира после рата:

- „Стварање светске владе са делегираним моћима;
- Потпуно напуштање америчке (политике) изолационизма;
- Снажна и хитна ограничења националног суверенитета (независности држава);
- Међународна контрола свих војски и морнарица;
- Универзални систем новца... осмишљен тако да предупреди инфлацију и дефлацију;
- Општесветска слобода имиграције (свако може да се сли где жели јер светска влада бди над свим, напомена С.Ј.);
- Прогресивна елиминација свих тарифа и ограничавајућих квота у светској трговини;
- Аутономија свих подјармљених и колонизованих народа (са бољи третманом за црнце...)” [10]

Дакле, званична хришћанска (протестантска) иницијатива за мир служила је пре свега налажењу начина за успостављање англоамеричке доминације над светом. Они су узели да се (наводно) баве Божијим да би задобили оно што је ћесарево. Да подсетимо, Далесов рођени брат Ален

био је амерички дипломата и високо позиционирани обавештајац који ће постати шеф CIA. Браћа Далес су такође, као партнери фирме *Sullivan & Cromwell*, приватно сарађивали са Рокфелерима као консултанти Рокфелер банке у предратном периоду.[11] Два брата су, у духу протестантског поимања Христових речи, после рата лобирала за бомбардовање Гватемале због тамошње аграрне реформе која је угрожавала фирму у којој су они били сувласници, чувену *United Fruits Co.* (која је имала огромне плантаже банана у тој и у другим земљама).[12]

Рокфелери су се представљали као хришћани, а да ли су то и били?

— Велики дародавци Рокфелери, као и Карнеги и Морганови, били су познати и као велики тлачитељи радне снаге. После протеста рудара који су 1914. тражили хуманије услове рада у Рокфелеровом руднику угља у Колораду, национална гарда је побила 20 демонстраната са њиховим породицама (Лудлоу масакр). Рокфелерови су, и поред тога, наставили да проповедају у Њујорку давање милостиње и залагали се за благостање свих народа.

Оно што је Рокфелерима, због лошег мишљења јавности о њима, било потребно јесу даровити говорници на њиховој страни. Њихове проповеди су се сводиле на истицање деловања (пословног успеха и давања милостиње), а не на доктрину (учењу). Осим тога, Рокфелери су, као и Карнегијеви, промовисали „уједињење хришћана”, што ће се временом претворити у уједињење различитих религија.

У том погледу занимљива је Риверсајд црква као највиша црквена грађевина у САД (торањ је висок 119m). Она

је изграђена по моделу катедрале у Шартру, која се везује и за темпларски ред, можда јер су је саградили цистерцити, ред који је основао духовни утемељивач темплара Бернардо ди Кјаравале.

Да ли је Риверсајд храм по мери финансијских магната?

— У време када се међу протестантима водила велика борба око начина даљег деловања, придржавања основа (фундамента) вере или модернизовања у циљу „прилагођавања потребама савременог човека“, контроверзни и чувени баптистички проповедник Хари Фоздик, рођени брат Рокфелеровог асистента Рејмонда, прошао је две теолошке школе под утицајем учења фабијанца Рошенбуша, а које су Рокфелери временом почели да финансирају.[8] Он је, иако баптиста, постао проповедник у њујоршкој презбитеранској цркви и прочуо се као одличан говорник, чије су проповеди радијски преносене широм САД. Најпознатију проповед против фундаменталиста, а заправо против библијских основа вере, он је одржао 1922. године. Рокфелеров проповедник се хвалио да је јеретик (сектине секте отпадник) и порицао девственост Богородице, порицао могућност Бога да чини натприродна чуда, негирао истинитост већине библијских текстова као и Христов други долазак који је дефионисао као симболичан. Фоздик се залагао за контролу рађања и уопште прилагођавање вере потребама секуларног савременог друштва. Док су Рокфелери подржавали еугенику и он је, па је био члан Управног одбора Америчког друштва за еугенику (American Eugenics Society), када су је одбацили и он је то учинио. Сматрао је да психологија омогућује човеку сми-

рење и постизање унутрашње равнотеже, тј. раја изнутра. Тај и такав јеретик одушевио је Џона Рокфелера старијег (оснивача нафтне империје) па је он штампао Фоздикову модернистичку и либералну проповед у 130 хиљада примерака и послао људе да је бесплатно деле. [14] Пошто је Фоздик због јеретичких учења избачен из презбитеријанске цркве 1925. године, Рокфелер га је ангажовао да буде водећи проповедник у новоизграђеној интерденоминацијској Риверсајд цркви. Од тада до данас измењало се укупно седам главних проповедника, при чему су сви од реда били изразито напредни и модерни. Фоздиков наследник је хвалио допринос јеретика, четврти је био агент СИА у Корејском рату, велики поборник права хомосексуалаца и лезбијки и члан друштва Лобање и кости. Претпоследњи, амерички црнац Бред Брекстон (*Brad R. Braxton*) морао је да напусти службу после само два месеца. Он је натеран да то учини јер је био сувише ускогруд, према схватању парохијана. Наиме, грех Брекстона се састојао у чињеници да је рекао како се човек може спасти само у Исусу Христу. То је засметало „верницима“, који кажу да неки од њих сматрају да се може спасти кроз Буду, други само кроз чињење добра и социјално ангажован рад, трећи кроз Лао Цеа итд. Актуелни главни проповедник је женско – феминисткиња Еми Батлер – неудата мајка, која има „скромну“ плату од 250 хиљада долара годишње и приде добија новац за покривање трошкова становања, осигурања, пензије и за друге потребе. Она сматра да је непристојно причати о висини личних примања. Батлерова је пре тога проповедала у Вашингтону, где је предикаоницу преузело трансродно биће, бивши амерички маринац који је вероватни кандидат за наредног проповедника у Рокфелеровом храму. Риверсајд је

редовни учесник Њујоршке поворке срама, у којој учесницима парохијани деле доручак и другу врсту укрепљења.

Зашто су Рофелери били заинтересовани за екуменизам? Шта су предузимали да се ставе на чело покрета?

— Као што сам раније навео, велике фондације биле су заинтересоване за заједничко деловање различитих протестантских деноминација са Римокатоличком црквом, па и јудаизмом, да би у перспективи то обухватило све или највећи део религија света. Поучно је указати у том смислу на део циљева и планова подршке светском екуменизму, који су нам доступни данас. Дакле, овде није реч само о екуменизму какав се у нас мисли у односима Православне и Римокатоличке цркве већ о једном ширем и муљевитијем деловању.

Фондација Хенрија Луса (*Henry Luce Foundation*), некадашњег власника њујоршког часописа *Тajм*, као и других часописа, између осталог покрива трошкове за римокатоличко-православни дијалог. [15] Хенри Лус, оснивач фондације, познат је као аутор синтагме Амерички век и велики заговорник америчког интервенционизма и уласка те земље у Други светски рат те у Корејски и Вијетнамски рат, а зарад, како се то увек лепо наведе, „ширења америчких вредности.” [16]

Фондација Рокфелер је основала низ образовних институција и катедри, између осталог и Чикашки универзитет и на њему цркву која је од почетка па до данас представљала бућкуриш – место на коме служе припадници различитих протестантских деноминација, а данас се окупљају и неке муслиманске секте, будисти, обожаватељи Шамбале и

медитације и слични. [17] Образовне институције су служиле и служе да науке промене начин мишљења и осмисле делотворне механизме за преобликовање друштва у правцу који је, према Рокфелерима и њиховим сарадницима, био пожељан.

Џон Рокфелер Млађи (син оснивача нафтне империје), дародавац земљишта за УН, финансијер подизања Риверсајд цркве, финансирао је и оснивање Екуменистичког института у Босију у Швајцарској. Овај институт је покренут 1946. и постао је део Светског савета цркава од оснивања те организације 1948. [13] На овом институту су предавали или се школовали и многи православци. Гостујућа предавања је 1956. држао и отац Георгије Флоровски а школовали су се или дошколовали и чувени екуменисти: садашњи васељенски патријарх Вартоломеј, митрополит пергамски Јован Зизијулас, наш владика бечки Андреј (Ћилерџић) и румунски патријарх Данијел. [14]

Рокфелерова фондација је финансирала и истакнутог швајцарског екуменисту Алфреда Келера (1872-1963). Келер је, по налогу те фондације, посетио Балкан 1925. године и успоставио контакт са Грчком православном црквом и са васељенским патријархом, кога је срео у Солуну. Келер ће посетити Балкан опет 1931, када је разговарао са више православних високих достојанственика, између осталог и са српским патријархом, без неког нарочитог резултата. Оно што је успео јесте да организује конференцију у Софији о социјалним питањима, на којој је учествовало 12 делегата из балканских православних цркава. Пошто су помесне цркве отвориле тела која ће се бавити социјалним питањима одмах им је Централни биро, протестантска ор-

ганизација у Женеви којој је Келер био на челу а Рокфелер редовни финансијер, послала 400 хиљада франака. [20] То не значи да су они који су примили ова средства одлучили да мењају веру, као што разни манастири који добијају и који су добили донације од инославних тиме не престају да буду православни. Међутим, донација зарад покретања одређене активности која је препоручена споља већ ставља ствари у другачију перспективу. Да ли је активизам Цркве у социјалној сфери лош и погрешан? Не, историјски није. Овде се ради о нечему другом. Да ли је циљ донације био пуко социјално деловање или навикавање на сарадњу са протестантским и другим нехришћанским организацијама, то јест заједничке активности како би једног дана могло да се пређе и на саслуживање? С ове временске дистанце и са историјским искуством какво данас имамо, ова питања постају легитимна. У Софији је говорио и Џон Мот, чувени презбитеријанац, екумениста, који је поменут у Вашој књизи *Грамајџика екуменизма*. Треба рећи да је Мот први успоставио дугорочне везе са православним црквама. Он је у Јапану говорио и са Св. Николајем Јапанским, тамошњим архиепископом, упознао је патријархе у Јерусалиму, Александрији, Антиохији и Константинопољу а на Халкију држао и предавање богословима. Мот је био део делегације коју је лета 1917. у Русију послао амерички председник Вудро Вилсон. Сачувано је његово обраћање на Сабору Руске православне цркве који је изабрао патријарха Тихона. Боравио је више пута у Русији, а био је и у Србији. Занимљиво је да је по његовом обиласку земље од Петрограда до Владивостока 1917. Сабор Руске православне цркве наложио успостављање Одељења за уједињење хришћана (*Оидел њо соединению Церквей*) са циљем скоријег уједињења са ан-

гликанцима и старокатолицима а у даљој перспективи са свим хришћанима (то није заживело). [21] Међутим, став Руске цркве односио се на уједињење кроз признање и примање учења Православне цркве као једне свете, саборне и апостолске, дакле на приступање њој и одбацивање јереси, а не пуко уједињење у коме би свако веровао како му се свиди.

Мот је био први предводник Међуцрквеног светског покрета, који је 1918. основан са циљем прикупљања 336 милиона долара (фантастична сума за оно, али и за данашње доба) ради повезивања свих протестантских мисија које промовишу мир и евангелизацију. Дакле, међуцрквени покрет је основан зарад скупљања новца како би се онда остварио хумани циљ подршке миру и лечењу тела и душе (мисионари здравствени радници и евангелизатори). Рокфелери су од почетка изразили подршку и дали почетни новац за оснивање организације надајући се да ће и други бизнисмени приложити новац. Незнано како, Рокфелерове паре су страћене, а екумениста Џон Мот није успео да прикупи средства других спонзора. С обзиром да је пројекат пропао, сарадник Џона Дејвиса Рокфелера млађег Рејмонд Фоздик преузео је вођење пројекта и пласирао остатак новца и учинио све да се не прочује да је неки подухват моћне породице пропао, већ је одговорност пребацио на себе. [22]

Данас је Рокфелер фондација такође активна у разним екуменистичким, али пре свега у међуверским иницијативама које упарује са борбом за мир, заштитом животне средине и другим звучним темама. Тако је ова фондација покрила трошкове, може се слободно рећи, паганског ску-

па у Асизију 1986, када су се окупили будисти, римокатолици, шамани, неки муслимани, јудеји и залутали православци не би ли се наводно молили за мир у свету. Рокфелери нису директно платили овај скуп, него је трошкове покрила њихова фондација за заштиту дивљине (*World Wildlife Fund*).

Тешко да су православни пре Другог светског рата као примаоци дара заправо од Рокфелер фондације имали сазнање о пореклу новца. А новац има и боју и мирис и укус.

Кад све ово знамо и кад видимо дубоку уплетеност православних предводника у екуменизам, има ли за нас било какве наде?

— Не треба журити ни у осуди. Ако неко и сагреши, био то појединац или заједница, он се ипак може вратити на прави пут. За то је недавни пример Антиохијска православна црква у Америци, која је коначно напустила Национални савет цркава у Америци, организацију насталу на Карнегијевим идејама, односно из Федералног савета цркава. [23] Римокатоличка црква не учествује у овом телу. Према јавном признању званичника те организације, која окупља махом либералне протестантске верске заједнице (око 45 милиона људи у САД), православци су ти који свему дају (привидни) легитимитет и утемељеност. Антиохијске епархије на америчком тлу су напустиле ово тело због све већег додворавања ЛГБТ заједници и одбијању генералног секретара да подржи *Декларацију о хришћанском браку* (документ који позива да брак може бити само заједница мушкарца и жене) због забринутости како би такав документ могао да се злоупотреби против хомосексуалаца и лезбијки (за разлику од нпр. америчких римокатолика,

који су тамо најгласнији противници абортуса, истополних бракова и сл., због чега су папа Франциску конзервативни). [24] Дакле, браћа православци напуштају то (лоше) друштво, а тамо нису ни омиљени пријатељи екумениста римокатолици. Зато се може поставити питање оправданости даљег учешћа епархија Српске православне цркве у раду Националног савета цркава у Сједињеним Државама.

Упутнице и напомене:

[1] Према: С. Roland Marchand, *The American Peace Movement and Social Reform, 1889-1918*, Princeton University Press 1973, pp. 348, 351.

[2] “The Carnegie Church Peace Union”, *The American Journal of International Law*, Vol. 8, No. 2 (Apr., 1914), pp. 349-351. Чланови ове Уније су тражили исте године од Карнегија да повећа своје финансирање те организације на 10 милиона долара (што би 2015. било равно куповној моћи за око 240 милиона долара), ласкајући Карнегију да би „Ви који сте повезали америчке цркве у унију... постали онај који је створио ‘Уједињене цркве света’.“ Међутим, и америчка Унија није успела да обезбеди довољну сарадњу са римокатолицима па Карнеги није био вољан да придода још новца. Види у: С. Roland Marchand, *The American Peace Movement and Social Reform*, op., cit, p. 355.

[3] “John D. Rockefeller Jr.”, Wikipedia, Интернет, http://en.wikipedia.org/wiki/John_D._Rockefeller_Jr., приступ: 01/03/2015. О међуцрквеном покрету и екуменизму више у тексту америчког историчара: Charles E. Harvey, “John D. Rockefeller, Jr., and the Interchurch World Movement of 1919–1920: A Different Angle on the Ecumenical Movement”, *Church History / Volume 51 / Issue 02 / June 1982*, pp 198-209. Хери Фоздик је био контроверзни проповедник, као и наредни у Рокфелеровом храму. Између осталог тврдио је: „Једног дана, предвиђам, подићи ће се човек који ће лично извести

федерализовање света и тако ће се зауставити ратови. Зато ће његово име бити вековима повезивано са великим остварењима као што је Коперниково са новом астрономијом или Линколново са очувањем наше уније. Тај човек ће доћи. Једног дана ће се подићи.” На страни 228, у: Harry Emerson Fosdick, *Living Under Tension*. New York: Harpers & Brothers, 1941. pp. 253.

[4] “Raymond B. Fosdick”, Rockefeller Foundation, Интернет, <http://rockefeller100.org/biography/show/raymond-b--fosdick>, приступ: 28/02/2015.

[5] “John Foster Dulles (1888-1959)”, Интернет, <http://www.thelatinlibrary.com/imperialism/notes/dulles1.html>, приступ: 01/03/2015; Mark G. Toulouse, “The Transformation of John Foster Dulles: From Prophet of Realism to Priest”, Mercer University Press 1986, p. 58.

[6] Рокфелерова жена Лаура Спелман је била феминисткиња и, као и његова мајка, подржавала га у уверењу да он има Божји дар да зарађује новац. Лаура и Џон су уживали у прегледању рачуноводствених хартија и његове личне евиденције о сваком потрошеном новчићу. Део новца давао је у милосрдне сврхе, па је свака пара дата некој цркви или просјаку била убележена.

[7] Andrew Carnegie, “Wealth”, *North American Review*, No. CCCXCI JUNE, 1889, Интернет, <http://www.swarthmore.edu/SocSci/rbannis1/AIH19th/Carnegie.html>, приступ: 12/03/2015.

[8] John Foster Dulles, “Six Pillars of Peace: Cement Unity Now With Organized World Collaboration”, Delivered at a Luncheon Meeting of Financial, Labor, Religious and Educational Leaders, New York City, March 18, 1943, *Vital Speeches of the Day*, Vol. IX, pp. 405-407.

[9] Heather A. Warren, *Theologians of a New World Order : Rheinhold Niebuhr and the Christian*, Oxford University Press, p. 113. Предмет разговора је био размена мишљења о начину на „који би Сједињене Државе и Британија требало да доминирају у међународној заједници (“how the United States and Britain should dominate in the international community”).

[10] “Religion: American Malvern”, *Time*, Monday, Mar. 16, 1942, Интернет, <http://content.time.com/time/magazine/article/0,9171,801396,00.html>, приступ: 09/03/2015.

[11] <http://mises.org/library/rockefeller-morgan-and-war>

[12] После довођења нових власти ушао је у употребу термин банана-републике за државе Латинске Америке у којима је компанија браће Далес имала велики политички и економски утицај; и плантаже банана, наравно.

[13] Фабијанци су британско друштво социјалиста, које је имало циљеве који су се подударали са Карлом Марксом, али су инсистирали на поступности борбе, то јест промене система кроз инфилтрирање у њега, нешто што је касније дефинисао и италијански социјалиста Антонио Грамши. Фабијанци су шаролико друштво у коме су били и Х. Г. Велс, Орвел и Хаксли. Међутим, ту су били и антихришћанин, и чувени писац Џорџ Бернард Шо и теозофкиња Ени Бесант.

[14] Tim Challies, “The False Teachers: Harry Emerson Fosdick”

[15] http://www.lmu.edu/lmunews/Henry_Luce_Foundation_Grant_Aims_to_Help_Catholic-Orthodox_Dialogue.htm, приступ: 10/03/2015.

[16] Henry Luce and 20th Century U.S. Internationalism, Интернет, <https://history.state.gov/milestones/1937-1945/internationalism>.

[17] <http://hpkifc.org/about-us/member-organizations/directory/#rock>

[18] David W. Miller, God at Work: The History and Promise of the Faith at Work Movement, Oxford University Press, 2006, pp. 232.

[19] <http://www.monasterodibose.it/en/hospitality/conferences/orthodox-spirituality/1229-2014-blessed-are-the-peacemakers/8492-speakers-blessed-2014>, http://en.wikipedia.org/wiki/John_Zizioulas, <http://myocn.net/orthodox-contribution-ecumenical-discussion-church-unpublished-lecture-series-fr-georges-florovsky/>

<http://www.serfes.org/biography/patriach.htm>

<http://www.antiochian.org/node/17078>, приступ 15/03/2015.

[20] Marianne Jehle-Wildberge, “Adolf Keller (1872-1963): Ecumenist, World Citizen, Philanthropist”, Lutterworth Press 2013, p. 126

[21] Протопресвитер Виталий Боровой, А.С. Буевский, Православие и екуменизм – сборник материалов о екуменической дискуссии среди православных за XX век, екуменистичка књиза која је окупила разна

дела па и највећег руског екуменисте Никодима Ротова.

[22] Anthony Blasi, *Sociology of Religion in America: A History of a Secular Fascination with Religion*.

[23] <http://www.touchstonemag.com/archives/article.php?id=19-02-057-r>.

[24] <http://www.touchstonemag.com/archives/article.php?id=19-02-057-r>

Разговарао ВЛАДИМИР ДИМИТРИЈЕВИЋ

*Конац дела и
Боју слава!*

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

341.322.5(=163.41)(4-12)

27-675

322:27-767(456.31:4-12)

ДИМИТРИЈЕВИЋ, Владимир, 1969-

Ватикан, усташе и екуменизам / Владимир
Димитријевић. - Чачак : В. Димитријевић, 2024
(Београд : Добротољубље). - 182 стр. ; 21 cm

Тираж 100. - Библиографија уз свако поглавље.

ISBN 978-86-904566-5-9

а) Срби -- Прогони -- Југоисточна Европа б)
Екуменизам в) Ватикан -- Прозелитизам --
Југоисточна Европа

COBISS.SR-ID 142563337